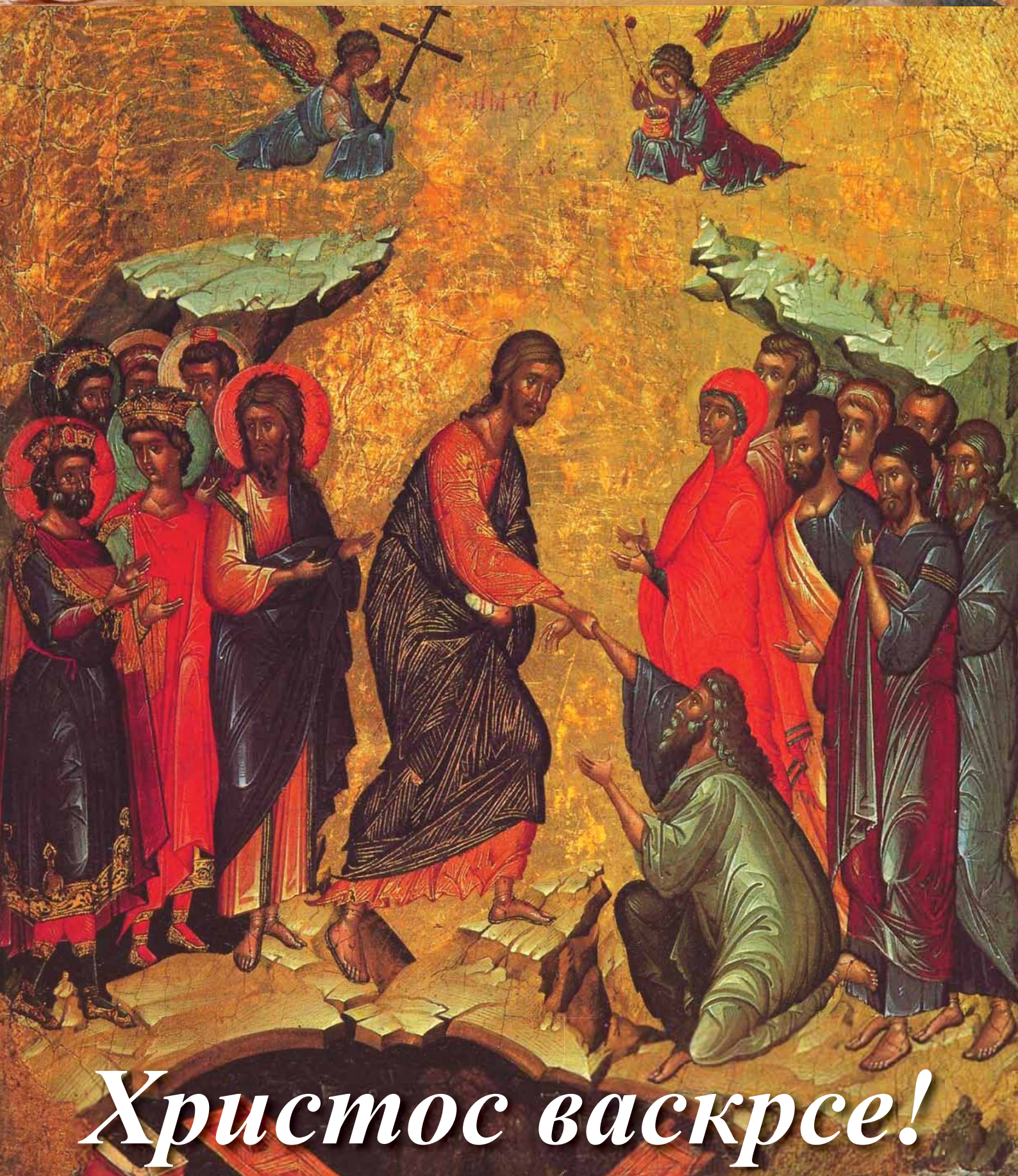


ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

# Каленик

2/2015  
Цена 150 динара



*Христос васкрсе!*

# Недеља Православља у Крагујевцу

*фото  
репортажа*



# ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ Каленик



*Васкришња посланица  
Његовог преосвеиштенства  
Епископа шумадијског  
Господина Јована*

*стр. 2*

*Митрополит Антоније Блум  
Циљ нашег путовања  
је сусрет са васкрслим  
Христом*

*стр. 4*



*Г. Н. Фиљас  
Благовести Пресветој  
Богородици*

*стр. 8*

<i>О страсној седмици, интервју са протојерејем Андрејем Ткачовом.....</i>	<i>13</i>
<i>Милан Ђорђевић, Језик проповеди и мисије.....</i>	<i>17</i>
<i>Седница Епархијског савета Шумадијске епархије.....</i>	<i>29</i>
<i>Негослав Јованчевић, Задужбина проте Ђорђа Ђорђевића у Тополи....</i>	<i>31</i>
<i>Небојша Ђокић, Николина Бабић, Трећи пренос моштију еванђелисте Луке.....</i>	<i>34</i>
<i>Владимир Ђорђевић, Писарева паљба на Иванковцу 1805.....</i>	<i>38</i>

*Из летописа Епархије шумадијске  
Промене у Епархији шумадијској  
Служења, пријем и посете Епископа шумадијског Г. Јована  
Дечија страна*

*Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј*

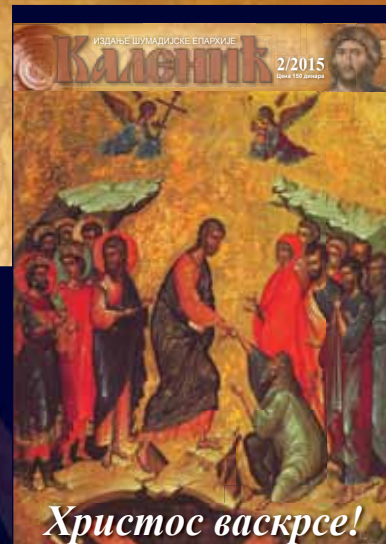
*Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић*

*Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Миљин Марковић, протојереј, Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј, Небојша Младеновић, протојереј, Гордана Јоцић, Владан Костадиновић*

*Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,*

*e-mail : n.milovic2@gmail.com*

*Дизајн и припрема: Дејан Манделц*



**Излази са благословом  
Његовог преосвештенства  
епископа шумадијског  
Господина Јована**

**Година XXXV,  
Број 2, (218), 2015.**

**Издавач:  
Српска православна епархија  
шумадијска**

**Излази:  
шест пута годишње**

**Тираж: 2000 примерака**

**Штампа: ГРАФОСТИЛ,  
Крагујевац**

**271.222(497.11)  
ISSN 1820-6166 = Каленик  
COBISS.SR - ID 50771212**



9 771820 616009

## ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ Г. ЈОВАНА О ВАСКРСУ 2015. ГОДИНЕ

# ЈОВАН

**ПО МИЛОСТИ БОЖИЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ  
СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВОМ ВЕРНОМ НАРОДУ ОВЕ БОГОМ ЧУВАНЕ  
ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ, БЛАГОДАТ ВАМ И МИР ОД БОГА ОЦА, БОГА СИНА И БОГА  
ДУХА СВЕТОГА УЗ СВЕРАДОСНИ ВАСКРШЊИ ПОЗДРАВ:  
ХРИСТОС ВАСКРСЕ!**

*Васкрсе Христос и ниједног у гробу.*

*Ово је дан који створи Господ, обрадујмо се и узвеселимо се у њему (Пс 117, 24), певамо у ове дане о Васкрсу. Радујемо се Дану када је Господ својим Васкрсењем извео род људски из ада и узвео га у Живот вечни. „Господ је отео човека од ђавола и дао га у загрљај Богу“ каже Преподобни Јустин Ћелијски. Васкрс је Живот вечни, у који се улази кроз вечну Истину, Правду, Љубав, кроз радост вечну – кроз Христа.*

*А ако Христос није устао, онда је празна проповијед наша, па празна је и вјера ваша (1 Кор 15, 14) благовести Свети апостол Павле. Јеванђеље Христово без Васкрсења не би било блага вест за људе, зато што би суштинска горчина људског живота и извор сваке недаће остали неуклоњени, неуништени. А то је смрт и жалац њен – грех. Ако Христос није устао, онда је узалуд кроз цео живот држати се Јеванђеља Христовог, узалуд је и у саму смрт ићи са верем у Њега, па је узалуд и пострадали за Њега, прими-ти смрт за Њега.*

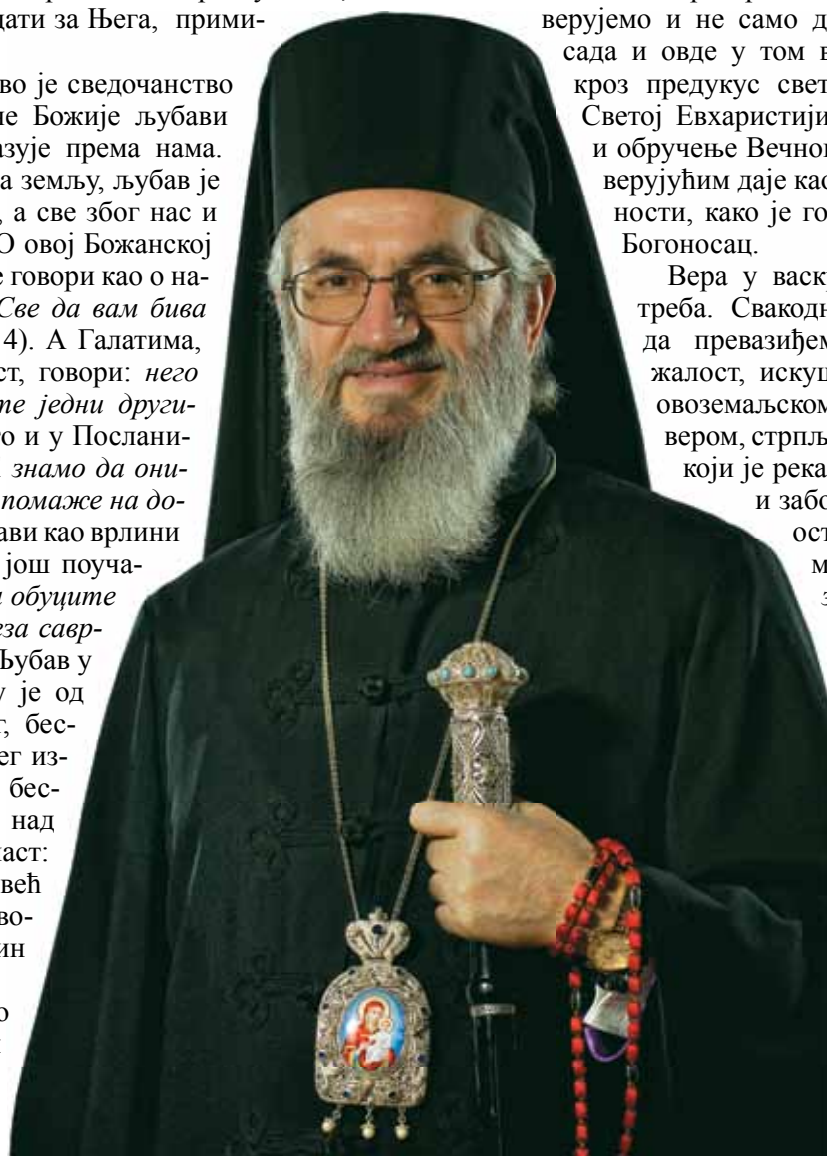
Васкрсење Христово је сведочанство и доказ величанствене Божије љубави коју има и коју показује према нама. Љубав је Бога свела на земљу, љубав је Бога подигла на Крст, а све због нас и ради нашег спасења. О овој Божанској љубави апостол Павле говори као о начину нашег живота: *Све да вам бива у љубави (1 Кор 16, 14)*. А Галатима, али и нама за вечност, говори: *него да из љубави служите једни другима (Гал 5, 13)*, као што и у Посланици Римљанима учи: *А знамо да онима који љубе Бога све помаже на добро (Рим 8, 28)*. О љубави као врлини Свети апостол Павле још поучава: *А поврх свега тога обуците се у љубав, која је свеза савршенства (Кол 3, 14)*. Љубав у најизворнијем смислу је од Бога, из Њега вечног, бесмртног и непрестајућег извире. Једино је љубав бесмртна, она је сила над којом смрт нема власт: „Где је љубав ту је већ бесмртност“, говори Преподобни Јустин Ћелијски.

Христос је дошао да би победио смрт и донео живот вечни. И

све је то учинио из љубави према човеку: *Јер Бог тако завоље свијет да је Сина својега Једнороднога дао, да сваки који вјерује у њега не погине, него да има живот вечни (Јн 3, 16)*. Вечно живи Господ, подвргава себе телесном рођењу, не ради тога што му живот недостаје, већ да би нас вратио из смрти у живот, каже Свети Григорије Ниски. Вечно живи Господ и не обећава срећу кроз задовољство, нити говори о простом животу после смрти или о бесконачном продужавању овдашњег нашег живота. Вечни живот је благодат која просветљује и осмишљава и оно што је садашње и оно што је будуће – и душу и тело човеково. Господ је васкрсао, *смрт више не влада њиме (Рим 6, 9)*.

Смрт јесте биолошки феномен, али за нас који верујемо у Христа онај који умире вечно ће у Њему живети. Истински живот за нас хришћане је много више од биологије и хемије. То је тајна над тајнама и темељ наше вере православне. Не само да у то верујемо и не само да то чекамо, него већ сада и овде у том васкрсењу учествујемо кроз предукус светих тајни, нарочито у Светој Евхаристији. Евхаристија је залог и обручење Вечног живота и она се нама верујућим даје као свештени лек бесмртности, како је говорио Свети Игњатије Богоносац.

Вера у васкрсење је насушна потреба. Свакодневно се питамо како да превазиђемо неправду, невољу, жалост, искушења, патње и муке у овоземаљском животу. Одговор је: вером, стрпљењем и надом у Христа који је рекао да нас неће оставити и заборавити само ако ми не оставимо и не заборавимо Њега. *Ако ли жена заборави пород свој да се не смиљује на чедо утробе своје, ја те нећу заборавити говори Господ (Ис 49, 15)*. Јасно је да све неправде, невоље, туге и жалости са којима се сусрећемо у овоземаљском животу привремено трају, јер ми хришћани верујемо да нас очекује Вечни живот у Христу. На пример, када ради



медицинског лечења или операције трпимо физички бол, да би после оздравили и живели нормално, нисмо у великом страху. Тако би требало да буде и са нашим хришћанским животом. Проблем је што често гледамо само живот у овоземаљским границама и тако нас бриге и проблеми овог света толико обузму да не можемо да тајну живота сагледамо шире.

Вера наша нас учи да је замалена овоземаљско царство, док је небеско увек и довека. Црква нас учи да се у успеху не гордимо, али да ни у страдањима не паднемо у очајање. Ко год се узда само у себе увек ће се разочарати, а ко се узда у Христа увек ће у Христу имати радост. А Васкрсење Христово је наша највећа радост јер је Његовим Васкрсењем побеђен ђаво, побеђени су грех и смрт. У светлости Васкрсења, у тој лако неприступачној светлости, која је заблистала из Његовог Живоносног гроба, поред свих наших невоља, патњи, мука и животних тешкоћа, откривамо неизмерни извор наше вере и источник вечне нам наде и радости.

Свети Григорије Богослов нам говори да је Васкрс „царица дана, празник над празницима и славље над слављем“. Заиста, Васкрсењем Христовим, као и вером у опште васкрсење мртвих и Живот вечни, учимо се да освајамо, не пролазна и овоземаљска пространства, него вечни и басконачни простор Бжанске љубави

сјединио створено са вечним. Ради тога је и постао човек родивши се од Дјеве, а истовремено остајући предвечни Бог. Бринући о нашем спасењу, страдао је на Крсту, али је као Бог васкрсао победивши силу смрти. Како је телесна смрт туга за све људе јер се привремено растајемо од оних које волимо, она за нас хришћане није крај већ наставак живота у Христу – зато се молимо за наше покојнике и чекамо дан када ћемо се опет заједно срести у Царству Божијем.

Црква Божија кроз све векове, а и данас, изражава своју благодарност за љубав Божију према свету тако што кроз литургијско сабрање и служење учествује у Васкрсењу Господњем. Наше прослављање Васкрсења Христовог литургијским служењем није, сведочи-мо сви окупљени у црквеном заједничарењу, само сећање на један догађај из прошлости већ пре свега учествовање у њему као залог и предокус Будућег царства Божијег. Ово Царство небеско окушамо на Светој Литургији кроз сабрање и Свето причешће усељењем Њега у нас. А када се усели у нас, Он – Јединородни Син Божији – ми постајемо храм Пресветог Духа Његовог, избављени од сваке ђаволје лукавштине која дејствује у нама, у нашим речима, или у нашим мислима, или у нашем разуму.

Помолимо се Васкрслом Господу да нас обасја Светлошћу Свога Васкрсења и да нам подари радост,



и доботе. Ми у васкрслом Христу задобијамо све, залутали проналазе пут, изгубљени задобијају наду, болесни веру да ће оздравити, безутешни да ће се утешити, умирући да ће васкрснути, родитељи остали без деце да ће се са њима вечно загрлити, пали да ће устасти, грешни да ће добити опроштај грехова. Они који плачу да ће се утешити, они који чине милостињу да ће бити помиловани, они који су прогнани правде ради да ће задобити истину; и сви који верују у Васкрслог Христа да ће победити смрт и задобити Вечни живот и Царство небеско.

Ово Царство небеско доживљавамо на свакој Светој Литургији и чврсто верујемо да ћемо га наследити и у вечности, ако останемо верни Распетом и Васкрслом Христу, Богу нашем. Ми верујемо да је једино Христос пут и истина и живот (Јн 14, 6) и да су овоземаљски дани у овом времену и простору само сенка будућег Вечног живота у Христу који је постао човек да би

мир и љубав. Нека Господ подари, драга браћо и сестре, да ови дани Васкрса најпре буду дани молитве и радости за нас и све људе. Нека нас Господ укрепи у снази да одолимо и непријатељима својим и да се сви радујемо радошћу Васкрсења, јер је Господ васкрсао, тугу однео а радост донео. У тој радости, и Ми вас, децо наша духовна, поздрављамо сверадосним и у векове векова непобедивим поздравом:

Христос Васкрсе – Ваистину Васкрсе!

Ваш у Васкрслом Христу, увек одани,

ЈОВАН

Епископ шумадијски

*J. Ca. Jovan*

Митрополит Антоније Блум

## ЦИЉ НАШЕГ ПУТОВАЊА ЈЕ СУСРЕТ СА ВАСКРСЛИМ ХРИСТОМ

*Јер и Јудејци ишту знаке, и Јелини траже мудрост. А ми проповедамо Христа распетог, Јудејцима саблазан, а Јелинима лудост; Онима пак позванима, и Јудејцима и Јелинима, Христа, Божију силу и Божију премудрост. Јер је лудост Божија мудрија од људи, и слабост је Божија јача од људи.*  
(1 Кор 1, 22-25)

*Смрти, где ти је жалац? Аде, где ти је победа? Васкрсе Христос, и падоше демони. Васкрсе Христос, и радују се анђели! Васкрсе Христос, и живот живије! Васкрсе Христос, и ниједног мртвог у гробу! Јер Христос, оставиши из мртвих, постаде првина преминулих. Њему слава и власт кроза све векове. Амин!*

Не би требало ни на тренутак заборавити како је крај и циљ нашег путовања сусрет са васкрслим Христом. Неки људи су спремни да признају колико је важно место Васкрсења у искуству апостола, али нису у стању да схвате на који начин то апостолско искуство може да има централни значај и за нас. Али, да ли је довољно да верујемо на реч другима и да своју веру заснивамо на нечему што је савршено недоказиво?

Хтео бих да истакнем чињеницу да од свих светских историјских догађаја, Васкрсење Христово припада у једнакој мери и прошлости и реалности наших дана. Христос, Који је на Крсту умро одређеног дана, Христос Који је васкрсао из гроба у Свом прослављеном људском телу одређеног дана, припада прошлости као историјски факт; но васкрсли Христос живи вечно у Очевој слави, и припада стварности сваког дана, сваког тренутка, зато што ће сагласно Његовом обећању, Он, оживевши, пребивати са нама сада и у векове векова. Са те тачке гледишта, хришћанско искуство је у самој својој суштини повезано са догађајем Васкрсења, јер је то јединствени јеванђелски догађај који може постати део нашег личног јеванђелског искуства. Све остало ми прихватимо из писаног или усменог предања: описивање страдања и друге различите догађаје о којима сведочи Свето писмо; али, Васкрсење спознајемо лично; у супротном остаје нам непозната првобитна, темељна чињеница живота Цркве и хришћанске вере. Свети Симеон Нови Богослов је рекао: „Како може онај који

није познао Васкрсење у овом животу да се нада да ће да га открије и да се наслађује њиме и после смрти?“ Само искуство Васкрсења и Вечног живота може да претвори смрт тела у сан, а саму смрт у врата Живота.

Ако овако јасна и прецизна тврдња изазива питања, ако одговор на њу почнете да тражите у себи и ако се налазите унутар хришћанског искуства – то је предивно! То је централни опит без којег нема хришћана и нема хришћанства; без њега наша вера није вера, већ лаковерност, несигурност у непознатом, само спремност да се примају туђа недоказана сведочанства која су првенствено заснована на томе да је неко рекао нешто невероватно, што из неоснованих разлога, спремно прихватимо.

Осврнимо се сада на сам догађај Васкрсења и запитајмо се: зашто је оно у самом центру, зашто је апостол Павле могао рећи: А ако Христос није устао, узалуд је вера наша; још сте у гресима својим... Заиста, ако Христос није васкрсао, онда се укупна наша вера, сва наша уверења, наш унутрашњи живот, наша нада – заснива на лажи, све се темељи на нечему што никада није постојало и што не може ни за шта бити основа.

Хајде сада да конкретно поразмислимо о апостолу Павлу и о Дванаест апостола. Апостол Павле је Јеврејин над Јеврејима, ученик истакнутих учитеља, човек ватрене вере укорене у Светом Писму, ревносни поборник предања отаца; могао је да сретне Христа и Његове ученике и сигурно није пропуштао ни једну прилику да спозна, да схвати тог новог Пророка и да о Њему формира мишљење; и упоредивши све што му је било познато о Њему, што је сазнао из Светог Писма и сведочанства јеврејске заједнице – апостол Павле је одбацио Христа. Упркос својој великој вери у Месијин долазак, није успео да Га препозна када је овај дошао. Из Јерусалима се упутио у Дамаск да тамо искорени прве трагове хришћанске вере. Он, гонитељ, управо се на том путу сударио лицем у лице са Васкрслим Христом. Овај сусрет апсолутно одређује значење и вредност свему ономе што је пре одбацивао. Сусревши Васкрслог Христа, са очи-



тао ни једну прилику да спозна, да схвати тог новог Пророка и да о Њему формира мишљење; и упоредивши све што му је било познато о Њему, што је сазнао из Светог Писма и сведочанства јеврејске заједнице – апостол Павле је одбацио Христа. Упркос својој великој вери у Месијин долазак, није успео да Га препозна када је овај дошао. Из Јерусалима се упутио у Дамаск да тамо искорени прве трагове хришћанске вере. Он, гонитељ, управо се на том путу сударио лицем у лице са Васкрслим Христом. Овај сусрет апсолутно одређује значење и вредност свему ономе што је пре одбацивао. Сусревши Васкрслог Христа, са очи-

гледном и заслепљујућом јасноћом схвата да је Онај Који је умро на крсту, кога је одбијао да прихватио као Месију, заиста Онај Кога је Израил чекао.

Како је Христос стојао пред њим жив после смрти, Павле може да призна да је све оно што је Христос о Себи говорио истина и да су се сва тајанствена и скривена упуства која су се тичала Месијиног доласка односила на галилејског Пророка. Само у светлости Васкрсења, за њега и за многе, било је могуће вером прихватити цело Јеванђеље. Само у светлости Васкрсења је могуће препознати Сина Божијег у Ономе Који је умро на крсту, могуће је са сигурношћу и увереношћу прихватити потпуну јеванђелску причу, почињући од Благовести, рођења од Деве, чуда и сведочења Христа о Себи да Га Бог потврђује за Свог Помазаника.

Можда је и ово довољно да би могли да схватимо суштински аспект Васкрсења и сав његов значај; но ако се осврнемо на Дванаесторицу апостола, видећемо да Васкрсење, уколико је могуће, означава нешто још веће. У искуству Дванаест апостола, Христова смрт на крсту је била догађај знатно већи и значајнији него смрт пријатеља, наставника и учитеља. Они нису оплакивали само губитак омиљеног Друга, пораз Вође у чију су победу били сигурни. Уколико се пажљиво задубимо у Јеванђеље, видећемо какви су односи били између апостола и Господа и видећемо како постепено нараста блискост између Учитеља и ученика. Неко Му је пришао из вере, неко скептично („Може ли ишта из Назарета бити добро“?), прошли су кроз многе сумње и колебања и били су у потпуности обухваћени, не само оним што је Христос проповедао, него укупном Његовом личношћу. Пре распећа их одиста видимо као од читавог света издвојену групу људи, у потпуном смислу речи „изабраних и испуљених“. Христос је постао апсолутни центар њиховог живота. Када им се обратио и упитао их, неће ли Га и они оставити, Петар је одговорио: Господе, коме ћемо отићи? Ти имаш речи живота вечного. Видимо групу људи који су окупљени око Онога Који је Вечни живот пројављен у пролазном, привременом свету у који је људски грех увео смрт и труљење; ова група људи не може да постоји изван своје везе са Христом, не због тога што их повезују љубав, другарство, лојалност, већ зато што су у Њему већ искусили Вечни Живот, нову димензију која се не заснива на међусобним односима, већ је онтолошка, суштинска. Није у питању само потпунији, богатији и лепши живот, већ је то ново битије које им Христос дарива.

И када је Христос умро на крсту, одбачен и издан од оних који су били ван овог круга љубави, ван Божанске тајне, суштинске, оваплоћене, делотворне, преображавајуће љубави, догодила се не смрт друга и

учитеља, већ много дубља трагедија. Ако је Христос у потпуној пуноћи онога што је представљао, могао да умре на крсту, значи да је људска мржња јача од Божије љубави; људска мржња је победила Божанску љубав, извела је Христа из града, одбацила Га из заједнице и убила на Голготи. И заједно са том смрћу Божанске љубави, са тим одбацивањем, такође је изгубљен Живот вечни у човечанству, Живот вечни је био одбачен. Божија љубав је тако била понуђена човеку, поставши истовремено и прекор и најсјајнија нада – и та Љубав је одбачена; и шта онда остаје човеку? Само оно што је увек и поседовао: борба која се води у мраку, изван Христа, сумраци који понекад доносе нешто пријатно, нешто мржње и веома много равнодушности, сумраци у којима су људи страни једни другима, са привременим, танким односима који непрестано слабе.

Али, шта је било после смрти на Голготи са оним људима који су били једно са Христом, који су искусили присуство Живог Бога у свом окружењу? Остало им је да стрпљиво подносе и вуку своје постојање, но



живота им није преостало. Од момента када су окусили Живот вечни, варљиво пролазно бивствовање које скончава тљеношћу и смрћу и које се своди на будући коначни пораз, обећавајући само повратак у прах – то бивствовање није живот, већ предворје смрти. Када Свето писмо, алегоријски или директно говори да смо у Христовој смрти сви умрли у оној мери у којој смо Му се уподобили и постали јединствени са Њим, а да се у Његовом Васкрсењу враћамо у Живот заједно са Њим, оно говори о нечему апсолутно конкретном и реалном. Али, ми се не можемо сасвим поистоветити са тим трагизмом пуним мрака који је обузео апостоле; колико год се трудили Страсне недеље да потпуно будемо погружени у трагедију коју она симболизује, чврсто знамо да неће проћи ни три дана како ћемо запевати Васкрсењу. Из сећања не можемо избрисати Христово Васкрсење, не само што га из године у годину поново проживљавамо, те нисмо у стању то да заборавимо, већ због тога што смо као чланови Хри-

стовог Тела, као хришћани, укључени у тајну Свецелог Христа – у Цркву и у себи носимо тај Вечни живот који сведочи о томе да је тама Страсне недеље већ побеђена. Побеђена је у нама самима, у нашим дубинама већ гори светлост, већ присуствује живот. Победа, већ извојевана. И суштински разумевајући Страсну седмицу, не можемо да се не сећамо надолazeћег Васкрсења.

Али, за апостоле је Велики петак био последњи дан недеље и последњи дан живота, како су га они схватили. Следећег дана, један дан пре Васкрса, тама је била исто тако плотска, густа и непрозирна, као и на дан Распећа. Да се Васкрсење није догодило, сви остали дани у години и сви дани њиховог живота били би дани апсолутне таме, дани када је Бог мртав, побеђен, када је Бог коначно и неповратно прогнан из људске заједнице. Ако се присетимо оног јединства које се постепено створило између Христа и Његових ученика, тако да је њихов живот постао Његов живот, а они су деловали, видели, осећали и доживљавали све у Њему и кроз Њега, схватамо да је Његова смрт била, не само та потпуна и неповратна тама Великог петка (за њих последњег дана света), него је била и њихова сопствена смрт због тога што су од њих одузели живот; они нису могли више да живе, остало им је само да постоје.

Онда ћете разумети зашто је за апостоле Васкрсење потпуна новина, одлучујући догађај. Када им се Христос трећег дана јавио, а гроб био празан, њихова прва мисао је била да је то халуцинација, или виђење. У овом и у осталим Својим јављањима после Васкрсења, о којима се говори у Јеванђељу, Христос истиче да није дух, није зрак, већ да је Он истински у телу. Он дели храну са ученицима. Стога је јасно да су прве Христове речи биле речи утехе: Мир вам! Христос им доноси мир који им је одузет Његовом смрћу, која је била и њихова смрт; Он их је ослободио од потпуно затамњеног метежа у који су они упали, од сумрака у којем није било могуће разликовати Живот од овог пролазног живота из којег је отишла, из којег је одстрањена Вечност. Он им је дао мир који је само Он и могао да им пружи, мир који превазилази сваки ум, мир који обнавља за Живот у пределима изван сваке сумње, сваког колебања, у чврстој сигурности, који ствара живе људе који не могу да сумњају у будући живот. Јер тај Живот је већ дошао захваљујући Христовом Васкрсењу и дару Светог Духа.

Ми смо, такође, дужни да искуствено познамо радост Васкрсења, али то је могуће само ако прво познамо трагедију Крста. Да бисмо се поново родили, морамо умрети – умрети за самоћу која нас везује за наше страхове, умрети за све оно што свет чини тако уским, сиромашним и суровим. Умрети да би наше душе могле да живе, да се радују, да би откриле пролеће живота. У том случају, Васкрсење Христово ће доћи и до нас. Но, без смрти на Крсту нема Васкрсења и његове радости, радости обновљеног живота, радости живота коју нико више није у стању да отме од нас! Радости живота који избилује, који као бујица стреми са висине и са собом носи и само Небо које се одражава у његовим таласајућим водама. Христово Васкрсење је иста историјска реалност као и Његова смрт на Крсту, и управо зато што она припада историји ми верујемо у њу. Не само срцем, већ целовитим нашим искуством ми познајемо васкрелог Христа. Можемо Га позна-

ти из дана у дан, као што су Га познали апостоли. Не Христа у телу, не Христа каквим су Га са чуђењем гледали људи који су Га окруживали у данима Његовог земаљског живота, но вечно живо, бесмртног Христа, Христа Којег, као што говори апостол Павле, ми познајемо духом, васкрелог Христа Који припада времену и вечности због тога што једном умревши на крсту живи вечно. Васкрсење Христово је јединствен и непоновљив догађај који истоветно припада и прошлости и садашњости. Прошлости, јер се догодио одређеног дана, на одређеном месту, одређеног тренутка, зато што су га видели и познали као догађај у времену, у животу оних који су знали Христа. Но, Васкрсење, такође, припада и сваком дану, због тога што је Христос, једном васкрснувши, вечно жив и свако од нас Га може лично упознати; јер док Га лично не упознамо, још не знамо шта значи бити хришћанин.

Вратимо се Великог петку, када је Христос умро на Крсту ради тога да би ми могли да живимо. У црквеним песмама се каже: „О Животе вечни, како Ти умиреш?! О Светлости незалазна, како се Ти гасиш?!“ Стварно се чини да је Сам Вечни живот сишао у гроб, чини се да се Сама Светлост Предвечна, Божија слава која нам се открила у Његовом Сину угасила и заувек отишла од нас. Да би схватили смисао, значај Великог петка, спасоносне Христове смрти, морамо разумети смисао Оваплоћења. Свако од нас се рађа и долази у пролазни свет из небића. Ми ступамо у успутни, краткотрајни живот ради тога да би израсли у непоколебљиви Живот вечни. Стваралачком речју Божијом призвани из небића, ступамо у време, али унутар времена можемо задобити вечност због тога што вечност није просто бесконачни проток времена. Вечност није нешто, она је Неко. Вечност је Сам Бог Којег можемо срести у пролазном току времена и кроз тај сусрет, захваљујући општењу у благодати и љубави које нам Бог предлаже у узајмној слободи, такође можемо ући у вечност и поделити властити Божији живот, постати, по смелим речима апостола Павла, причасницима Божије природе.

Рођење Сина Божијег није слично нашем. Он не улази из небића у време. Његово рођење није почетак читавог узрастајућег живота, оно је одређено пуноћом коју Он поседује пре почетка света. Он поседује вечну славу Очеви пре свих векова и улази у наш свет, у тварни свет у који је човек унео грех, страдање, и смрт. Христово рођење за Њега није почетак живота, већ почетак смрти. Он прима све што чини услове нашег бића и први дан Његовог живота на земљи јесте први дан Његовог усхођења на Крст.

У Његовој смрти постоји нешто што припада само Њему. Ми смо спашени Христовом смрћу не зато што је она била веома сурова. Кроз векове је небројено мноштво мушкараца, жена и деце претрпело ништа мања страдања. Многи су запаљени у ватри, многи су се смрзли, једни су умирали мучени болешћу, други су подносили мучења и били затварани у логоре или преживљавали ужасне ратове. Христова смрт је јединствена због тога што Исус из Назарета није могао да умре. И није Његово Васкрсење невероватно чудо, већ Његова смрт. Из посланица апостола Павла, из црквене вере знамо да је смрт последица греха који је схваћен као наше одбијање општења са Богом. А Христос је Сам Оваплоћени Бог; Његова човечанска приро-



да је неодвојива од Његовог Божанства и истинска Његова човечанска природа је изван граница смрти. Оваплоћени Син Божији у Самом Свом телу, у Самој Својој људској природи не потпада под власт тљености и умирања.

Опет, Он умире. У томе су парадокс и трагедија којима нема равне. Један православно светиљето говори да су се у Христовом оваплоћењу сусрела два догађаја. С једне стране, Он постаје човек и открива, јавља нам истинску људску природу ка којој смо призивани, људску природу која је укоренеана у самом Божанском животу, која је недвојива од Бога, и која није у власти смрти. Но да би постао један од нас, да би истински делео наша страдања и одбаченост, Христос на себе узима најтеже бреме људског стања, сва ограничења која су у суштини страна Његовој прослављеној људској природи: бол и умор, глад и жеђ, саму могућност смрти; и када настаје Његов час, Он умире на крсту људском смрћу, но смрћу страшнијом него што је наша. Ми умиремо зато што изумиремо, наше тело стари и вене, те не можемо даље да живимо. Ако смо у току овог пролазног живота познали Бога, заједнички живот са Њим, онда умирање за нас није пораз, већ нови почетак и пуноћа живота: Јер је мени живот Христос и смрт добитак (Флп 1, 21). Опет, смрт је увек трагедија за нас; тело и душа се раздвајају, целокупност људске природе се нарушава и ми морамо чекати васкрсење тела и победу Вечног живота да би истински и у пуноћи постали оно што смо призвани да будемо.



Али, у Христовој смрти догађа се нешто друго. Он умире, иако не може умрети; Он умире, иако је бесмртан у Самој Својој људској природи која је нераздељиво повезана са Божанством. Његова душа, не одвајајући се од Бога, била је ишчупана из Његовог тела, не гледајући на то што и душом и телом остаје у јединству са Богом. Он ће у гробу бити нетљен до трећег дана, зато што тљеност не може додирнути Његово тело. Оно је напуњено Божијим присуством. Оно је Њиме захваћено као што је мач захваћен пламеном у пећи, а Христова душа силази у ад у блистању славе Његовог Божанства. У Христовој смрти бесмртно тело се одваја од бесмртне душе, тело које не

може умрети од душе која је жива и која остаје жива заувек. То чини Христову смрт трагедијом која превазилази нашу перцепцију, која немерљиво превазилази свако страдање које ми можемо људски замислити или доживети. Христова смрт је акт највише љубави; говорећи за свој живот Нико га не узима од мене, него га ја сам од себе полажем, прокламује велику истину. Њега Бесмртног нико није могао убити; нико није могао да угаси ону Светлост која озрачује Божију славу. Он је дао Свој живот, прихватио немогућу смрт да би са нама поделио читаву трагедију нашег људског положаја.

Господ је Сам на своја рамена узео први Крст, онај најтежи, најужаснији, а после Њега су хиљаде и хиљаде мушараца, жена и деце на себе узели сопствени, лакши Крст. Али, веома често нам се и овај Крст који је неупоредиво лакши него Христов, чини страшним. Небројено мноштво људи су са љубављу, послушно кренули Христовим путем, дугим, трагичним путем који нам је Господ показао. Да, пут је трагичан, али води од земље ка самом Божијем престолу, у Царство Божије. Ево, већ две хиљаде година тим путем иду, носећи своје Крстове, људи који верују у Христа. Они иду за Њим, група за групом, а дуж пута су безбројни Крстови на којима су разапети Христови ученици. Крст за Крстом, куда год да погледаш све су крстови. Видимо мученике који су претрпели телесна страдања, видимо подвижнике – хероје духа, видимо монахе и монахиње, свештенике и пастире, но много више видимо просте, обичне, неприметне људе, народ

Божији, који су на себе добровољно узели Крст Христов. И нема краја том ходу. Они иду из столећа у столеће, знајући да је Христос упозоравао на то да ће на Земљи они бити у невољама, но да им припада Царство Божије. Они иду са тешким Крстом, одбачени, невидљиви и гоњени за правду, за Христово име. Они иду као чисте жртве Богу, стари и млади, деца и старци. А где смо ми? Да ли да стојимо и гледамо како поред нас пролази тај бесконачни ред, тај ред са светлим погледом, са неугасивом надом, са непоколебљивом љубављу, са неисказаном радосћу у срцу? Зар се нећемо прикључити том вечном ходу, групи на којој је жиг жртве, онима који су деца Царства? Зар нећемо узети свој Крст и поћи за Христом? Христос нам је заповедио да Га пратимо. Он нас је позвао на гозбу у Своје Царство. Сам

Он је на челу те поворке. Боље речено, Он је поред свакога који иде тим путем. Или је можда то за нас кошмар? Како крв и тело могу да изнесу ту трагедију, призор свих тих мученика, нових и старих? То је могуће јер је Христос васкрсао, зато што у Господу Који хода испред нас видимо Пророка из Галилеје који није побеђен, што не видеше мучитељи и прогонитељи. Ми смо Га упознали у слави Васкрсења. Знамо да је свака Његова реч истинита. Знамо да нам припада Царство Небеско само ако Га будемо следили.

Извор: <http://www.pravmir.ru>  
Са руског превео Д. Бурчић

Г. Н. Фиљас

# БЛАГОВЕСТИ ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ

Одломак из књиге Г. Н. Фиљаса, *Богородични празници у богослужењу Цркве*, изд. Григори, Атина 2008 (Г. Ν. Φίλιας, *Οί Θεομητορικές έορτές στη λατρεία της Έκκλησίας*, έκδ, Γρηγόρη, Αθήνα 2008)

2. Сведочанства празничних и похвалних беседа о празнику

а) Хеортолошки садржај Благовести

У библијској приповести о Благовестима (Лк 1, 26-38) догађаји су забележени следећим редом: 1) анђеоло Гаврило се јавља Деву Марији у месту у ком је обитавала као Јосифова заручница (у Назарету Галилејском), у време кад је Јелисавета, Претечина мајка, била у шестом месецу трудноће; 2) Гаврило упућује поздрав Богородици која се потреса и пита се о узроку поздрава; 3) Гаврило јој говори о рођењу Господа; 4) на Богородичину сумњу у изречено, Гаврило наглашава да ће се објављено зачеће Господње збити доласком Духа Светога; такође обавештава Богородицу о трудноћи њене рођаке Јелисавете; 5) Богородица прихвата објављено.

Приповест Протоеванђеља о Благовестима садржи одређене измене у односу на библијску: 1) Богородица је изашла из куће да наточи воду; ту прима поздрав анђела којег, међутим, не види; уплашена од непознатог гласа, враћа се у кућу и наставља с ручним радом; 2) појављује се анђеоло који је умирује и објављује јој зачеће Спаситеља; 3) на Богородичину сумњу у остварење објављеног<sup>1</sup>, анђеоло одговара да ће се све остварити доласком Светог Духа; 4) Богородица се повинује објавама.

Неки од црквених писаца, састављача похвалних слова на Благовести, држали су се једноставне приповести, како Лукине, тако и Протоеванђеља. Василије Селевкијски (+458) у једном од најстаријих текстова о празнику Благовести<sup>2</sup>, наводи поздрав анђела, Богородичину сумњу, и како је анђеоло умирује<sup>3</sup>. Из библијске приповести се парафразира само објава оваплоћења<sup>4</sup>. У истом периоду, Антипатрос Востријски (+460) у својој беседи „На Благовести Пресветој Богородици“<sup>5</sup> верно преноси Лукину приповест, додајући да се Богородица узнемирила када је чула анђела зато што није била навикнута да прима „мушки поздрав“<sup>6</sup>.

Слично је и Анастасије Антиохијски у своја два слова „На Благовести Пречистој и Богородици Марији“<sup>7</sup> сажет када је у питању приповедање догађаја. Када је реч о библијској и апокрифној приповести о Благовестима, Анастасије додаје значајан новитет. Наиме, наглашава да се „оваплоћење Слова“ догађа у тренутку када је анђеоло поздравио Богородицу<sup>8</sup>. Ову напомену ће поновити и познији аутори.

Још значајнији су додаци библијској приповести о Благовестима које доноси црквена књижевност почевши од 7. века, а међу првим ауторима тог доба је Исихије Јерусалимски<sup>9</sup>. Новитети у Исихијевој припо-

вести се тичу разговора Богородице са анђелом: Богородица је потрешена објављеним речима и оптужује анђела да је ушао у дом „заручене жене“, затим се пита како може да роди дете без мужа и завршава отвореном сумњом (Како да ти верујем, кад са мном збијаш шалу?<sup>10</sup>). Реч је о значајном додатку, пошто Богороди-



чине речи изражавају мишљење да је анђеоло изиграва. Нарвно, пошто ју је анђеоло уверио о дејству Духа Светога, она престаје да сумња.

У приповест о Благовестима су почеле да се уводе новине у односу на ону Новог завета и Протоеванђеља. Андреј Критски (+740) у свом слову „На Благовести Пресветој Владичици нашој Богородици“<sup>11</sup> приказује анђела који се пита – пре објаве Богородици – на који начин ће испунити своје послање<sup>12</sup>. Забринутост анђела се тиче углавном садржаја објаве, пошто и сам сматра да је Девино зачеће Спаситеља необјашњива тајна. Новитети Андрејеве приповести се настављају изношењем Богородичиног става када је примила поздрав анђела. Наиме, сматрала је да је његова појава магија<sup>13</sup>. Последњи новитети ове приповести су оштри одговор анђела Богородици<sup>14</sup> и напомена да је она примила радосну вест „просветљена светлошћу која јој се настанила у уму“, то јест да је прихватање анђеолоских речи било последица божанског просветљења<sup>15</sup>.

Новине црквене књижевности када је у питању приповест о Благовестима, а у односу на одговарајућу библијску и апокрифну, врхуне у слову Германа I Цариградског (+око 740) „На Благовести Пресветој Богородици“<sup>16</sup>. Навешћемо етапе Германове приповести, да би их вредновали у целини: 1) анђеоло објављује Богородици да ће зачети Искупитеља, саветујући је да се „наоружа присуством Христовим“ (дакле, да прими снагу од Оног којег ће носити)<sup>17</sup>; 2) Богородица га, очи-

то затечена, моли да оде из њене собе и њеног града; 3) анђеоло одговара да је Бог „према својој вољи од векова“ пожелио да спасе човека и изражава своје жаљене („Зашто дакле не примаш мој поздрав, благодатна?“)<sup>18</sup>; 4) Богородица му одговара да се уплашила да не буде преварена његовом „лепотом, вредном да буде насликана“ и „виђењем блиставог лика“<sup>19</sup>; 5) анђеоло на то говори да је и сам затечен „богонацртаном лепотом“ Богородице<sup>20</sup>; 6) Богородица потом каже да је чула „језик који није знала“ и да би требало да и сама буде затечена, јер иако је заручена, разговара са неким странцем<sup>21</sup>; 7) анђеоло је бодри да прими „радост објаве, достојну да се чује“, јер ће оно што ће се „од ње родити“ бити „Син Вишњег“<sup>22</sup>; 8) Богородица и даље изражава стрепњу да анђеоло покушава да је заблуди, као што је некада ђаво Еву; пита анђела како поздравља „девојку коју не познаје“, а анђеоло одговара да ју је поздравио зато што јој „објављује блавест радости“, и додаје да пурпурно платно које је Богородица ткала у тренутку Блавесте „навештава њено царско достојанство“<sup>23</sup>; 9) Богородица и даље сумња и оптужује анђела да је дошао да „наруши њено девичанско достојанство“ и да „ражалости њеног вереника“; тада јој анђеоло препоручује да се обрати својим сродницима, Захарију и Јелисавети, да би сазнала неке ствари које ће је просветлити; Богородица настоји на томе да се боји лошег гласа о „несташлику“ који ће повредити њене „најплеменитије и непорочне“ родитеље Јоакима и Ану<sup>24</sup>; 10) анђеоло јој одговара да ће све схватити када се оствари оно што је објављено; Богородица, међутим, поново изражава недоумицу о томе како ће примити у своју утробу „светога Исуса“<sup>25</sup>; 11) анђеоло јој одговара да ће се то догодити зато што је она већ изабрана за „царски престо“<sup>26</sup>; 12) наставља се оклевање Богородице: „Како ће ону светлост која је изнад сунца и недодирљива плот земљана додирнути? Збуњено проповедаш, младићу, блавест“; анђеоло је критикује због њеног неверја и изјављује да није он који је завео Еву<sup>27</sup>; 13) Дева се правда да не може да прими „ову блавест“ јер се плаши „многочисног лика“ анђела и не верује у „пречудесне речи“; анђеоло јој, међутим, одговара да ће је због ових „речи“ благосиљати сва земља; Богородица



се пита како ће се остварити све то што је објавио, пошто је „дева невенчана“<sup>28</sup>; 14) анђеоло објављује да ће Богородичина рођака Јелисавета која је у поодмаклом добу, родити Јована; Богородица се поново пита да ли се ради о анђелу или о човеку, а анђеоло јој открива да је он Гаврило и да га је већ једном видела у Светињи над светињама Храма, када јој је доносио храну<sup>29</sup>; 15) Богородица се поново противи: не може „насамо“ да разговара са неким непознатим, пошто има заручника „разборитог“ и „светог“; тада јој анђеоло објављује да ће родити „Цара над Царевима“<sup>30</sup>; 16) Дева почиње да прихвата истину објављених речи, али изражава и страх да ће је Јосиф оптужити за „страст“<sup>31</sup>; 17) анђеоло изражава своје поштовање према Богородици као будућој Мајци Господњој; Богородица му се, међутим, и даље супротставља, говорећи да јој је анђеоло приступио као „младој девојци“ а не као царици; тада анђеоло објављује чудо које се догодило: „у часу у ком си говорила“, „Цар Славе се настани у теби Царици“<sup>32</sup>; 18) Овде Герман наводи библијске стихове (Како ће ми то бити.../ Дух Свети доћи ће на тебе...) <sup>33</sup>; 19) Анђеоло је подстиче да одбаци „неверовање“ и понавља да је већ током њиховог разговора „њена утроба понела плод“; Богородица изражава страх да ће понети „плод из другог корена“, а не Давидовог, из којег потиче<sup>34</sup>; 20) анђеоло је уверава да ће родити Спаситеља света; Богородица одговара да је оно што јој је блавестити чудно чак и за саме анђеле<sup>35</sup>; 21) анђеоло објављује да ће се све савршити „не из жеље телесне, него по вољи Божјој“; Богородица се пита ко ће о свему томе обавестити Јосифа; анђеоло не одговара на питање, него наставља благосиљање Богородице<sup>36</sup>; 22) Богородица се и даље пита: „Како ћу Христа, светлост света, обгрлити?“; анђеоло наставља благосиљања, док она страхује због Јосифове реакције и размишља да потражи уточиште у дому свог рођака Захарије<sup>37</sup>; 23) анђеоло и даље благосиља и не одговара Богородици; она делује уплашено пред догађајима: „И дева дакле будући, како ћу ја, мајка, чути своје дете?“ Анђеоло тада одговара да „Свевишњи није нашао другу за мајку“<sup>38</sup>; 24) Богородица тада благосиља Бога, док јој анђеоло поново упућује похвале. Дијалог се заврша-

ва познатом реченицом из библијске приповести (Ево слушкиње Господње...)³⁹.

Прва тема вредна пажње у Германовој приповести јесте сумња Богородице, како у присуство анђела, тако и у оно што јој је објавио. Дева чак сумњичи анђела за оно најгоре, да је дошао као претња њеној девствености или да је заблуди као Еву (дакле, сматра да је демон, упркос томе што се диви лепоти његовог лица „вредној да буде насликана“). Богородичина сумњичавост се односи и на објављене речи које она описује као „нерастумачив језик“. Њен страх се изражава готово током читавог разговора са анђелом: страхује да ће скандал који ће уследити укаљати добар глас њених родитеља, пита се где ће утећи када се сазна за њену трудноћу, а њена сумња не јењава чак ни када је Гаврило подсећа на њихово некадашње „познанство“, док је Богородица боравила у Светињи над Светињама Храма. На ова страховања анђеоло одговара објавом Спаситељевог оваплоћења, али и похвалом Богородици (карактеристично је да ова похвала у неким случајевима представља одговор анђела на њена питања пуна неспокоја).

Из разговора Богородице са анђелом који наводи Герман треба издвојити још два новитета у односу на претходну црквену књижевност: наглашавање да се оваплоћење десило током разговора и објава анђела да Свевишњи није нашао другу достојнију да му буде мајка од Марије. Сви ови елементи постављају питање извора Германове приповести. Које је то (непознато) предање које обрађује? Јер чак и ако напишемо један део приповести његовом списатељском надахнућу⁴⁰, постоје извесни елементи који вероватно имају древнију основу. Према не постоји поуздан одговор на питање о изворима које је Герман користио, јасно је да његова приповест није бајка. Чини се да је богословско предање о Богородици било врло добро познато Герману, који га утеловљује у дијалог Богородице са анђелом. Управо се у овоме огледа способност писца, у чињеници да на леп књижевни начин возглављује мариологију Цркве.

Црквени писци после Германа понављају тему Богородичиног страха пред оним што је анђеоло објавио. Јован Геометар (10. век) у свом Слову на Благовести⁴¹ наводи да је Богородица „дрхта-ла од божанског разговора“ (речи анђела) и сматрала за „блудан“ (!) и „неумесан“ разго-

вор једног „мушкарца“ са девојком⁴². Григорије Палама на изузетан начин сведочи о страху Деве⁴³, као и монах Јаков (+1099) у својој приповести која пак садржи и друге значајне елементе⁴⁴.

Према наведеном приповедачу, „Владика скривених домостроја“ је Гаврилу дао заповест да објави оваплоћење Спаситеља за то „изабраној“ Деви⁴⁵. У овом делу се у Јаковљевој приповести јавља јединствени новитет у односу на остале. Наиме, приказан је Гаврило забринут због начина на који ће се обратити Богородици, штавише, да „размишља у себи“ о оном што треба да се деси док је „безобличан“ (невидљив) улазио у Јосифов дом⁴⁶. Гаврило се јавља Богородици док се налазила ван куће⁴⁷. Тада ју је обузео страх и „повукла се у свој дом“ док су се „удови њени тресли од страха“. Гаврило је тада узео облик човека и поздравио Богородицу⁴⁸. У тексту се наводи да „бестелесни испусти глас и Син Божји који је без обличја прими телесну природу“⁴⁹. Страх Девин долази до врхунца зато што види „људски лик“ који јој објављује натчовечанске поруке⁵⁰. Новитет Јосифове приповести врхуни у привременом одбијању Богородице да прихвати објављено, јер мисли да је позвана да замени своје девичанство зачећем детета⁵¹. Чак и кад је анђеоло уверава да ће се све савршити Духом Светим, она настоји да „јој је забрањено да општи са мушкарцем“⁵² (што значи да је речи анђела нису убедили, или их није схватила). Чини се, међутим, да је сумња почела да се конкретизује и возглављује у дилеми коју изражава Богородица: „И веровати је страшно, и не веровати је опасно“⁵³. Новитети Јаковљеве приповести завршавају се податком да се након Богородичиног коначног повиновања објављеном „умне силе“, „небо“, „облаци“ и „сав свет“ обрadowаше „силно“⁵⁴.

Још једна приповест о Благовести, нешто старија од Јаковљеве, доноси извесне новитете и заплиће догађаје. Реч је о приповести монаха Епифанија (+1015), према којој је Богородица, када је имала дванаест година и док се још налазила у храму, у часу молитве видела „светлост сјајнију од сунца“ и „чула глас који је долазио из жртвеника: родићеш сина“. У приповести се напомиње да је Богородица чувала тајну о овом виђењу и да га је открила тек по Вознесењу Господњем⁵⁵. Овај податак је јединствен у црквеним списима о богородичиним празницима. Међутим, у



тексту се не ради о Благовестима, пошто Епифаније о њима говори у наредним поглављима свога дела<sup>56</sup>, у приповести сажетој, али потпуно усклађеној са одговарајућим приповестима црквене књижевности о Благовестима.

На основу горе наведеног поставља се следећи проблем: у својој приповести о „животу Богородичино“ Епифаније бележи два случаја Благовести, први у Соломоновом храму, док је Богородица боравила у њему, и други у Јосифовом дому у Назарету. Прва Блавест је заправо била уводна: глас који се чује само наво-



ди догађај Рођења Господњег, а Богородица прихвата садржај објаве без коментарисања. У другом случају пак, догађај Благовести је посведочен на уобичајен начин (објава, сумња Богородице и уверавање анђела о остварењу објављеног). Први случај је, међутим, на многе начине несхватљив, пошто је током свог боравка у храму Богородица живела у посвећености и девствености, те је према томе немогуће да није реаговала на кратку објаву њене очекиване трудноће. Очито се ради о предању које није било широко распрострањено, а које је монах Епифаније желео да забележи и које није сачувано због свог контрадикторног карактера.

3) Значај празника и обредни елементи празновања Мишљење Михаила Пселоса о значају празника Благовести требало би сматрати за најрепрезентативније од одговарајућих ставова забележених у црквеној књижевности: „Почетак божанствених празника и

светковина јесте објава Благовести Деве и Мајци Слова гласом анђела“<sup>57</sup>. Празник Благовести представља „почетак празника“ пошто спасење човека почиње Оваплоћењем Господа. Герман I Цариградски их карактерише као „празник над празницима“ и „светковина над светковинама“ наше наде, а дан празника назива „орден“<sup>58</sup>. Чињеница да је Бог примио „нашу природу“ (узео нашу плот) представља, према Андреју Критском, узрок „разгаљености“ (радости) током прославе Благовести<sup>59</sup>.

Анастасије Антиохијски говори о „обновљењу свега“ кроз Благовести и о томе да је Творац дао „поредак“ творевини изопаченој од греха. Дати „поредак“ потиче од тога што је Бог примио људску плот, чиме је она освећена<sup>60</sup>. Како је човеково преступање воље Божје довело до расцепа у односима човека-Бог-природе, Кавасила наглашава да догађај Благовести представља поновно успостављање јединства у „једном облику“, дакле у стању пре пада<sup>61</sup>. У суштини, реч је о стварању које је паралелно са почетним, о празнику „сусрета са творевином“, како каже Јован Геометар<sup>62</sup>.

Свечаност с којом се празник савршава доводи се у везу са осећањима радости оних који га прослављају. Перо монаха Јакова описује сличне аспекте празновања: „Радујем се, наслађујући се узроком радости, ради које и пред најтајанственијим лицем играјући, похвалне јој химне сричем у строфе, радосну свадбену песму пљескам, похвалу невести плетем“<sup>63</sup>. „Неизмерна величина тајне“ Оваплоћења Господњег према Јовану Геометру узрокује да је празник „нејшчедрији“, „најрадоснији“ али и „најстрашнији“<sup>64</sup>.

Значај прослављања Благовести оправдава Дамаскинов податак да се „сви верни окупљају“ ради прославе празника<sup>65</sup>. Наводи и да се верни сабирају „као пчеле“ и „умножавају песме“ прослављаном догађају. Дамаскин је најживописнији у својој приповести када наводи да се верни окупљају „као стадо“ у храмовима и указују почести Богородици „снажним гласовима“<sup>66</sup>. Зато је и прослава Благовести, закључује Дамаскин, „сјајнија од златнозорних сунчевих зрака“ и представља „светлоносно славословље“ Деве у Цркви<sup>67</sup>. Ради се о славословној светковини која доликује „части царице“, као што напомиње цар Лав VI<sup>68</sup>.

Наведена сведочанства показују да је празник Благовести прослављан веома свечаним обредом. Слично сведочи и у 10. веку цар Константин који излаже обред Велике Суботе, наводећи паралелно заједничка места са савршавањем празника Благовести<sup>69</sup>. Конкретно сведочанство потврђује да већ током 10. века празник не само да је био распрострањен, него се савршавао уз торжественост која је касније забележена и у штампаним Минејима.

Превела са грчког Драгица Тадић Папаниколау

**напомене:**

<sup>1</sup> Богородичина сумња се наводи и у Лукиној приповести и у Протоеванђељу. Паралелено испитивање конкретног места из оба текста в. у Н. Quecke, „Lk 1, 34 in der alten Übersetzungen und im Protoevangelium des Jakobus“, *Biblica* 44 (1963), стр. 499-520.

<sup>2</sup> Слово 39. На Благовести Пресветој Богородици, PG 85, 425C-452B.

<sup>3</sup> PG 85, 444 A-C.

<sup>4</sup> „Зачеће неће бити од мушког семена, него настајивањем Светога Духа, и осењивањем Свевишњег се оно остварује“ (PG 85, 444D).

<sup>5</sup> PG 85, 1775D-1792C.

<sup>6</sup> Δ', 1777C-D.

<sup>7</sup> PG 89, 1376C-1385C и 1385C-1389B.

<sup>8</sup> „Одмах по поздраву, Логос постаде тело, поново стварајући творевину, Онај који је уништио грех који је речима лукавога ушао“ (1384C). Ср. и 1388C.

<sup>9</sup> „Светој Марији Богородици“, PG 93, 1453A-1467B.  
<sup>10</sup> 1453C-D.

<sup>11</sup> PG 97, 881B-913A.

<sup>12</sup> 892C.

<sup>13</sup> 901B.

<sup>14</sup> „Шта то говориш, о велика срећнице? Какве то речи изговараш? Ја са неба дођох, доносећи ти вест о зачећу“ (908B).

<sup>15</sup> 910C.

<sup>16</sup> PG 320C-340A.

<sup>17</sup> 321C-D.

<sup>18</sup> 321D.

<sup>19</sup> 321D-324A.

<sup>20</sup> 324A.

<sup>21</sup> 324A.

<sup>22</sup> 324B.

<sup>23</sup> 324B.

<sup>24</sup> 324C.

<sup>25</sup> 324D.

<sup>26</sup> 324D-325A.

<sup>27</sup> 325A.

<sup>28</sup> 325B.

<sup>29</sup> 325B-C.

<sup>30</sup> 325C-D.

<sup>31</sup> 325D-328A.

<sup>32</sup> 328A-B.

<sup>33</sup> 328B.

<sup>34</sup> 328C.

<sup>35</sup> 328C-D.

<sup>36</sup> 328D-329A. На другом месту у своме Слову, Герман наводи како Богородица лично обавештава Јосифа о оном што се догодило (336A).

<sup>37</sup> 329A-B.

<sup>38</sup> 329B-C.

<sup>39</sup> 329C-D.

<sup>40</sup> На тему надахнутих додавања одређених елемената библијском предању о празнику од стране црквених писаца говори Андроников и износи следећа запажања: „Текстови следе еванђелски текст (Лк 1, 26-38) и предање. Њихови аутори су их украсили вербалним арабескама и узвицима, карактеристичним за лиризам свештене историје и богословља, без раскида између мистичког виђења и интелектуализма“ (С. Andronikof, *Le sens des fêtes*, t. I, Cerf, Paris 1970, стр. 74).

<sup>41</sup> Слово похвално на Благовести Пресветој Богородици, PG 106, 812A-848A.

<sup>42</sup> 13, 821A-B.

<sup>43</sup> Беседа 11. на Благовести Свепречистој Владичици нашој Богородици и Приснодеви Марији, 9, ЕПЕ 72, 1985, стр. 386.

<sup>44</sup> Сведочанства црпимо из Јаковљевог Слова на Благовести Пресветој Богородици, одабрано из Светих списа (PG 127, 632A-660A).

<sup>45</sup> Речи Господње упућене Гаврилу представљају занимљив текст (одабирамо): „Анђеле, о носиоче моје власти, отачком вољом ... Нађи, о Гавриле, ону коју смо пре свих родова изабрали, која ће Слово домостроја...“ (5, 633D-636C).

<sup>46</sup> СГ, 637А-В; 7, 637В-С.

<sup>47</sup> Јаков понавља предање да се приликом првог јављања анђела Богородица налазила „на извору“, истичући још и постојећи символизам да је „извор био символ тајне оваплоћења и иконизовао је бесмртну воду“. Ту се, према Јакову, анђеоло обратио Деви, „а да још није био видљив“ (9, 640C).

<sup>48</sup> 9, 640C.

<sup>49</sup> 10, 641A. У исто време када и монах Јаков, Михаил Пселос (+1079) наводи да се истовремено са гласом арханђела „савршило“ оваплоћење Господа (Слово на поздрав, 3, изд. Jugie, „Homelies“, PO 16 (3), стр. 519 (33-35)).

<sup>50</sup> 12, 644C.

<sup>51</sup> 14, 645B-648A.

<sup>52</sup> 16, 648D.

<sup>53</sup> 16, 649C.

<sup>54</sup> 19, 653A.

<sup>55</sup> О животу Богородичином, 6, PG 120, 193B.

<sup>56</sup> 9, 196-197B.

<sup>57</sup> Слово на поздрав, 1, изд. Jugie, „Homelies“, PO 16 (3), стр. 517 (5-8).

<sup>58</sup> Слово на Благовести Пресветој Богородици, PG 98, 320C-321A.

<sup>59</sup> Слово на Благовести Пресветој Владичици нашој Богородици, PG 97, 884C.

<sup>60</sup> „Овај празник и светковину прослављамо, благовести овој Светој и честитој Деви, али и целог света постанак, јер се све у поредак преобразило, и свет који је пре тога био неуређен; јер је ради нас постао као ми Онај који нас је створио, обнављајући ову остарелу и пропалу икону, а обнављајући је на корист лепоте, само што нам није вапио. Данас створени падоше и у смрт одвучени бише, данас ради вас, ја Творац се стварам, да би овом мојом плоти, сада створеном, поново узвео ка првобитном животу, ради тога се упетљавши са смрћу и усмртивши себе, тако да би био достојан“ (Слово друго на Благовести Пречистој и Богородици Марији, PG 89, 1384D-1385A).

<sup>61</sup> „Уистину је све ово празник. С једне стране, празник је радости свију у један лик сабраних, а с друге стране једног весеља ради свих достигнутог: Творца, свега створеног, и саме Творчеве мајке, која га је и наше природе, и ових сабрања и празновања, учинила причасником“ (На Благовести пресветој Владичици нашој Богородици и Приснодеви Марији, 1, изд. Π. Νέλλας, *Η Θεομήτωρ, Ἰδρυμα Ἐυαγγελιστρίας Τήνου, Ἀθήνα* 1968, стр. 118-161:120).

<sup>62</sup> Слово усклично или похвално на Благовести Пресветој Богородици, 31, PG 106, 841A.

<sup>63</sup> Слово на Благовести Пресветој Богородици, одабрано из Светих списа, 1, PG 127, 632B.

<sup>64</sup> Слово усклично или похвално на Благовести Пресветој Богородици, 31, PG 106, 840C.

<sup>65</sup> На Благовести Пресветој Владичици нашој Богородици, PG 96, 648C.

<sup>66</sup> Нав. дело, 660C.

<sup>67</sup> Нав. дело, 648B и 660C.

<sup>68</sup> На Благовести, када је радост благовештена Деви и клетва разрешена, PG 107, 25D.

<sup>69</sup> Константин Порфирогенит, Спис о церемонијама, PG 112, 204A-206A.

Разговор о Страсној седмици са протојерејем Андрејем Ткачовом

# О СТРАСНОЈ СЕДМИЦИ

Страсна седмица је време духовно веома богато, али испуњено и многобројним „недуховним бригама“. Како не расејати пасхално духовно расположење у сујети свакодневице? И уопште како не би требало чинити и мислити, да би Празник над Празницима био стварно светао

**Питање:** Наступила је Страсна седмица – време када Исус Христос иде у сусрет човеку. Током Великог поста човек је ишао ка Христу, пробијајући се кроз сопствене грехе и болести срца, а сада је све то у другом плану, и све је усредсређено на Њега. Како проживети ово време стварно дубоко?

**Одговор:** Протопрезвитер Александар Шмеман, сећајући се архимандрита Кипријана (Керна) – познатог литургичара, кога су звали „православни доминиканац“, то јест ученим монахом – писао је да је отац

је Господ установио свету тајну Евхаристије, потом је уследила молитва у Гетсиманском врту, стражарно споровођење до Пилата, Ирода и обратно, бијење, изругивања, ноћни суд, распеће, покој Суботе и јутро првог дана Васкрсења. Као што видите ови дани су крајње напрегнути, презасићени. А потом се све „опустило“ као опруга, и ево сав свет живи већ 2000 година благодарећи тим догађајима, знајући или чак и не знајући о томе. Да су се Страдања Господња наставила макар и за један дан, нико не би преживео. Апостол Петар је био на граници безумља од жалости и сопственог издајства, Јуда се обесио, није доживео до Васкрсења. Сви су били престрављени, пометени, и налазили су се у ужасној жалости. Да је Господ васкрсао петог дана, Он не би нашао ниједног апостола. Данас је покој Велике суботе разблажен знањем о наилазећем Васкрсењу, а ужас распећа је ублажен знањем да је Христос у ствари жив. Ово апостоли нису могли знати – за њих је све ово било одвише сурово, кошмарно, депресивно. Ми се сећамо ових догађаја и преживљавамо их. Циљ богослужења Страсне седмице није благочестиво подсећање, размишљање о нечему, већ укључивање наше личности у сам догађај. Уопште све у Јеванђељу иде врло згуснуто: Христос говори, проповеда, умножава хлебова, приближава се страдању... И још је да-

леко од тога да су сва Његова дела записана! Јеванђеље је храна високе концентрације, зато је и Страсна седмица у овом смислу – концентрисано Јеванђеље.

**Питање:** Многи се у ово крајње важно време занимају кулинарском страном Празника над Празницима – ужурбано купују намирнице, траже најбоље рецепте за празнични колач, фарбају јаја – често на штету пребивања на богослужењима. Како у овом свакодневном вртлогу не заборавити на главно – Христа?

**Одговор:** Сувишна брига о трпези је пројава маловерја. Излишне мисли о томе шта ће појести и попити, говоре да ми мало схватамо шта је то пост, шта је Јеванђеље и ко је Христос. И ово ће нам судити у своје време. Страсна седмица потребује скретање пажње са споредног. Ако се и обнавља нешто у црквеној традицији, онда то не треба чинити са становишта „свештеног“ егзистирања, већ започињати од Литургије, Јеванђеља, од дубоког доживљаја хришћанског јединства свих догађаја повезаних са Страдањима Христовим. А свакодневне ствари ће овако или онако бити додате, сређене и украшене: прозори и завесе ће бити чисти, јаја скувана и украшена.



Кипријан живео само Страсном и Светлом седмицом. Он се туђио од људи, избегавао је сваки контакт. Као монах, он се осећао непријатно у сваком породичном кругу и старао се да се сакрије и побегне из истог. А на Страсној седмици је оживљавао, тако рећи процветавао. Чини ми се да ове значајне речи карактеришу богослова, утолико пре што су Страсна и Светла – концентрат највеће жалости и радости истовремено. А све остало је некаква хомеопатија.

**Питање:** Дани Страсне седмице су врло богата – и догађајима, и бригама, емоцијама. Особено, започињући од Великог четвртка, када је спомен Тајне вечере, суд над Исусом, пресуда, затим распеће на Велики петак, изношење плаштанице, у Велику суботу Господ је у гробу, и већ за мање од једног дана је Светло Васкрсење, Пасха. Како доживети сав овај тако рећи „ужурбани“ пут Страдања Господњих – од суморне жалости ка ликовану због Васкрслог Христа.

**Одговор:** А како је у стварности било у те дане? Тада је све врло брзо происходило, догађаји су смењивали један други убрзаним темпом. А у недељу је народ узвикивао: „Осана Сину Давидовом!“ У среду је блудница помазала Христа миром, у четвртак

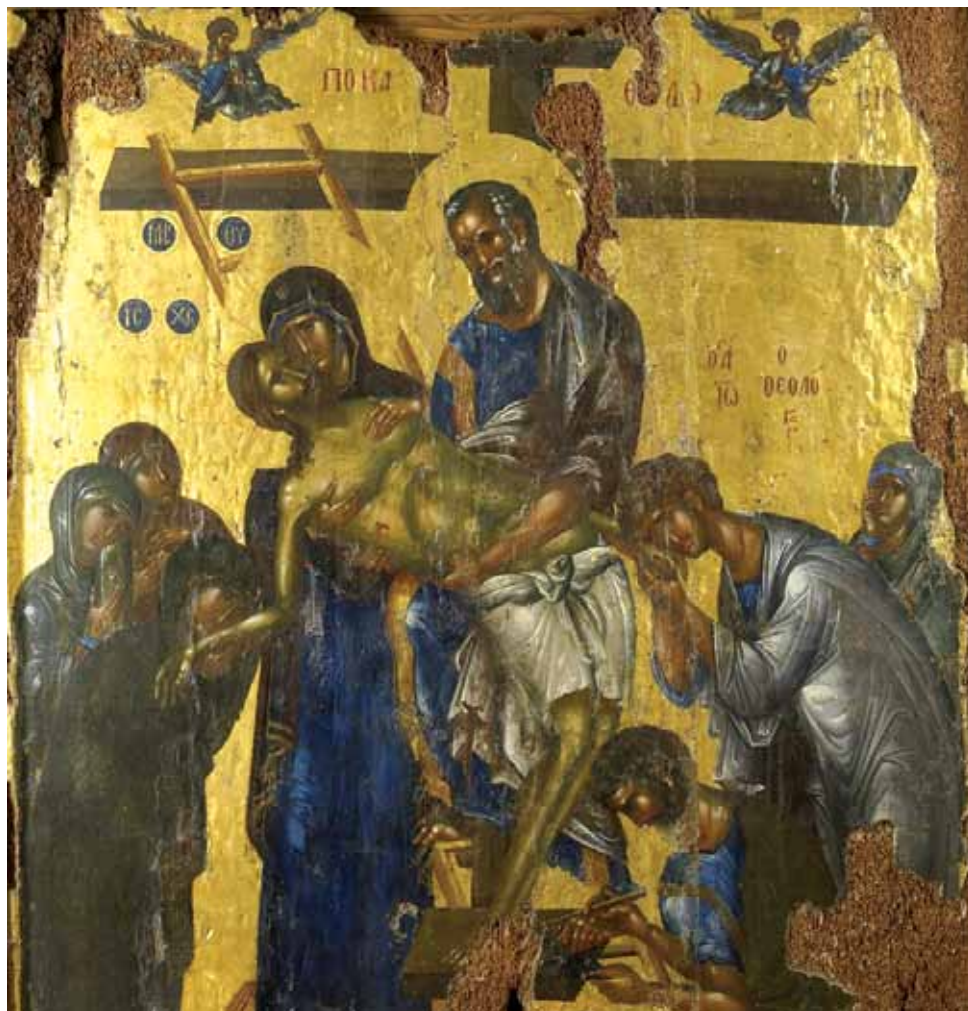
**Питање:** *А ако је у породици много деце? И за њих би се хтело приредити истински празник. Како поступити у односу на њих?*

**Одговор:** Страсна седмица ипак није дечија и захтева крајњу концентрацију. Деца имају своје празнике – Ваведење Богородичино, Цвети.

**Питање:** *Тим не мање, мајке би хтеле да све припреме за Празник?*

**Одговор:** Не би требало наметати човеку списак норматива, које би он морао да испуни на пет дана до

бринути због тога. Све спољашње је релативно; ако се због тога мучимо, сав живот можемо страћити. Но, ово је оно што се односи на спољашње ствари и ми сада не говоримо о богослужењу и Светим Тајнама, које не трпе одлагања. Мене више интересује други моменат: празник би требало да буде словесан. Григорије Богослов каже да смо ми ученици Слова и зато немамо право да празнујемо бесловесно. Другим речима, празник треба да прате појашњења, поуке, читање, проповед. Парадоксално је да на Васкрс у нашој Цркви традиционално нема проповеди, иако је то централни хришћански Празник Празника и Торжество Торжества. А у Светлој седмици ми се распошћујемо, за многе почиње „празник живота“. Но, Васкрсење се наставља сваке недеље – ми га празнујемо 52 пута у години! И Јеванђеље, у коме се говори о васкрелом Христу, чита се редовно суботом увече, када код нас због нечега нема обичаја да се проповеда. И догађа се чудна ствар: код нас скоро да нема проповеди по текстовима о Васкрсењу. Ми не објашњавамо васкрснуће Јеванђеље! А ако се око овога побрине, много тога ће доћи на своје место. Постоји законитост коју је изрекао, ако се не варам, блажени Августин: ако је Бог на првом месту, онда је и све остало такође на свом месту. А ако је Бог на другом, трећем, петом месту, онда је све остало наопачке. У општем погледу, наш живот је такође наopak, јер код нас Бог често долази као додаток колачима, а не обратно. У овоме је наша колективна кривица. Зато и одговорност за то што смо ми прогнали Бога на периферију свести, мора бити заједничка. Чак и за време Васкрса ми мислимо о свему другом, али не и о Христу.



Васкрса, као што су: припремити се за причешће, исповедити се, опраги прозоре, ошишати децу, ставити белу мараму, доћи на време на службу, прекадити колаче, честитати Васкрс и сл. Треба схватити да овде нема места шаблону у који би се требало уклопити. Успео, не успео – то су ситнице. Не треба се тиме заокупљати, јер то није оно главно. Ако не успете да нешто испуните са овог списка – то није велика несрећа. Сви на свој начин доживљавају празник, и слава Богу што је тако. Мислим да се време врло строго односи према онима који хоће да саздају некакав „свештени“ поредак и да по овом обрасцу живе из године у годину – ово је неоствариво, јер сам Бог ово неће.

**Питање:** *Шта се овде има у виду?*

**Одговор:** На пример, ако немате квалитетнију тканину од које би сашили пригодну хаљину, онда је треба сашити од оне коју имате. Или, ако нема у парохији миришљавог тамјана, онда се може кадити и сушеном хвојом. Потребно је што мање се задржавати на спољашњем – ако не успеш данас успећеш сутра, ако се потрудиш. Но, ако и сутра не успеш, не треба много

на периферију свести, мора бити заједничка. Чак и за време Васкрса ми мислимо о свему другом, али не и о Христу.

**Питање:** *А како је дошло до тога да на Пасху, стварно, углавном нема проповеди?*

**Одговор:** Проповед захтева труд. А трудити се значи знојити се, напрезати се, подносити поразе и неуспехе, потом се опет упињати и тако у круг. Много је лакше прочитати спреман текст, затворити књижицу и наставити службу. Међутим, само читање без објашњавања је неретко испразан труд. Свето Писмо предпоставља читање са појашњењима. А необјашњено штиво, као несварена храна, губи лавовски део свог смисла. На жалост у црквеној средини ни до сада ово питање није осмишљено код већине. Међутим, сам живот захтева ово осмишљавање, захтева, да ми што пре увидимо оно што је главно.

**Питање:** *Вероватно да није свуда тако?*

**Одговор:** Ако негде нема поменутих пропуста, и има нечег бољег, онда је то изузетак. У обичај је ушла некаква ћутљива побожност. Храмови стоје, у њима се



налазе мошти, звона звоне, књиге се читају, на службама се поје, али је врло мало труда око тога да људи добију разумну духовну храну. Углавном то је и узрок пораста секташтва, протестантизма. Па и сами муслимани воле да читају, говоре, проповедају, поучавају, расправљају о религиозним темама.

**Питање:** *Могуће, да је ово и главни недостатак наше Цркве? Јер неки парохијани не разумеју богослужење, унутрашњу суштину празника, основни смисао поста.*

**Одговор:** Несумњиво. И то није недостатак, није минус, већ минуштина!

**Питање:** *Многи мисле да ако већ долазе у храм, онда је неко дужан да им све објасни, сажваће, и разложи до у детаље. А зашто је тешко узети књигу у руке и прочитати на пример шта је то Литургија, ка-*



*кав је њен главни смисао? Сада је већ издато врло много литературе која је практично доступна свима, и требало би знати користити је. Зар људи не би требало да се сами баве својим просвећивањем? Зашто су код нас такви захтеви према свештеницима и Цркви?*

**Одговор:** Знате, књига не може све објаснити и никада не може заменити душекорисне личне контакте. Књига је приручни материјал, који помаже духовно општење. Што се тиче просвећивања парохијана, о којима смо рекли да их мало поучавају, онда, као што је познато, питање рађа предлог. Људи су сами криви за своје незнање, ако код њих нема глади и жеђи за истином. Како нахранити ситог? Како научити онога који не жели да учи? А знање дарује истинску радост. Када човеку нешто објасне, он се радује. Он одједном постаје свестан да је некеме потребан, да га воле, ако га већ уче. Поврх тога човек осећа радост сазнања. Ми лишавамо људе велике среће због тога што они много тога не знају. А истовремено ништа не трошећи из

цеха, човеку се може приуштити велика радост. Ништа материјално, попут стана, аута, кредитне картице, није било потребно. А радост је истинска – налажење смисла, животна бодрост, жеља да се живи. И човек у тренутку схватања оног што му је предано (саопштено) ликује – то је тзв. „умно ликованье“. Ово ликованье се може помешати са жалосћу, због релативно касног сазнавања истине Божије. Да сам нешто сазнао у петнаестој години, а не тек у педесетој, могуће да бих и друкчије живео, мање бих грешио... Има људи, који напуштају Православље и приступају, рецимо, исламу. Шта их тамо привлачи? Једноставност, комуникативност, zasiћеност живота законским захтевима, који се појашњавају и објашњавају. Па, и некаква „умност“ – јер муслимани уопште нису глупи. Ми, православни смо, могуће, и измислили ради самооправдања да су они сви сурови, ограничени и страшни. У ствари, све је то друкчије и сложеније. Да је све примитивно, не би било увећавања исламских заједница на рачун бивших хришћана. Људи ислама читају, разговарају о вери, нешто траже, беже од незнања.

**Питање:** *Произилази да наша Црква може крстити, а потом „опустити“ у друге конфесије?*

**Одговор:** Да, то су наше изгубљене „овце“. Да би заједничарење било корисно, плодносно, потребно је с почетка се удруживати око неког дела – ремонта, градње, помагања. А када је све више-мање ремонтвано и изграђено, онда се треба сабирати око књиге и Чаше. Чиме привлаче себи протестантске заједнице? Оним, чега нема код нас! Учитељством. Свештеник мора бити још и учитељ, а не само савршитељ Светих тајни, и мора се обновити право учитељства. „Започни да говориш и појавиће се људи.“ Достојевски у *Браћи Карамазов* у глави „Руски инок“ кроз завештање старца Зосиме говори о томе да би парохијски свештеник требало да

посећује домове људи, и не гнуша се од њих, чита им Јеванђеље, житија Марије Египатске, Алексија човека Божијег... И отуда ће, од речи Божије, засијати живот. Зато је потребно васкрсавати учитељство као делатност и најважнији део црквеног живота. Дионисије Ареопagit каже да је достојан разлог усхођења на више степене свештенства разумевање тајни Светог Писма. Другим речима „необразован“ човек не може бити чак ни ђакон. Ако је код човека присутна мржња према знању, ниподоштавање и несхватање његове неопходности, онда ће такав бити разоритељ црквеног стада. Може се постати формални извршилац правила, који обраћа пажњу на спољашње (дужину мантије, браде, ширине рукава) или сликовито речено да се цеди комарац, а гута слон (обраћа се пажња на ситнице, а пропушта се оно што је од већег значаја – прим. прев.). Време је такво да спољашње без унутрашњег губи сваки смисао. Не треба се чак ни устезати повући баћушке за рукав и замолити за објашњење за нешто што је написано у

Библији. Потребно је људе благовремено снабдевати духовном храном и објашњавати им, читати, говорити им о томе што су управо „окусили“. Другим речима, треба их нахранити као пилиће, тако рећи. Видите, раније је свештеник често био за главу виши од својих парохијана, у погледу знања. Тада нису умели сви да читају, а свештеник је читао и објашњавао Јеванђеље! Он је могао бити један од најобразованијих људи. Ако се ово упореди са нашим временом, онда се може рећи да парохијани имају већином више образовање. И како сада свештеник може бити виши од пастве бар малчице? Сада је то тешко, али је то његов задатак. Пред савременим свештенством, сходно томе, стоји надзатак – бити образованији и начитанији од својих сада већ умних и духовно напредних парохијана. И још – осолити своју ученост побожношћу. Потребно је копати дубље и кретати се увис – у горње. Ако свештеник не тежи томе, онда ће давати људима за храну некаку „жваку“, коју ће човек са високим захтевима одбити да окуси (и просто напросто ће потражити другу парохију). Да се не би догађало да људи траже дубине ван Цркве и да не би налазили „дубине сатанске“, свештеник је принуђен да постави учитељство и самообразовање на прво место. Ово је општецрквени задатак.

**Питање:** Вратимо се Страсној седмици. Поред других служби и посебно жалостиве настројености ових дана, хришћанин се призива на велики молитвени подвиг, унутрашње созерцање, а због тога је потребно одбацити сваку животну бригу. Како се усредсредити на молитву, а не на васкришњу трпезу и при томе све постићи?

**Одговор:** Не би било трезвено маштати о потпуном одбацавању свих свакодневних брига. Живот је тежак, а ова тежина није случајна. Сва твар је покорна сујети, и све створено уздише, очекујући коначно искупљење. Чак ни све ситнице не могу се набројати: зуби се морају прати, и ципеле запертлати, и постеља распремити, и рачуни плаћати, и тако даље, скоро до у бескрај. Добро би било од свега се одрешити. Али само пробај, као блажени Василије, да ходаш зими наг. Убрзо ћеш се смирити и побећи у топли дом. Тада ће се показати да је оно што сматраш сујетом, у ствари дар Божији. Све је у томе како се на шта гледа. Довољно ће бити и то што се ми у храму на служби Божијој усилжавамо да одбацимо све животне бригае. А даље, после службе у храму, ствари постају сложеније. Довезли су на пример у продавницу хлеб. Је ли то сујета? Да, али још и милост Божија. Срце је одједном заболело и одмах је стигла „Хитна“ – то је уопште сујета над сујетама, али истовремено и највећа милост. У сујети (журби и кризи) и „Хитна“ обилази град,

у сујети и уморни диспечер прима по хиљаду позива на дан. Но, све је ово милост, коју је потребно претворити у свесно служење. А све светско заборавити – дај Боже, само ће се за време службе постићи. Сад погледајте; ако ми с почетка поставимо себи висок план у погледу кућног (белог) монаштва, и покушавамо да претворимо стан у келију, а себе у тајног подвижника, онда ћемо створити у себи велику жалост због тога што не достижемо свој високи идеал. Због тога је код нас тако испошћен изглед и ван посних дана. Овде говоримо о духовним предметима, дакле, о опасним предметима. Мач не сече само противника, њиме можеш и самог себе ранити. Ватра у пећи не само да је неопходна за припремање хране, већ

она може и читаву кућу спалити. Будимо пажљиви према себи, доследни и стрпљиви. И у погледу „одбацавања сваке бригае“ такође. Уопште, треба се учити предстојању Богу у свим приликама: на путу на посао, за воланом, у продавници, код зубара (управо код њега је врло погодно место за молитву). Може се, вероватно, и код фризера на столици творити каква-таква молитва, а не само заљубљено гледати самог себе у огледалу.

**Питање:** Оче Андреј, како дознати је ли човек добро постио и припремио се за сусрет са Светлим Христовим Васкрсењем? Је ли потребно уопште мислити о таквим стварима и оцењивати свој пост, или ће Бог неприметно за нас примити наше посне подвиге и напоре? Морамо ли ми доживљавати посебна

осећања за време пасхалног богослужења?

**Одговор:** Треба доживљавати, али не би требало цедити осећања из себе вештачки и насилно. Не вреди избражавати из себе вољним напорима оно што би требало да уследи као дар свише. Радост Пасхе је мешавина суза и осмеха на лицима, ликујуће срце – а то је заправо и награда за пост и веру у целини, за ревновање у њој. Разни народи радују се на различите начине. За време силаска Благодатног огња у Јерусалиму, Арапи, рецимо, играју, вичу, то јест бурно изражавају верско усхићење. Но, има и радост тиха, мање приметна споља. Ово је присутно код нас, јер је наш културни код више уздржан. Ми предпостављамо унутрашње ликовање. И тим не мање, лица се морају светлети, а сузе – бити искрене. Једном речју, пасхална радост је призвана да буде истинска и за оне који се труде од првог часа, и за оне који су стигли у једанаести час.

С протојерејем Андрејем Ткачовим разговарала  
Кристина Пољакова 16. априла 2014. године.  
Извор: <http://www.pravoslavie.ru/put/70009.htm>

© Православие.Ру

Превео са руског Небојша Ћосовић



Милан Ђорђевић, јереј

## ЈЕЗИК ПРОПОВЕДИ И МИСИЈЕ

Након исповести свеиштенства Беличког архијерејског намесништва и Пређеосвећене Литургије коју је у цркви Светог великомученика Георгија у Мијатовцу служио Његово преосвеиштенство Епископ шумадијски Господин Јован, одржан је братски састанак архијереја са свеиштенством на којем је јереј Милан Ђорђевић, парох јагодински, прочитао свој богословски реферат. Овај рад, уз редакцијска скраћивања и прилагођавања штампаној форми, објављујемо у овом броју „Каленића“

Вишеструко сложене импликације савременог доба (постхришћанског?), упућују Цркви – саборном Телу Христовом, и нама хришћанима, боголиким личностима које су словесни удови Тела Господњег, изазов без преседана у досадашњој историји хришћанства, који је немогуће игнорисати или потискивати. Очекује се да на тај драматични изазов уследи живи и стваралачки хришћански одговор, односно саборно сведочење садашњег црквеног поколења засновано на предањском искуству Цркве и личном опиту вере који је плод нашег делатног укључења у то саборно искуство. Да ће хришћани и данас предањски поступати, темељи се на нади да и наша генерација може да испуни Господњу заповест *да будемо со земљи и светлост свету* (Мт 5, 13-14), да заиста будемо пастири Христовом стаду. Наведена Христова заповест није тек неки духовни или морални предлог или савет, који се може у зависности од ситуације прихватити или одбацити по слободном нахођењу, већ изричита Божанска заповест о делатном сведочењу богочовечанске соли и светлости Христове свим људима и народима, односно свему створеноме.

Свет који је Црква кроз историју преображавала у хришћанску васељену, сведочи о томе да не постоје „хришћани ван света“, нити „свет изван Цркве“. Овај теоријски концепт и таква пракса хришћанства, којима се, у гнушању према „грешном свету“, хришћани самоизолирају у некакав самодовољни и праведнички „свети остатак“ и „острво спасених“ нису јеванђелски, а самим тим ни црквени. Реч је о „исувише људском“, пијетистичком и утопијском свету, који је потпуно стран живом предању Православне Цркве Христове.<sup>1</sup>

### Евхаристија – Светајна Црква

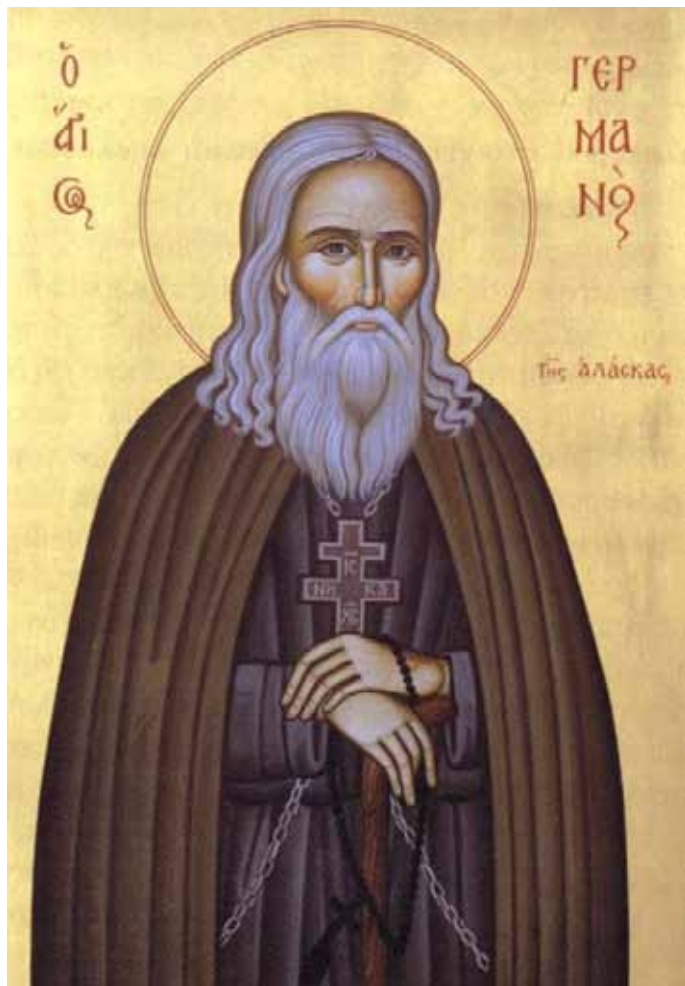
Богословље мисије је увек плод укупног битија Цркве и никада није пука специјалност оних који у Цркви примају појединачни дар мисионарског призивања. Увек, а нарочито данас, актуелно је питање, може ли Црква, чији је живот усредсређен готово искључиво на Литургију и Свете Тајне, а чија је духовност првенствено мистичног и аскетског карактера, бити истински мисионарска Црква. У Јеванђељу и предњу, али и историју, сувише је доказа да је Православна Црква мисионарска. А одговор на наведено питање може се пронаћи у православној еклисиологији, односно у учењу о Цркви и искуству Цркве. Превасходно, Црква би се могла описати као есхатолошка стварност, а њена суштинска функција је да у овом свету пројављује и актуализује есхатон – крајњу стварност искупљења и спасења. Она је та која и кроз коју се Царство Божије оприсутњује већ сада и овде, у којој и кроз коју људи заједничаре, имају предукус Царства



Свети Григорије и Методије, детаљ иконе

Божијег. Зато „црквена, јерархијска, светотајинска и литургијска структура нема друге функције осим да омогућава Цркви да у сваком тренутку буде способна да остварује себе као Тело Христово, као храм Духа Светога, односно да саму своју природу актуализује као благодат спасења“.<sup>2</sup> Евхаристија, као свеобухватна Света тајна Цркве у целини, има средишни и јединствени значај у Православљу. Кроз Евхаристију „Црква постаје оно што она јесте“, остварује себе као Тело Христово, као Божанско присуство, „јер, Црква у Евхаристији остварује излазак из овог света у свет који ће доћи, у есхатон; у Евхаристији Црква учествује у вазнесењу свога Господа и Његовој Месијанској гозби, прекокушајући од ‘мира и радости’ Царства Божијег“.<sup>3</sup> Речи молитве свештенослужитеља на Литургији, „и ниси одустао да све чиниш док нас ниси узвео на небо, и даровао нам Царство Твоје будуће“<sup>4</sup>, изнете ставове доводе до очигледности. Дакле, укупан живот Цркве укорењен је у Евхаристији и плод је евхаристијске пуноте у времену овог света чије „обличје пролази“. Ово је права мисија Цркве.

Евахристија се приноси „ради свих и за све“, она је начин на који Црква остварује своју свештену функцију – измирење читаве творевине са Богом, то јест приношење читавог света Богу. И баш тада, у тренутку када је досегнуто то стање пуноте, када се од те пуноте предокуша за трпезом Господњом у Царству Његовоме, када „видесмо светлост истиниту и примисмо Духа небескога“, баш тада започиње друго кретање Евхаристије – кретање повратка у свет, што очигледно показује отац А. Шмеман: „У миру изиђимо“ говори свештенослужитељ излазећи из олтара и изводећи



Свети Герман Аљаски, икона

евхаристијско сабрање из храма – и то је последња, коначна заповест. Евхаристија је увек крај, Света тајна присуства (парусија), а ипак, истовремено, јесте увек и почетак, полазиште од кога, сада, почиње мисија“. <sup>5</sup> Искусили смо светлост истинску, искусили смо од живота вечнога, али тај живот и та светлост су дар Божији да бисмо се преобразили у Христове сведоке у овоме свету. Без тог евхаристијског узношења и предкуса Царства Божијег не бисмо имали шта да сведочимо. Сада, када смо још једном постали “Његов народ и Његово наслеђе“, можемо да чинимо оно што Христос заповеда и тражи од нас: *а ви сте сведоци овоме* (Лк 24, 48). Евхаристија која преображава Цркву у оно што она јесте, преображава Цркву у мисију.

*Предањски „стил живота“ као метод црквене мисије*

Предање нас учи да свака историјска епоха Цркви на плану мисионарског деловања поставља једно те исто искушење, а то искушење јесте „некритич-

ко препуштање времену“ и „његовим потребама“. Од Цркве се очекује да то искушење препозна, богословски именује и одлучно одбаци, свесна свог предањског искуства, „да свако спољашње прилагођавање и мењање форми црквеног живота и црквеног служења ради ‘модернизације’ Цркве, или ‘боље комуникације’ Цркве са светом, или ‘прилагођавања историјском тренутку’, уствари служи за попуњавање сопствене духовне празнине и умирење савести; при чему грозничава активност, која је природни пратилац таквог духовног става, не значи исцељење од кризе, него њено скривање“. <sup>6</sup> Анализа односа црквене и световне културе показује да су се многе промене и новине уводиле у црквени живот пре из страха пред светом и његовом снагом, него из осећања победе над светом и његовим духом. Дакле, страх пред светом, то јест осећање немоћи да се Светлошћу Христовом просветљује свет, да се свет мења вером, „која је победила свет“, и то управо због недостатка такве вере у себи или неспремности хришћана да се та вера сведочи свету по сваку, па и најскупљу цену, јесте унутарњи извор потребе да се подвиг мисије свету замени такозваном „модернизацијом хришћанства“, ради тобоже „успешније“ и „ефикасније“ мисије.

Свака историјска епоха је имала заговорнике „модернизације“, а то је нарочито актуелно неколико последњих векова. Као најачи аргумент у прилог томе навођено је да савремени свет не разуме језик Цркве, било да се „језик Цркве“ односи на њен богослужбени језик, односно на Божанску Литургију, или на њен богословски језик (њено богословље), или на језик њене проповеди (њену мисионарску проповед). И тако, језик Цркве, који је плод многовековног литургијског и богопознањског опита, треба „осавременити“, то јест превести на језик овога света. С обзиром да је језик плод искуства живота, онда је немогуће „превести“ црквени језик, израз богопознања и вере, на секуларни језик небогопознања и неверја. Немогуће је то урадити, а да се негде у дубини не изда сама суштина језика Цркве, другим речима сама вера. Много је делотворније, у свакој ситуацији и сваком дијалогу са светом, преводити језик овог света на језик Цркве, јер једино такав дијалог може да охристовљава, преображава свет.

У свакој мисионарској делатности основни метод Цркве јесте сведочење Богочовека Христа, оваплоћеног Бога Логоса, Сина Божијег и Сина Човечијег. Сам Христос се назива *Верни Сведок* (Отк 1, 5; 3, 14) и Његово дело почива на сведочењу. <sup>7</sup> Својим сведочењем пројављивао је ко је Он и шта ради у свету. Ово сведочење равно је Његовој целокупној икономији спасења, Његовом Јеванђељу. Нови завет показује да су и ученици Христови, Свети апостоли, исто тако сведочили лично о Христу и били Његови лични сведоци, као што их је и сам Христос називао: *Ви сте моји сведоци; и бићете ми сведоци пред људима* (Јн 14, 26-28). Свети апостоли и Свети мученици су својом личношћу, својим животима и својом крвљу сведочили о Христу, и такво сведочење било је метод њиховог рада и проповедања Христа Бога који је Спаситељ човека и света.

Даљи ток историје показује да после првих векова хришћанства када мученици крвљу запечаћују своје сведочење, долази периодо Светих подвижни-

ка чији метод сведочења можемо назвати „мучеништво савешћу“.<sup>8</sup> По речима владике Атанасија (Јевтића), у Православној Цркви ова два метода сведочења су изједначена, јер су и једни и други своје свеживотно сведочење дали истом вером, истом љубављу и истим Духом Светим. Дакле, сведочење као метод црквене мисије извире из нашег новог бића и новог живота у Телу Христовом, благодаћу Духа Утешитеља. Сведочи се, по учењу апостола Јована, *о ономе што чусмо*



*и видесмо, што наше руке опипаше* (1. Јн 1, 1). Црква је увек мисионарски била делотворнија када је у својој проповеди предност давала исповедништву над апологетиком, то јест предност животном показивању над рационалним брањем вере. Овакво сведочење увек претходи проповедању, мада је, наравно неопходно и проповедање Јевађеља. Теоријским аргументима овога света Црква не супроставља црквене теоријске аргументе, већ живо „логосно служење“, наш живот у Христу, који није нека апстрактна идеологија, већ заједничарење са Христом – живот обожења.

### Језик Цркве

Учење у светотајинској и литургијској пракси Цркве остварује се, између осталог, и уз коришћење језика. Црквом се освештава реч која је кадра да онага који је прима учини удеоничарем живота Тројичног Бога. Исто тако, та реч побеђује зло, преображава свет, реално пројављује небо на земљи. Реч Цркве, једне, свете, саборне и апостолске, може бити искључиво јединствена и саборна. Та јединствена и саборна реч не даје се човеку само ради знања, него и ради извршења, ради преустројења свог живота по заповестима Божијим „и зато са камених таблица она мора бити пренета ‘на таблице срца’“.<sup>9</sup> По светоотачком

учењу, срце је оно место у коме Бог сам себе открива човеку.

Ни један језик на свету нема есклузивну предност над осталим језицима. Сваким језиком се Богу можемо обратити, чак можемо и једноставно ћутати, Бог ће нас разумети. Када је реч о спољној мисији, неопходно је мисионарити на језику народа у коме се налазимо. Хришћанска историја доказује да је оваплоћење истине Божије у језику и култури народа коме се преноси Јеванђеље врло делотворно. Христос је дошао у човечанство на такав начин да оно узмогне да га прими и разуме. Тако и реч Христова треба да дође до људи у форми која им је схватљива, на језику који је разумљив. Мисионар се у свему угледа на Христа, па тако, као што је Христос преносио мисао Божију људимља, тако и мисионар преводи на други језик да би испунио јеванђелско предназначење.

Православна теологија стоји на становништву да је језик дар Божији дат човеку да би, излазећи из себе самога и одбацивши индивидуални живот у тежњи за љубавним јединством са Богом и са другим људима, слободним и непоновљивим личностима које такође траже Бога, откривао своје мисли другоме човеку, да би учио од других и поучавао друге, како би се покрети разума и дубине срца могли пројавити и изван њега самог, и открити се другима. Ова дефиниција, као своју суштину, садржи и проповед и мисију.

### Православни мисионар говори језиком Цркве

Свештенослужитељи су од Господа Првосвештеника призвани, а преко Епископа изабрани, за *Јеванђеље Божије* (Рм 1, 1), да ради Имена Његовог *приведемо у послушност вере све незнабошце* (Рм 1, 5). Од свештеника се очекује да пребива у молитви и служби речи Божије (Дап 6, 4), да увек и свима, не само у храму Божијем, него и у сваком погодном тренутку, говори Реч Божију са смелошћу (Дап 4, 31). Оци су литургијску беседу сматрали суштинским и обавезним делом Евхаристије, која и представља основни облик учитељског старања Цркве. Проповед се не може занемаривати чак ни у случају веомадомишљатих оправдања свештеника, на пример да сабрање не буде сувише продужено, да нема довољно учесника...<sup>10</sup> Проповед у току Евхаристије има своје јасно место и органски је повезана са њеним првим дидактичким делом. Изговара се непосредно пре него што ће се оглашенима предложити да изађу из храма и на тај начин може да служи као средство поучавања некрштених, али истовремено служи и за утврђивање крштених који се размишљањем припремају за Свето причешће. Проповедање Речи Божије представља природни наставак њеног благовештења које нам доноси читање Светог писма. Онако како тумаче Јеванђеље апостоли у својим посланицама, захватајући из њега оно што је конкретно примењиво у њиховим Црквама и сада се пуноправно наставља и на нашем сабрању: исти Дух надахњује и писце Јевађеља и Посланица као и њиховог садашњег тумача.<sup>11</sup> На Светој Литургији, која је Реч Божија, постављена су два стола, сто Речи Божије и сто Тела Христовог. На првом столу ломи се Хлеб Речи Божије, а на другом Хлеб који са небеса силази и даје живот вечни. Веза између Речи Божије и Хлеба Божијег, односно истина да су и Речи Божије

својеврстан Хлеб живота, истакнуте су у пророчкој и апокалиптичкој литератури (Језек 3, 1-3; Отк 10, 9).

Свештеникова проповед иде у два смера, утврђује већ крштене (унутрашња мисија), а свакако поучава и оне који нису крштени (спољашња мисија). Од проповедника се очекује да „оваплоћује Реч Божију“, да је созерцава, па да је одену у разумљивост, пренесе својим савременицима.<sup>12</sup> Неопходно је да свештеникове речи осликавају његово биће, биће које живи по Богу. Ако реч излази из живота по Богу, у присутнима ће разгорети љубав, љубав која мења све: размишљање, односе, ставове, односно преображава живот, живот који није више мој, већ живот у Христу.

Над проповедником непрестално вреба опасност да упадне у опијеност својом мудрошћу. Најтеже је достићи уверење да се све чини у Славу Божију, да слава није међу људима, да се проповеда Реч Божија а не своја, јер убедљивост не произилази из људске мудрости, него из показивања Духа и силе који делују кроз нас.<sup>13</sup>

Парохијска заједница није само заједница између људи и њихова заједница са пастиром, већ у првом реду њихов савез са живим Богом. Према томе, парохија је сабрање оних који заједничким учествовањем у Светим Тајнама сведоче свету о искупитељском и освећујућем присуству Божијем. Верни народ који се духовно усавшава у Цркви својим живљењем у Христу има својеврсну хришћанску мисију у свету. Сваки члан Тела Господњег у Цркви стиче свест да се његов властити пут ка освештању не дотиче само његовог личног живота.<sup>14</sup> Духовно узрастање није лична ствар појединца и немогуће је без учествовања у заједници. Изван и мимо Цркве нема спасења.

*Савремене технологије у служби пројаве црквеног језика*

Поред добро познатих мисионарских путева, којима је неуморно корачао апостол Павле, као и многи други велики мисионари, данас се отварају нови, на пример електронски, дигитални. Свети апостол Павле би вероватно оштро критиковао конзервативце који се противе употреби информационих технологија за мисију Цркве, баш као што је прекорио и однос првобитне хришћанске заједнице према обрезању незнабожаца. А свесни смо да ни претерано коришћење ових технологија не би наишло на његову похвалу и одобравање. Примера ради, виртуалне парохије, савремени начин комуникације који доводи до губљења личносног односа, или пренос Литургије путем интернет линка, што се оправдава тиме да има оних који не могу доћи (непокретни и оправдано одсутни), у више случајева је показало да учесталост таквих преноса може подривати евхаристијску заједницу. Број активних православца на интернет мрежи, постојање црквених радио и телевизијских станица, даје нам јасан сигнал да ваља користити савремене технологије у мисији наше Цркве. Ипак, све ово имамо годинама, али евхаристијске заједнице се незнатно увећавају.

Проблематику мисије у електронском добу немогуће је посматрати ван литургијске перспективе. Јасно је да све што би ишло на штету аутентичног литургијског

живота треба без икаквог двоумљења одбацити. Када се у центар постави литургијско-подвижнички живот, може се кренути у осавремењивање мисије. Поменуте технологије отвориле су Цркви пут до огромног броја људи. Али, неизбежно је на све њих гледати као на јединствене и непоновљиве личности, па тражити праву меру „живе речи“ која ће свакоме бити пријемчива, која

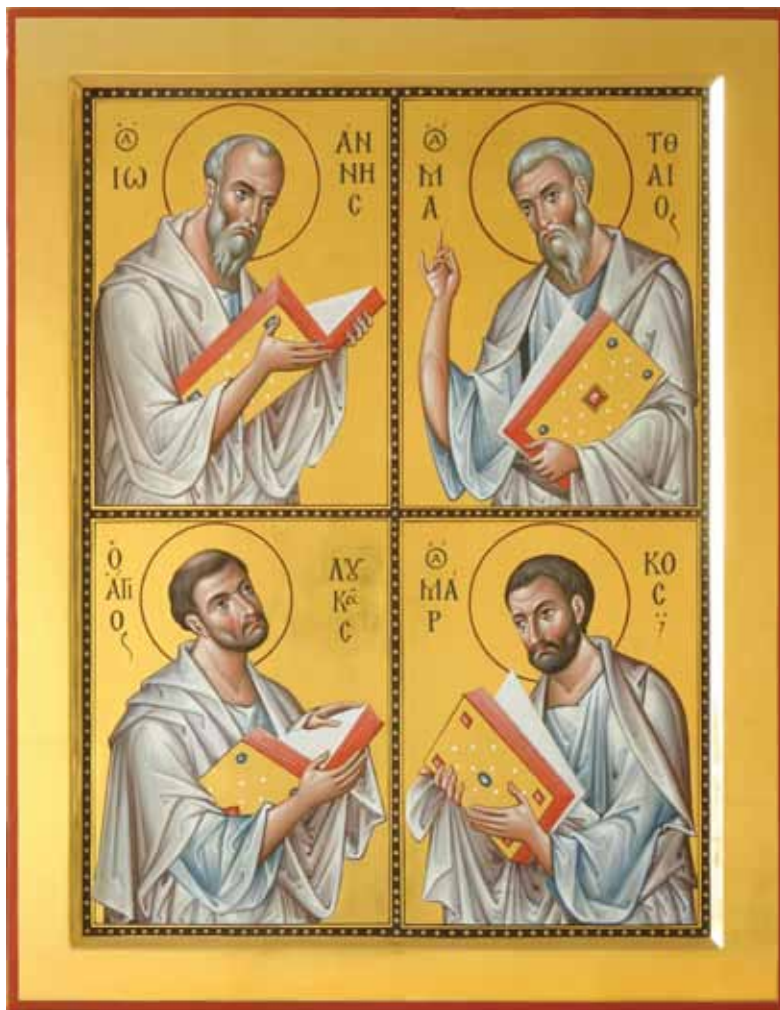


ће бити кадра да дотакне срце конкретног човека; да тај додир у срцу буде толико јак да ће примаоца покренути на промену, на пут ка Богу. Сва савремена мисионарска средства (телевизија, радио, постављање разних текстова на сајтове, преписка на форумима), аутентично су мисионарска ако позивају на живо учешће у црквеном животу: *Дођи и види* (Јн 1, 46). Али, подсетимо и на мисао Павла Евдокимова, када се човек призове у Цркву, „треба се уклонити и оставити да говори Христос“.

\*\*\*

Када се изврши историјска анализа, свакако се долази до различитих циљева због којих је мисија вршена и чему је тежила. Али, једина права, истинска мисија од искони јесте заједничарење Тројичног Бога са онима које је слободно и из љубави створио, личносно заједничарење Бога са човеком, а кроз човека као свештеника свега створеног, и са целим светом. Свети Оци ово заједничарење називају обожењем.

И након пада, Бог није оставио човека, већ брине о њему и шаље му сведоке славе Божије кроз цео Стари завет. А када је наступила пуноћа времена, послао је Сина свога *јер је Бог толико заволео свет, да је и Сина свог*



веком. То је пут остварења Божијег домостроја о човеку и свету.

Често смо склони да тугујемо како нас је Бог послао у најтеже време, време невиђених изазова! Искуство Цркве нам показује да нисмо у праву, да „криза“, о којој смо говорили, јесте „нормално стање“, да „духовна удобност“ коју прижељкујемо за хришћане не постоји овде на земљи, она ће доћи у Царству Божијем. А због Божијег призивања, „криза“ је шанса која се може искористити кроз праву мисију: само онај хришћанин који постане истински „сутелесник Христов“ кроз литургијско-подвижнички живот Цркве, који се својим животом, свом својом мишљу и свим својим делањем сарадне Христу и савакрсне са Христом у Телу Његовом, и тиме постане благодатни саучесник у Христовој крсно-ваксној победи над овим светом ради живота свих и свега, може својим хришћанским сведочењем да мења и преображава свет, најпре у себи, а онда и око себе, у Нову твар кроз стваралачку и радосну сарадњу Бога Живога и живих људи Божијих. Овај пут је бескрајан, као што ни Царству Богочовековом неће бити краја.



Јединородног дао, да свако ко верује у Њега не погине, него да има живот вечни (Јн 3, 16). Цео земни живот Исуса Христа прожет је Славом Божијом (при рођењу, при преображењу, а у потпуности при васкрсењу). Према Божијем домостроју, сви људи су створени и позвани да постану удеоначари те Славе. Али, испушитељска промисао Божија не односи се само на човека, него се шири на целу васељену. По речима Светих отаца, Бог је својим Оваплоћем обухватио све, а понајпре човека јер „Бог је постао човек, да би човека учинио Богом по благодати“. Након Вазнесења и дана Педесетнице, Христос јесте глава Свога Тела – Цркве, као Нови Адам он је возглављење. Он призива све к себи, на држање заповести, на испуњавање Божије воље. Кроз све то призива на учешће у Господњој Слави (1. Пт 1, 5). Наше учествовање у Његовој Слави већ је отпочело нашим сједињењем са Христом. Свако учествовање у Евхаристији, Светајни Цркве, јесте већ прекус Царства Божијег. Свесни смо да је већ дошло, да је већ присутно сада, али и шта ће доћи тек на крају, и у том контексту процес прослављања сагледавамо као још не у потпуности завршен, већ заједничаримо и кушамо од „те радости и мира“, али потпуна реализација наступа са Другим Христовим доласком: *а када се јави Христос, живот наш, онда ћете се и ви с Њим јавити у слави* (Кол 3, 4). Језик Цркве који је многострук, а којим говори свако од нас као члан саборног Тела и са места на које је призван, има за циљ да сваку нашу реч, наше служење, наш живот стави у службу мисије која нуди човеку позив да приступи, *дође и види*, да слободно и из љубави постане удеоначар Славе Божије која треба да обухвати све, дакле и целокупан свет, предвођен оним који је круна свега створеног – чо-

### напомене:

- <sup>1</sup> Протојереј Александар Шмеман, „Свет у православној мисли и искуству“, *Православље на западу – Црква, свет, мисија*, Светигора, Цетиње 1997, стр. 78-80.
- <sup>2</sup> Протојереј Александар Шмеман, „Мисионарски императив“, *Православље на западу – Црква, свет, мисија*, Светигора, Цетиње 1997, стр. 250.
- <sup>3</sup> Исто, стр. 251.
- <sup>4</sup> Литургија Светог Јована Златоустог.
- <sup>5</sup> Протојереј Александар Шмеман, „Мисионарски императив“, стр. 255.
- <sup>6</sup> Јеромонах Амфилохије (Радовић), „Покрет кољивара, духовно-литургијски препород и грчка црквена братства“, *Гласник*, службени лист Српске православне Цркве, број 3/1976, Београд, стр. 45-53.
- <sup>7</sup> *Μάρτυς* на грчком означава сведочење до краја, до давања и живота свога ради сведочења до Истини.
- <sup>8</sup> Атанасије Јевтић, „Сведочење као метод“, *Цркве Живо Предање у Цркви*, Врњачка Бања, Требиње, 1998, стр. 153.
- <sup>9</sup> Ксенија Кончаревић, *Језик и Православна Духовност*, Каленић, Крагујевац, стр. 21.
- <sup>10</sup> *Јер ако проповедам Јеванђеље, нема ми похвале, јер ми и обавеза налаже; тешко мени ако не проповедам Јеванђеље* (1 Кор 9, 16).
- <sup>11</sup> *Службеник*, Молитва пред Јеванђеље.
- <sup>12</sup> *И Логос постаде тело и настани се међу нама, и видесмо славу Његову, славу као Јединороднога од Оца, пун благодати истине* (Јн 1, 14).
- <sup>13</sup> *И реч моја и проповед моја не би у убедљивим речима људске мудрости, него у показивању Духа и силе* (1. Кор 2, 4).
- <sup>14</sup> „Спаси себе и спасићеш још хиљаду око себе“, Свети Серафим Саровски.

# ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

## ЛИТУРГИЈА У ЦРКВИ СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ У КОРИЋАНИМА

У цркви Свете Тројице у Корићанима, у недељу, 1. фебруара, када наша Црква прославља Преподобног Макарија Египатског и Светог Марка Ефеског, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Архијерејску Литургију.



Његовом преосвештенству саслуживали су свештеници лепеничког и крагујевачког намесништва, а на Литургији је појао хор Саборне цркве из Крагујевца. Владика је дочекао велики број верника, међу којима су била деца из оближњих основних школа, предвођени својим вероучитељима. Овом приликом у чин ђакона рукоположен је Небојша Поповић из Младеновца, који ће служити у црквама Светог Димитрија у Сушици и Свете Петке у Виноградима.

Након прочитаног Јеванђеља Владика се богонадахнутом беседом обратио присутном народу истичући значај ове недеље митара и фарисеја која нас уводи у духовни пост, пре него што уђемо у телесни пост, наглашавајући да свако од нас у себи препознаје особине или митара или фарисеја, а будућег ђакона је поучио о значају ђаконске службе и о одговорности коју доноси саслуживање Часној Трпези.

Литургијско сабрање је крунисано причешћем великог броја верника, већином деце из крагујевачких основних школа. По завршетку Свете Литургије уприличена је трпеза љубави за Владика и госте, у организацији Црквене општине Корићани и њених свештеника, протојереја Милорада Тимотијевића и јереја Дејана Марјановића.

*Дејан Марјановић, јереј*

## ЛИТУРГИЈА У БЕЛОШЕВЦУ

У среду 4. фебруара када Света Црква слави Светог апостола Тимотеја и преподобног мученика Анастасија, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог кнеза Лазара у Белошевцу и литургијски крстио малу Тамару, кћерку ђакона Миљана Антића и Даринке Антић.

Након прочитаног јеванђелског зачала Епископ се обратио окупљеним верницима, рекавши између осталог да је ова Литургија коју ми служимо стално богојављење, јер се на Литургији Бог стално јавља. Свака Литургија своди небо на земљу, а земљу уздиже на небо. Али опет ова Литургија је с друге стране само слика од оне праве небеске Литургије у којој ћемо ако се удостојимо сви заједно саслуживати, као што сви ми крштени саслужујемо у овој Литургији коју овде служимо.

Након Литургије уследила је трпеза љубави коју је у црквеној сали припремио Ђакон Миљан Антић са својом породицом.

*Немања Стојковић, ђакон*

## СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ БОГОСЛОВ СЛАВА ЦРКВЕ У ГРОШНИЦИ

У суботу 7. фебруара, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у Грошници покрај Крагујевца уз саслужење свештенства Шумадијске епархије.



Црква је била препуна Грошничана који су са својом децом дошли на славу мале цркве. Владика Јован је беседио објашњавајући какву тежину и значај носи израз Богослов који њихов светитељ и покровитеље пред Престолом Господњим, Григорије Богослов носи. Бити Богослов не значи само узносити слово о Христу већ све то и животом посведочити. Зато је Свети Григорије добио назив Богослов, јер је његово говорење о Богу било пропраћено животом и делима. Свети Григорије је могао богословствовати о Богу, јер је имао љубави, која је значила потпуну заједницу са Васкрслим Господом.

На Литургији су појали бивши ученици Крагујевачке Богословије Свети Јован Златоусту, садашњи студенти Богословског факултета, а домаћин славе је био парох грошнички протонамесник Душан Илић са својом породицом и црквеноопштински одбор грошничке цркве. Након причешћа свих верних и ломљења Славског колача, отац Душан се са одборницима постарао за трпезу љубави у парохијском дому, где је прослављање храмове славе мале цркве у Грошници настављено током дана.

*Мирослав Васиљевић, протођакон*

## ДВЕСТОГОДИШЊИЦА ДРУГОГ СРПСКОГ УСТАНКА

У недељу блудног сина, 8. фебруара, када наша Света Црква прославља преподобног Ксенофонта и Марију, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у храму Вознесења Господњег у Рудовцима. Епископу је саслуживао гост из Београда, главни војни свештеник капетан Слађан Влајић и свештенство Колубарско-посавског намесништва, а појао је хор „Свети Димитрије“ из Лазаревца. Повод овом Литургијском сабрању била је прослава двестагодишњице од Другог српског устанка, коме су претходили састанци народних вођа у селу Рудовци, у пивници попа Ранка Митровића на Милићевом брду. Овом приликом Епископ шумадијски освештао је моизаке на порталима храма и



служио парастос попу Ранку и устаницима Другог српског устанка (1815). Владика Јован одликовао је пароха Рудовачког, јереја Родољуба Војиновића, правом ношења црвеног појаса.

Надахнутом беседом Првојерарх шумадијски обратио се окупљеним верницима рекавши да нас у припремним недељама пред Свету четрдесетницу, наша Света Црква учи покајању, као припреми за Велики пост, који нас уводи у радост Васкрсења Христовог. Веће зло и од самог греха је не признати грех, не покајати се. Често се бавимо гресима других људи и осуђујемо их, а заборављамо на своје грехе. На примеру блудног сина видимо како се покајањем он спасао пропасти и вратио у очев дом. Искрено покајање је блудном сину вратило синовско достојанство, које је грехом укаљао и изгубио. И данас је много блудних синова који су уморни у свом непокајању и својој распусности. Свима нам је зато данашње Јеванђеље на опомену.



После службе преосвећени Владика и верници обишли су изложбenu поставку у спомен кући попа Ранка, у порти рудовачког храма. Наставак свечаности је уследио у Центру за културу „Рудовци“, где је пред препуном салом проф. др Чедомир Антић, одржао предавање на тему „Састанци у Рудовцима и Други српски устанак“. Својим наступом прославу је увеличао и хор ОШ „Рудовци“, а присутни су могли да обиђу и изложбу ликовних радова ученика ове школе на тему Другог српског устанка.

Након Свете Литургије и предавања уследила је трпеза љубави коју је за окупљене вернике приредио домаћин, парох рудовачки, јереј Родољуб Војиновић.

## ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА И ЗВОНА ЦРКВЕ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА У ШУМАРИЦАМА

У недељу месопусну када се поучени јеванђељском причом о Другом доласку Христовом (Мт 25, 31- 46) припремамо за дане кајања и почетак Великог поста, народ цркве Божије у Шумарицама, предвођен својим парохом свештеником Срђаном тешићем, радосно је дочекао 9. фебруара свог архијереја, преосвећеног Епископа шумадијског Г. Јована да освети крстове и звоно за цркву која се рађа у њиховом крају.

Међу истакнутим гостима ове молитвене свечаности налазили су се и приложници: градоначелник града Крагујевца Радомир Николић, који се уписао међу прве велике приложнике цркве подаривши јој крст. Слободан Стојановић такође је приложио крст, а звоно је приложио Миомир Стојковић.

Преосвећени Владика је после освећења надахнутим речима поучио народ да су цркве без људи само грађевине, а да је жива Црква Христова, Црква људи окупљених на

Евхаристији око Тела и Крви Христове, као живог организма Божијег. Владика је рекао да се никада не оглушимо о јек звона које позива све да дођу на службе Божије у Цркви, а нарочито да што чешће буду у Светим Тајнама Христовим и у оној највећој Тајни која је Свето Причешће.

Запажено место међу многим верним људима у цркви узели су ђаци ОШ „Јован Поповић“ у Шумарицама, који су предвођени својим вероучитељем Марком Арсенићем стојали смерно на молпствију и упијали сваку реч свог архијереја. Деца су на прозбе ђакона одговарала са „Господе помилуј“, а сваку молитву Епископа су потврђивали са „Амин“. Тако се још једном показала веронаука на делу, не као мртво слово давне историје, него као жива реч Живога Бога, пуна вере, наде и љубави.

*Марко Арсенић, вероучитељ*

## СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТА ТРИ ЈЕРАРХА У ТОПОЛИ

У четвртак 12. фебруара, када наша Света Црква прославља Света Три Јерарха, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован служио је Свету Литургију у Тополи, у задужбинској цркви која је посвећена истоименом празнику. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Живи храм Живога Бога чинила су срца многобројних окупљених верника, а посебан допринос милозвучности литургисјких химни дали су појци опленачког хора на челу са Маријом Ракоњац.

Обраћајући се верном народу, Владика је истакао значај чистоте срца које није само најважнији орган тела, већ је и најбитнији духовни орган. Срцем се Царство Божије задобија, али само срцем које је испуњено љубављу и Богом, срцем које се стара о ближњем и које је отворено за ближњег. Осврнувши се на речи Светог Јеванђеља, Владика је подсетио на достојанство које се хришћанима даје, на светлост којом хришћани обасјавају овај помрачени свет који у злу лежи. Света Три Јерарха су својим животима дали пример како се постаје богослов, како се постаје молитвеник, како се постаје научник, али не научник који се бави наукама овога света, већ научник који се бави животом у Цркви, животом по Јеванђељу, животом у љубави и истини.

У продужетку Свете Литургије Преосвећени Владика је пререзао славски колач и честитао свечарима крсну славу, а након тога уприличена је трпеза љубави.

*Урош Костић, ђакон*

## СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ И ДАН ДРЖАВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Празник Сретења Господњег и дан државности Републике Србије је и ове године свечано прослављен у Орашцу, одакле је пре више од два века почело устајање српског народа и стварање српске државности.

Прослава великог празника Цркве Христове отпочела је Светом Архијерејском Литургијом коју је служио преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

У беседи одржаној након прочитаног Јеванђеља, владика Јован је истакао величину празника Сретења, али и значај сусрета Бога и човека, који се десио и на овај празник, а и небројано пута у историји Цркве Христове. Сваки пут када се човек сретне са Богом, он се среће са љубављу, јер је Бог вечна љубав. А када се сретнемо са љубављу, онда нестаје свака пакост и мржња, али и сумња која увек ствара зид између нас и Бога, а самим тим и између нас и других људи.

На крају Свете Литургије Владика је пререзао славски колач, а потом са свештенством одржао помен у Маријевића јарузи, за покој душа свих устаника који су својим животима платили слободу српског народа.

По одржаном помену отпочео је свечани програм извођењем химне „Боже правде“ и полагањем венаца на спомен обележју. У име Општине Аранђеловац венац је положио председник Општине Бојан Радовић. У име Престолонаследника Александра II Карађорђевића венац је положио члан Крунског савета Предраг Марковић, а у име Задужбинског друштва „Први српски устанак“ Дарко Павловић. Након обраћања сабраном народу Бојана Радовића и Предрага Марковића, додељена је традиционална награда „Одзиви Филипу Вишњићу“ песникињи Милени Марковић из Београда за укупно родољубиво стваралаштво. Програм у Марићевића јарузи завршен је премијерним извођењем музичко сценског приказа „Писарева паљба“ по тексту Владимира Ђорђевића.



У поподневним часовима Владика Јован је у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу венчао дипломираног теолога Ненада Мијатовића из Раниловића и Дубравку Благојевић из Аранђеловца.

*Александар Миловановић, јереј*

### НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА У КРАГУЈЕВЦУ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован и братство Саборног храма, у Недељу Православља 1. марта, организовали су Велику Лигију у част победе коју је Православна Црква извојевала после дуге борбе над онима који су свете иконе изbacивали и протеривали из православних храмова.



По повратку Лигије у храм, преосвешћени Владика је служио Молебн и прочитан је Синодикон, који садржи анатему или проклетство свих јеретика, посебно иконобораца, затим, похвалу за све ревнотеље Православне вере. Тај Синодикон донет је 843. године у Цариграду. Црква је кроз своје векове била у борбама, мукама, трудовима и победама. И у време слободе и благостања, поједини чланови Цркве мора-

ли су водити борбу против греха и злог духа, против таме и лажи у свом сопственом животу. Морали су улагати труд за одбрану и обогаћење душа својих, тежећи у свему томе да постану учесници оне светле победе, коју је Христос задобио над грехом, смрћу и ђаволом. А то је победа вере Православне, коју данас слави.

Уз похвалну песму Тебе „Бога хвалим“, узнели смо молитву Свечном Творцу због сачуване чистоте Православне вере, јер је како рече Владика, истина је тријумфовала над лажју, светлост над тамом, и Православље над свим погрешним учењима.

По завршетку свечаног Молебна, братство Саборног храма организовало је трпезу љубави за свештенство и монаштво Епархије шумадијске.

*Срећко Зечевић, јереј*

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА КОЛУБАРСКО-ПОСАВСКОГ НАМЕСНИШТВА У ДРЕНУ

Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у среду друге недеље Часног поста, 4. марта, служио Литургију Пређеосвешћених Дарова, у цркви Светог великомученика Георгија, у месту Дрен надомак Лазаревца.

Непосредно пред Свету Литургију свештенство колубарско-посавског намесништва исповедио је игуман манастира Саринац, отац Онуфрије, који је након тога саслуживао у литургијском сабрању епископу Јовану, заједно са свештенством овог намесништва.

Литургијском сабрању присуствовао је велики број верних, а нарочито деце. Већина њих се причестила, што сведочи о правилном разумевању и учествовању верника у Светој Литургији. И ове године је Преосвешћени Владика окупљене подсетио на смисао и суштину поста као и значај нашег активног учествовања у светој Литургији, пре свега кроз свету тајну Причешћа. За сусрет са Богом кроз Свето Причешће се морамо ваљано припремити. То чинимо када имамо осећаја за другог човека, када га не осуђујемо, већ испитујемо и осуђујемо сами себе. Само на овакав начин причешћујући се, ми се сусрећемо са Господом. Владика је нарочито нагласио важност духовне димензије поста. Без молитве, без борбе против зла у себи, без смирења, пост је бесмислено изнуравање тела. А прави пост није изнуравање тела већ изнуравање својих страсти и својих лоших навика, спирање лоших мисли, речи и дела. Такође, наглашена је важност читања и проучавања Светог Писма, али и његово исправно разумевање.

После Свете Литургије прочитан је темат, који је ове године припремио парох четврти лазаревачки, протонамесник Влада Димитријевић, на тему „Света Тајна Евхаристије у Јеванђељу од Јована“. Након читања реферата уследила је дискусија о ономе што је у реферату речено.

Ово вишеструко корисно сабрање завршено је очинском поуком нашег Владике и трпезом љубави коју је припремило свештенство колубарско-посавског намесништва, предвођено домаћином, парохом дрењанским, јерејем Бојаном Чоловићем.

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА У АРХИЈЕРЕЈСКОМ НАМЕСНИШТВУ БЕЉАНИЧКОМ

У петак, 6. марта, у цркви Светог Апостола Томе у Конацима, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Пређеосвешћену Литургију. Епископа је дочекало мноштво народа и деце, а саслуживали су му: јеромонах Онуфрије (Вранић) духовник манастира Драче, ректор београдске богословије протојереј ставрофор Драган Протић, Архиепископски намесник космајски протојереј ставрофор Љубиша Смиљковић и Архиепископски

намесник бељанички протојереј ставрофор Видо Милић. Пре Литургије отац Онуфрије исповедио је свештенике бељаничког намесништва.

После причешћа свештенства уследила је беседа ректора проте Драгана Протића. Отац Драган је нагласио да се кроз овај пост припремамо за дочек највећег празника – Васкрса. Светли узор за прави хришћански живот наш су Пресвета Богородица, апостоли, свети угодници Божији а и светитељи рода нашег Свети Сава и Свети Симеон. На њих треба да се угледају и наша деца која су позвана да од мала буду са Господом. Ту је незаменљива улога мајке, а у данашње време и улога вероучитеља који их уче основним истинама вере.



Затим је уследило причешће верника и деце, а након Литургије Владика је служио парастос покојном проти Николи Протићу, бившем Архијерејском намеснику бељаничком, који је сахрањен у порти конатичке цркве.

Потом је одржан састанак Владике и свештеника бељаничког намесништва, на којем је прочитан реферат свештеника конатичког јереја Ивана Иванковића на тему „Мисија Цркве у болници“. Отац Иван је у почетку кроз историјски преглед указао на мисију Цркве према болеснима, а затим је користећи савремену теолошку литературу и терминологију приближио значај мисије Цркве у болници. Он се дотакао и актуелне тематике биоетике што је иницирало живу дискусију са различитим питањима. После прочитаног реферата Епископ је на крају очински посаветовао и поучио свештенике, а затим је уследила трпеза љубави за све окупљене.

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА КОСМАЈСКОГ НАМЕСНИШТВА

У среду, треће недеље Великог поста, 11. марта, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету Литургију пређеосвећених дарова у храму Светог Николаја у селу Сибица, уз саслужење свештенства Архијерејског намесништва космајског.

Литургијском сабрању претходила је Света тајна исповести свештенства космајског намесништва, а исповедник је, по благослову Епископа, био високопреподобни схирхемандрит Јован, настојатељ манастира Тресије.

Надахнутим речима архипастирске беседе, Епископ је поучио свој верни народ и свештенство о томе шта је хришћански живот и шта значи причешћивати се, рекавши између осталог: „Причешћивати се значи живети са Господом. Живот православног хришћанина јесте његов живот у Христу, а живот хришћанина, ако није са Христом и у Христу, онда то и није живот који води у вечни и непролазни живот, већ промашен живот од данас до сутра.“

После Свете Литургије приступило се читању реферата на тему „Црква и насиље у породици“. Реферат је написао протојер Јовица Ескић, парох бељински.

После прочитаног реферата, уследила је дискусија на поменутој тему, а наш Епископ је и овом приликом искреним и очинским старањем и љубављу руковођен, у контексту прочитане теме и уопште, саветовао свештенике како да што боље врше своју пастирску службу на спасење народа Божијег и на своје спасење.

Епископ Јован је и ове године присуствовао традиционалном програму „Васкршњи час“ који, осму годину за редом, припремају и изводе ученици Веронауке у Основној школи Јелица Миловановић у Сопоту, уз помоћ својих вероучитеља Јелене Четник и Бојана Миленовића, као и читавог школског колектива.

*Горан Лукић, јереј*

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ЈАСЕНИЧКОГ

У петак, треће недеље Великог Поста, 13. марта, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију Пређеосвећених дарова у храму посвећеном Светом Сави и Светом Симеону у селу Кусадак, надамак Смедеревске Паланке, уз саслужевање свештенства Епархије шумадијске. Пре Свете Литургије, архимандрит Евтимије је, по благослову нашег Архијереја, исповедио свештенство јасеничког намесништва.

Преосвећени Владика нас у својој богонадахнутој беседи подсећа на речи апостола Павла „али човек да испитује себе, па да једе од Хлеба и пије од Чаше“, односно да се причешћује. Ми примамо целога Христа у себе реално а не симболички. Бога који је већи од неба и од земље учинио је да Га ми таквог великог сместамо у наша мала непча. Човек треба себе да испитује и проверава, а то треба да чини Јеванђељем. Ако су нам дела и живот Јеванђељски, онда ћемо у себи наћи мир и благодат и способност да распознамо шта је добро а шта зло.

Након Свете Литургије, Владика је са својим свештенством угошћен у конаку манастира Пиносава, где се приступило читању реферата на тему „Христос – Творац и Глава Тела Цркве (Еф, 1)“. Реферат је написао јереј Марко Аћимовић, парох селевачки. После читања рада уследила је жива дискусија на ову еклисиолошку тему, у којој су узели учешћа готово сви свештеници. Преосвећени Владика је искористио ову прилику да очински поучи и посаветује своје свештенике.

Након радног дела, домаћини јереј Дејан Бркић, парох кусадачки и мати Текла, настојатељица манастира Пиносава, приредили су трпезу љубави за свог Владика и свештенство јасеничког намесништва.

*Слободан Савић, ђакон*

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА БЕЛИЧКОГ

У среду, Крстопоклоне недеље Великог Поста, 18. марта, када Црква Христова прославља Светог мученика Конона и Преподобног Марка Подвижника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архијерејску Литургију Пређеосвећених дарова у цркви Светог Велико-мученика Георгија у селу Мијатовац недалеко од Јагодине, уз саслужевање свештенства Епархије шумадијске. Пре Литургије Светој Тајни Исповести приступили су сви свештеници беличког намесништва. По благослову Епископа исповедник је био јеромонах Онуфрије (Вранић).

После причешћа свештенослужитеља преосвећени Владика се обратио свештенству и верном народу надахнутом беседом поучавајући их о припреми и циљу поста. Наша припрема не треба да буде само физичка, тј. неједење мрсне хране, него поред тога треба да буде и духовна, увек праћена

молитвом, јер једно без другог нема сврхе. Наша молитва треба да проистиче из смирења кроз које размишљамо и припремамо се да дочекамо циљ, празник Васкрсења Христовог.



Након беседе, Светој Чаши приступио је велики број деце и мноштво благочестивог народа.

Потом је одржан братски састанак Владике и свештенства беличког намесништва, на којем је јереј Милан Ђорђевић, парох први јагодински, прочитао реферат на тему „Језик проповеди и мисије“. По прочитаном темату уследила је дискусија. Труд свештеника Милана похваљен је од стране Епископа и свог братства. Ово духовно сабрање завршено је пастирском поуком Владике и трпезом љубави коју је припремио овогодишњи домаћин парох мијатовачки јереј Бан Сеновић.

*Далибор Нићифоровић, ђакон*

### ИСПОВЕСТ АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА РАЧАНСКОГ

Дана 20. марта, у петак четврте недеље Великог поста Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Архиепископску Литургију Пређеосвећених дарова у храму Светих сребреника Козме и Дамјана у Сипићу, уз саслуживањ свештеника Епархије шумадијске. Пре почетка Свете Литургије свештенство рачанског намесништва се исповедило, а исповедник је био протојереј ставрофор Милан Борота.

Ову духовну радост и евхаристијску заједницу употпунили су активним учешћем верници из Сипића и велики број деце.

На позив ђакона „са страхом Божијим и вером приступите“, сви су приступили Светој Чаши, сјединили се са Христом и на тај начин показали и потврдили да је Света Литургија догађај будућности и прекус Царства Божијег.

Поучивши верни народ Владика Јован је истакао да нема телесног поста без духовног. У току поста треба што чешће да преиспитујемо себе, да појачамо молитву и добра дела зарад сусрета са васкрслим Господом. Пост је благословен и сваком православном хришћанину је на радост. Иако је добро што се у медијима доста говори о посној храни, не смејемо свести часни пост само на тај спољашњи део. Напротив, најбитније је причестити се јер сам Господ каже у Јеванђељу да ако не једемо Његово тело и не пијемо Његову крв нећемо имати живота у себи. То значи да је Свето Причешће не само на здравље душе и тела, него је оно предуслов да би смо имали вечни живот. Епископ Јован је такође нагласио да сваки хришћанин треба да верује у васкрсење како Христово тако и своје када дође до свеопштег Васкрсења.

Након Свете Литургије приступило се читању реферата на тему „Светлост Христова просвећује све“ коју је за ову прилику написао протојереј Миленко Стикић, парох трећи ла-

повски. Протојереј Миленко Стикић је на почетку излагања објаснио светлост као природни феномен и као богословски појам. Христос је истинска Светлост и Светлодавац. Та истина је у исто време и истина нашег спасења, што значи да када говоримо да је Христос светлост и наше Просвећење и да Његова Светлост просвећује све, ми говоримо о нашем обожењу и спасењу у Христу. Рад је завршен речима апостола Јована да је незалазна светлост Христова та светлост будућег века, која непрестано сија и просвећује свет.

Након прочитаног реферата уследила је дискусија на задату тему. Учешће су узели сви свештеници. На крају је Епископ Јован поучио свештенике и упутио благослов за даљи мисионарски рад на њиви Господњој.

Након радног дела уследила је трпеза љубави, коју је за ову прилику припремио домаћин јереј Ивица Камберовић са својим парохијанима.

*Дејан Шишковић, јереј*

### СУГУБА РАДОСТ И БЛАГОДАТ У ЦРКВИ СВЕТОГ САВЕ НА АЕРОДРОМУ

У Четврту недељу Васкршњег Поста, која је посвећена светом Јовану Лествичнику, на празник светих Четрдесет мученика Севастајских свештенство и верујући народ крагујевачке Цркве светог Саве имали су неизмерну радост и част да учествују у евхаристијској радости којом је начелствовао Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслужење Његовог преосвештенства Епископа крушевачког Г. Давида. Преосвећеном владици су још саслуживали високопреподобни архимандрит Прокопије (Антиохијска Патријаршија), високопречасни протојереји ставрофори: др Зоран Крстић, ректор крагујевачке Богословије, Зарије Божовић, старешине Саборног храма у Крагујевцу, мр Рајко Стефановић, архијерејски намесник крагујевачки; Пречасни презвитери: протонамесник Александар Јовановић, старешина Цркве светог Димитрија, јереј Иван Антонијевић, уз саслужење протођакона Андрије Јелића, Небојше Јаковљевића, Ивана Гашића и ђакон Милоша Ђурића.



Благољепију богослужења допринели су крагујевачки богословци под руководством професора Немање Старовлаха.

Шумадијски архипастир владика Јован, по већ освештаној традицији, сваке године литургише у цркви Светог Саве у Крагујевцу Четврте недеље Часног поста, али је ове године литургијска радост била неизмерно већа због доласка преосвећеног владике Давида. Повод за ову посету било је произвођење јеромонаха Прокопија Тајара у чин архимандрита. Јеромонах Прокопије је по благослову Његовог високопреосвештенства Митрополита аркадијског Г. Василија замонашен и рукоположен у чин ђаконa руком преосвећеног Епископа Јована, а сад је са благословом Митрополита Василија произведен у највиши монашки чин, а то је чин

архимандрита. У беседи, након произвођења архимандрита Прокопија, Владика Јован је нагласио да ни један чин у Цркви не даје се првенствено на основу заслуга, већ се пре свега даје као подстрек на корист Цркве Божије и као пример вернима. „Нека ти овај чин не буде на гордост, већ на смирење и старање о Цркви. Будући да долазиш из страдалне и мученичке Патријаршије Антиохијске, тим пре си позван на већу одговорност“, нагласио је владика Јован.

Још један догађај додатно је увеличао славље, а то је крштење Анђелије, кћерке ђакона Милоша Турића и његове супруге Александре. Десницом шумадијског Првојерарха уз сведочанство кума, пречасног јереја Марка Стевановића, малена Анђелија је постала део Тела Христовог.

Надахнуто и садржајно беседом окупљеним верницима се обратио преосвећени Владика Давид. Осврћући се на прочитано Јеванђеље владика Давид је подсетио и позвао све окупљене вернике на непоколебиву веру у васкрслог Господа. Ми као хришћани позвани смо и призвани да Христос буде центар нашег живота. Све што чинимо треба да чинимо Христом, и тек онда када читаво наше биће постане у потпуности охристовљено ми се можемо осетити као истински Божији синови и кћери. Тај пут је наизглед тежак, али ако се наоружамо љубављу према Спаситељу, ништа нам неће бити тешко. Сам Христос предаје читаву своју личност управо из љубави према нама. Поред љубави, Господ нам даје и пример смирења, јер не тражи хвалу и славу. Стога смо и ми као удови Тела Христовог и наследници Царства Божијег позвани да имамо смирење, и то не било какво већ смирење Христа ради.

Након Светог Причешћа, којем је приступио велики број верника, и након пострига косе и уцрковљења новокрштене Анђелије, приређено је послужење и Трпеза Љубави за учеснике свхаристијске радости.

*Милош Турић, ђакон*

## ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА ЛЕПЕНИЧКОГ НАМЕСНИШТВА

Према већ устаљеној традицији, свештенство Лепеничког намесништва се окупило на вечерњој служби у понедељак 23. марта у Старој Милошевој Цркви у Крагујевцу где је након вечерњег богослужења обављена исповест. Исповедник је био протојереј ставрофор Милан Борота.



У уторак пете недеље Великог поста 24. марта, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених дарова у цркви Светог Великомученика Косовског кнеза Лазара у Белошевцу уз саслуживање крагујевачких свештеника. Литургији су присуствовали ученици ОШ „Драгиша Луковић Шпанац“ са вероучитељицом Милевом Пушић Радовић и ученици ОШ „Вук Караџић“ са својом вероучитељицом Иреном Баћић. Ученици обеју основних школа су у потпуности учествовали у богослужењу

одговарајући на прозбе и возгласе те узносећи Молитву Господњу и молитву Пре Причешћа.

Ученицима, верном народу и свештенству се обратио протојереј Милић Марковић који је подсетио на речи Светог апостола Павла који каже: „Радујте се свагда у Господу“, те да радост треба да буде садржај вере у Господа и да су деца пример који нас стално подсећа какви треба да будемо. Деца су незлобива и живе у чистоти срца, зато је то мерило наше вере и нашег живота. Они који себе приведу оваквој чистоти срца биће препознати од Оца Небеског да заиста јесу његова деца.

Богословски рад на тему „Без Христа нема спасења“ написао је јереј Сретко Петковић након чега је вођена дискусија на задату тему.

*Мирослав Василијевић, протођакон*

## ИСПОВЕСТ АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА КРАГУЈЕВАЧКОГ

У уторак 24. марта са благословом Његовог преосвештанства Епископа шумадијског Г. Јована, у Саборној цркви у Крагујевцу, извршена је исповест крагујевачког намесништва. Исповедник је био високо пречасни протојереј ставрофор Милан Борота.

У среду 25. марта, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Литургију Пређеосвећених дарова у цркви Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради. Епископу су саслуживали протојереј ставрофор др Зоран Крстић, протојереј ставрофор Милан Борота, протојереј ставрофор Зарије Божовић, протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић и протођакони Небојша Јаковљевић и Иван Гашић. Овом литургијском сабрању је присуствовао велики број верника, а посебно деце на челу са вероучитељем протођаконом Мирославом Василијевићем. Част да произнесе беседу на тему поста и покајања, имао је отац Петар Бранковић. Он је истакао значај ова два хришћанска оружја за борбу против плоти и ђавола, али је нагласио да сам пост није довољан за спасење, јер је оно пре свега онтолошка, а не морална категорија.

Након Литургије уследило је читање реферата на тему: „Настанак, развитак и значај Великог Поста“ од стране јереја Рашка Стјепановића, сабрата Саборног храма. По прочитаном реферату, уследила је конструктивна дискусија у којој су учествовали сви присутни. Овај духовни празник је заокружен трпезом љубави, која је припремљена у организацији братства храма Свете Петке у Виноградима, на челу са протојерејем Драганом Брашанцем, старешином храма.

*Небојша Поповић, ђакон*

## ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ОПЛЕНАЧКОГ

У петак, 27. марта, у цркви Сабора српских светитеља у Јунковцу, обављена је исповест свештенства Архијерејског намесништва опленачког. Исповедник је био Високопреподобни архимандрит Евтимije, игуман манастира Јошанице. Након исповести Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених дарова уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Окупљеним верницима Владика је упутио поучне речи и практичне савете о томе како живети правом вером. Човек који има вере и живи по вери тај има све. Али човек који је у вери мора бити стално у вери, а не повремено. Ко слуша себе тај није Христов, а одбацивши себе и прихвативши Христа верник се може бавити собом једино ако има за циљ да пронађе и искорени грех који чучи у њему. Онај који уме да слуша Цркву умеће да слуша и ближње, а то је важно зато што кроз Бога упознајемо човека и обратно – преко човека

долазимо до Бога. Преосвећени Владика нас подсећа да Велики пост који је у току ваља искористи на исправљање себе с циљем да стекнемо смирење и будемо спремни на жртву, јер тим путем Христос заиста постаје центар наших живота.

Након Свете Литургије у просторијама домаћинства Милана Дамњановића из Јунковца уследило је читање реферата на тему „Јединство вере у Христа и добрих дела“ (Јак 2, 1-13). Реферат је припремио тополски ђакон Урош Костић који је тему разрадио у неколико поглавља и тиме оставио могућност за отварање конструктивне дискусије која је након прочитаног реферата и уследила. Преосвећени Владика је свештенству указао на добре и лоше примере пастирствовања и у складу са темом истакао значај јединства вере и добрих дела. По завршетку радног дела приређена је трпеза љубави од стране породице Дамњановић.

*Урош Костић, ђакон*

### ИСПОВЕСТИ СВЕШТЕНИКА ЛЕВАЧКОГ НАМЕСНИШТВА

Дана 30. марта, када наша Света Црква прославља Светог Алексеја човека Божијега, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију Пређеосвећених дарова у Цркви Светог Романа у Рековцу. Пре Свете Литургије свештенике левачког архијерејског намесништва исповедио је игуман манастира Јошанице Јефтимије.

Дочек Архијереја био је у порти храма. Литургији је присуствовао велики број верника и деце из средње пољопривредно-ветеринарске школе у Рековцу.

Епископу су саслуживали: протојереј ставрофор Саво Арсенијевић архијерејски намесник левачки, игуман манастира Јошанице Јефтимије (Јутруша), Драгослав Цветковић, протојереј и Огњен Гречић, протојереј.

У својој беседи Епископ је указао на значај и важност поста, а такође и на то какви треба да буду и како да се понашају они који посте.

Након Свете Литургије у којој се причестило много верника, свештеници левачког намесништва са својим Архијерејем прешли су у парохијски дом где је од стране жереја Ненада Милојевића, пароха другог рековачког, изложено реферат на тему „Спасење света према молитвама Канона Евхаристије“. У наставку је уследила дискусија на поменутој тему, а затим и трпеза љубави.

*Братство архијерејског намесништва левачког*

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА ОРАШАЧКОГ

У среду Цветне недеље Васкршњег поста, 1. априла, преосвећени Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету Литургију пређеосвећених дарова у манастиру Венчац у Брезовцу, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске. Пре свете Литургије обављена је исповест свештенства орашачког намесништва, а исповедник је био високопреподобни архимандрит Георгије, настојатељ манастира Венчац.

Лепоту овог Литургијског сабрања употпунила су деца Основних школа из села Бање, Брезовца и Липовца, која су заједно са својим вероучитељима Марином Лазовићем и Момчилом Јагодићем учествовала у светој Литургији причестивши се Светим Тајнама Христовим.

Током Свете Литургије владика Јован се обратио сабрањом народу, говорећи о значају поста и припреми за велике дане Страсне седмице, који су пред нама. Прави пост не смемо схватати само телесно, тј. кроз уздржање од мрсне хране и лоших дела, већ на прво место треба да поставимо наше покајање, да појачамо наше молитве, да се смиримо пред Богом и ближњима и да опраштамо једни други-

ма. Такође је неопходно да имамо послушање према Цркви Божијој и да се држимо реда и поретка у свим сегментима црквеног живота.

После Свете Литургије у конаку манастира Венчац одржан је братски састанак на коме је јереј Милош Мијатовић прочитао реферат на тему: „Химна љубави као суштински етос Цркве“. По прочитаном реферату, састанак је настављен плодном дискусијом, а све је завршено заједничком трпезом љубави.

*Александар Миловановић, јереј*

### ИСПОВЕСТ СВЕШТЕНСТВА АРХИЈЕРЕЈСКОГ НАМЕСНИШТВА МЛАДЕНОВАЧКОГ

Дана 3. априла, на празник Преподобног Јакова Исповедника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Литургију Пређеосвећених Дарова у цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.



Светој Литургији је претходила исповест свештенства Архијерејског намесништва младеновачког, а исповедник је био протојереј ставрофор Милан Борота, парох у пензији.

Након причешћа Епископа и свештеника приступили су Светој чаши верници, међу којима је био приметан велики број деце. У својој беседи Епископ Јован је подсетио да се сутра, на Лазареву суботу, завршава Велики четрдесетодневни пост, након чега наступа Страсна седмица. Долази недеља страдања Господа Исуса Христа, у којој је Он из превелике љубави према нама људима принео Себе на жртву. И ако је човек окренуо леђа Богу, Бог није окренуо леђа човеку, већ се жртвује за децу своју. Епископ је подсетио верни народ Младеновца да је важно редовно се причешћивати и ван поста, али да постоји императив хришћанског живота да би се могло приступити Светој Чаши. Након Свете Литургије Владика Јован је обишао радове на новом живопису младеновачке Цркве и упутио фрескописца Јандрију Чоловића у наставак осликавања, а потом је погледао поставку 13. изложбе дејних радова „Христос васкрсе“.

У парохијском дому цркве Успења Пресвете Богородице јереј Иван Ненадовић, парох великоиванчански, прочитао је реферат на тему „Смисао Божанске Литургије“, након чега је уследила вишечасовна дискусија. На крају се приступило трпези љубави коју је припремило братство младеновачког Храма.

*Марко Јефтић, јереј*



## СЕДНИЦА ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Пленарно заседање Епархијског савета Шумадијске епархије, установе која и у савременој Цркви пресликава ранохришћанско устројство мисије о Новом савезу, када су се око епископа, као иконе Господа Исуса Христа, окупљали презвитери и народ, одржано је 10. фебруара 2015. године, на дан када Црква празнује и прославља Преподобног Јефрема Сирина и Преподобног Исака Сирина.

Скуп је почео Литургијским сабрањем у катедралној Успенској крагујевачкој цркви којем је предстојавао Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, и молитвама Призива Светог Духа за благословен рад Епархијског савета. Радни део заседања, на којем су разматрани домети црквеног живота у Шумадијској епархији током 2014. године, одржан је у Владичанском двору у Крагујевцу.

Након отварања седнице и захвалности члановима Савета на свему што чине како би сваки део Шумадијске епархије био обухваћен дејством Цркве Бога Живога, Његово преосвештенство Епископ Господин Јован говорио је о томе колико су му људске моћи дозволиле да током прошле године остварује од Бога поверену првосвештеничку, учитељску и пастирску власт. И у овом периоду првенство у архипастирском раду имала су литургијска богослужења као извор нашег вечног живота у Царству небеском. Као „свештенослужитељ Светиње и истинске Скиније, коју постави Господ, а не човек, јер се сваки првосвештеник поставља да приноси и даре и жртве“ (Јеврејима 8, 3), Владика Јован је током године 342 пута предводио Евхаристијско славље у манастирима и црквама поверене му епархије.

Истичући како се вера благочестивог народа потврђује и утврђује и у градитељској делатности, Пресвећени Епископ Господин Јован обавестио је чланове Епархијског савета да је током прошле године освештао следеће новоподигнуте цркве: Вознесења Господњег у Ђуриселу, Светога апостола и јеванђелисте Марка у Вучићу, Светог пророка Илије у Брајиновцу, Светог Николаја Мирликијског у Калудри и придворни параклис Светог Јована Крститеља, као и још неколико потпуно обновљених. Широм Епархије 29 цркава је у изградњи. У архијерејском извештају наведено је да и даље црквене општине добијају нове парохијске домове, црквене сале, палионице свећа и да се више храмова живописе.

Током 2014. године Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован у свештенички и ђаконски чин рукоположио је 12 кандидата са високом богословском спремом. Манастири Епархије, монашењем искушеника и искушеница, добили су пет нових монаха и монахиња.

Сагледавање архипастирског рада у години иза нас била је и прилика да се истакне како су се сви чланови Цркве Божије у Шумадији, од епископа и презвитера до верног народа, трудили да потребитима изађу у сусрет, да их материјално помажу када је то неопходно или да им недаће изазване катастрофалним поплавама у мају месецу учине подношљивијим. У овом смислу истакнута је позитивна улога фонда Човекољубља. А када су разматрани извештаји о финансијском пословању, наглашено је да се у свим епархијским пословима има у виду тешка економска ситуација у којој се народ налази, тако да се све активности спроводе уз



ригорозне мере штедње. Консолидацији финансијског пословања врло ефикасно доприноси успешан рад Епархијског продајно-складишног центра, што је заслужило похвалу чланова Епархијског савета.

Из плодне расправе о остваривању и унапређењу верске наставе, издвајамо да се она изводи у свим основним и средњим школама Епархије. Православни катихизис похађа нешто мање од 40000 ученика, што обухвата око 60 одсто ђачке популације у свим местима Епархије шумадијске. На пословима извођења верске наставе ангажовано је 143 катихете. Покренута је и иницијатива да се, сходно могућностима и потребама, катихетске поуке при црквама организују и за одрасле.

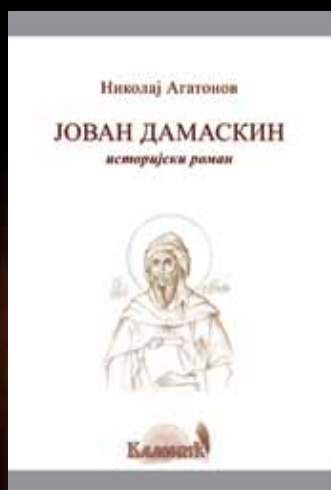
Чланови Епархијског савета, усвајајући извештаје о делатности у прошлој години Издавачке куће „Каленић“, Епархијског часописа „Каленић“ и Радио станице Златоусти, закључили са да њихов допринос побољшању свих видова црквеног живота заслужује високу оцену. Као илустрацију великог значаја постојања ових установа истичемо податак да је Издавачка установа „Каленић“ у прошлој години објавила 14 нових књига које су читаоцима доступне у готово свим библиотекама у земљи преко акције обавезног откупа Министарства културе.

На седници Епархијског савета Шумадијске епархије, као изузетно позитиван пример како Црква одговорно, савесно и марљиво може газдовати имовином којом располаже, оцењено је оно што је у овој Епархији урађено са шумским површинама које је држава, као незаконито одузете, вратила манастирима и црквеним општинама. Ангажовањем врхунских стручњака за ову област, током 2014. године, основано је предузеће Црквене шуме, које на савремен и стручан начин брине о шумском богатству, старајући се да оно пре свега буде заштићено и унапређено, али и да на економским претпоставкама, доприне се обезбеђењу финансијских средстава за црквену мисију.

Трпеза љубави, коју је за чланове Савета приредио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован, дала је могућност да се у атмосфери братског разумевања разговара и о многим другим питањима од интереса за спасењско деловање међу народом Цркве Божије у Шумадији.

Из Канцеларије  
ЕПАРХИЈСКОГ САВЕТА ШУМАДИЈСКЕ  
ЕПАРХИЈЕ

## Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије



Каленић



## ЗАДУЖБИНА ПРОТЕ ЂОРЂА ЂОРЂЕВИЋА У ТОПОЛИ

Током вишедеценијског парохијског служења (1859-1925) у тополској цркви Рођења Пресвете Богородице, задужбини Карађорђа Петровића из 1811. године, протојереј-ставрофор Ђорђе Ђорђевић (1838-1925), поред многобројних високих домета у свом раду, за шта је награђен *Орденом Светог Саве* и *Карађорђевог звездом*, којима је унапредио црквени и укупни друштвени живот у опленачком крају, завештао је 1925. године своју имовину *Задужбини – Фонду попа Ђорђевића, бившег пароха и проте тополског*. Према тадашњем Закону о задужбинама, ова *Задужбина* је званично основана 7. јула 1925. године Указом краља Александра Карађорђевића (број 7327/II). Имовину *Задужбине* чинила је протина двоспратна кућа са двориштем у данашњем тополском Булевару краља Александра I Карађорђевића број 2, у самом центру града.

Основни циљ протиног *Фонда – Задужбине* био је пружање помоћи просветним установама у Тополи и додељивање награда „у науци одличним а у владању примерним ученицима и ученицама тополских школа“. Средства за помоћ и награђивање ради унапређења просвете, обезбеђивала би се од новца који би се добијао као приход од издавања под закуп просторија у приземљу и на спрату репрезентативне куће. Познато је да се протојереј Ђорђе Ђорђевић, док је био свештеник у Тополи, прилежно старао о деци која су се школовала. Тако је, између осталог, под његовим патронатом стасао и угледни тополски свештеник, прота Чедомир Ђорђевић, његов синовац, запажени учесник предратног јавног живота и сарадник владике Николаја Велимировића. Иначе, прота Ђорђе није имао директних потомака.

Протина *Задужбина* плодотворно је испуњавала своје циљеве све до јесени 1944. године. Забележено је да се посебно старала о тополској женској занатској школи у којој су се девојке училе „радовима женскињу потребним као будућим мајкама и одгајивачима малих Српчића“.

Одмах након Другог светског рата, нова власт задужбинску зграду користи за своје потребе, не хајући за задужбинске циљеве. А одлуком Комисије за национализацију из 1959. године (број Н-5194/20-59) имовина *Задужбине* постаје „друштвена својина“, што значи да завештање проте Ђорђа Ђорђевића остаје без имовине, односно формално престаје да постоји. У периоду након тога, такозване општинске структуре Тополе, са позиција власти, арбитрарно и самовољно, без свести о последњој вољи свог угледног суграђанина, располажу грађевином тако да се приземље користи за пословни, а спратни део као стамбени простор.

Пренебрегавајући друштвену и политичку климу осамдесетих година XX века, када се обнављање рада задужбина (поновног заживљавања добротворних активности, ктиторства, донаторства, меценства) не сматра неприхватљивим, већ се и законски подржава (Закон о задужбинама, фондовима и фондацијама, Службени гласник СРС, број 59/89 из 1989. године), Скупштина општине Топола одлуком од 5. марта 1992. године (број 463-4/92-01) задужбинску зграду даје на

коришћење Трговинском предузећу *Inex-Partizan*. Овом Одлуком је, вероватно свесно и намерно, прекршен поменути закон. *Inex-Partizan* протину личну кућу остављену ради општег добра користи до 2001. године.



Патријаршијски управни одбор Српске Православне Цркве, обнављајући рад задужбина над којима је имао управу, 23. новембра 1994. године (К-бр. 943/зап. 212), под редним бројем 40, обнавља и рад *Задужбине проте Ђорђа Ђорђевића* у Тополи. А Решењем Министарства културе Републике Србије које је донето 1996. године (број 022-4655/94-03) тополска *Задужбина* је уписана у Регистар задужбина под редним бројем 81. Одлуку о обнављању рада *Задужбине проте Ђорђа Ђорђевића* није било могуће остварити, јер је имовином газдовало предузеће *Inex-Partizan*. Није без значаја подсетити да се у то време ова некад репрезентативна грађевина готово урушава, а да нико од званичника и вршиоца власти ништа не предузима, а нарочито не на плану евентуалне иницијативе за обнову рада *Задужбине*.

Имајући у виду да је слично стање и са другим задужбинама у Србији, Патријаршијски управни одбор СПЦ 2000. године преноси право управљања задужбинама Епархијским управним одборима епархија Српске Цркве на чијим се територијама оне налазе (Одлука број 500/зап. 130). Од тада право управљања над

*Задужбином проте Ђорђа Ђорђевића* у Тополи стиче Епархијски управни одбор Шумадијске епархије, који своје ингеренције ипак не може да оствари, јер је на снази незаконита одлука Скупштине општине Топола из 1992. године о томе да задужбинску имовину користи помињано трговинско предузеће.

Када је у Тополи 2000. године основано Културно-уметничко друштво *Опленац*, које није могло да обезбеди простор за рад, дошло је до договора између КУД-а и општине, да Општинска скупштина право

извршење промене власништва – да друштвена постаје задужбинска својина. Интересантно, то се чини у име Епархијског управног одбора, али без одобрења овог органа. Такође, без сагласности Управног одбора Епархије, током 2004. и 2005. године КУД руши помоћне објекте у дворишту *Задужбине* и почиње да подиже наткривен простор – тремове. Интервенцијом Епископа шумадијског (Ебр. 150 од 25. јануара 2005. године) ови радови су обустављени, а тополско Културно-уметничко друштво и даље без икаквих



Споменик изгинулих Тополаца у светском рату

коришћења простора у кући *Задужбине* са трговинског предузећа пренесе на Културно-уметничко друштво. Полазећи од тога, да због одлуке тополске општине не може ући у посед, *Задужбина* оставља почетак рада за неко боље време. Епархијски управни одбор Шумадијске епархије 24. априла 2001. године сагласио се да здање *Задужбине* буде уступљено на коришћење Културно-уметничком друштву *Опленац* које се обавезало да зграду редовно одржава и не чини никакве грађевинске измене без сагласности Епархијског управног одбора.

У међувремену, Извршни одбор Скупштине општине Топола 20. јуна 2001. године поништава скупштинско решење из 1992. године о давању простора на коришћење *Inex-Partizani*, уступајући истовремено једину имовину *Задужбине* (кућу проте Ђорђа) на коришћење Културно-уметничком друштву које цео простор користи без икакве накнаде уз одређене мање преправке што није спречило да грађевина и данас буде у веома лошем стању.

Да ли са циљем да имовина *Задужбине* у земљишним књигама коначно буде уписана као задужбинска или да се том имовином управља као да она нема везе са Црквом, КУД *Опленац* 4. новембра 2004. године Општинском суду у Тополи подноси молбу за

сметњи и последица наставља да користи целокупан задужбински простор.

Нови републички Закон о задужбинама, фондацијама и фондовима који је донесен 2012. године, налаже да се све задужбине из регистра Министарства културе пререгиструју и упишу код Агенције за привредне регистре. Сходно овоме, Епархијски управни одбор Шумадијске епархије, као орган управљања *Задужбином*, доноси Статут *Задужбине проте Ђорђа Ђорђевића* на основу којег се бира Управни одбор који ће изабрати управитеља *Задужбине*. Покреће се и поступак код Агенције за привредне регистре за упис новог стања, након законског усклађивања.

Тако су створени услови да *Задужбина проте Ђорђа Ђорђевића* у Тополи постане самостално правно лице са статутом, управним органима и имовином која се налази на катастарској парцели број 1669 у катастарској општини Варош Топола у Булевару краља Александра I Карађорђевића број 2, док Епархија шумадијска преко Епархијског управног одбора врши само надзор над радом *Задужбине*.

Ради стицања јасне слике о стању имовине *Задужбине*, њен управитељ је затражио да судски вештак грађевинске струке изврши процену овог објекта. У израђеном елаборату се 2. априла 2012. године доку-

ментовано констатује да се зграда налази у веома лошем стању.

Након пререгистрације, односно уписа *Задужбине* код Агенције за привредне регистре, њени управни органи више пута покушавају да постигну договор који би Културно-уметничком друштву обезбедио одговарајући простор за рад, а *Задужбини* омогућио да испуњава своје примарне циљеве и вољу задужбинара – да обезбеђује средства за унапређење просвете и културе и награђивање потребите школске деце. Процењено је и да је неопходно финансирати заштиту објекта од пропадања. У том смислу органи *Задужбине* предлагали су могућност да КУД своје активности пресели у спратни део зграде и да за коришћење издваја месечну надокнаду од симболичних 10 евра, док би приземље било понуђено, под тржишним условима, заинтересованим предузећима за њихову делатност. Средства обезбеђена од издавања за комерцијалне делатности користила би се за санацију куће (спашавање од пропадања) и стицање иницијалних средстава за суш-

вор са *Задужбином* по којем за коришћење простора од 198 квадратних метара на спрату плаћају симболичну надокнаду од 10 евра. Међутим, тек шест месеци након тога напуштају задужбинске просторије у приземљу, које су користиле као сопствене, остављајући их у руинираном стању.

Конечно, после двадесет једне године од обнављања рада и четири године после ступања на снагу новог Закона о задужбинама, фондацијама и фондовима, *Задужбина проте Ђорђа Ђорђевића* у Тополи моћи ће да располаже својом имовином да би је употребила за племените циљеве које је у аманет оставио оснивач. Биће урађена и стручна и на закону заснована процена колико је имовина *Задужбине* умањена од 2012. до 2015. године због насавесног газдовања.

Ако не буде нових недобронамерних препрека, житељи Тополе моћи ће ускоро, када *Задужбина* суштински отпочне своју делатност, да очекују помоћ у унапређењу образовних и просветитељско-културних делатности. У том



тинске циљеве – *помагање у науци одличним а у владању примерним ученицима и ученицама...*

Да се на могућност обнове рада *Задужбине проте Ђорђа Ђорђевића*, у изворном смислу, не гледа добронамерно ни у XXI веку, сведочи чињеница да поменути идеју представници Културно-уметничког друштва вишеструко опструирају и доводе у питање почетак правог рада *Задужбине*; неосновано се после пререгистрације *Задужбине* позивају на решење ЕУО бр. 394 од 24. априла 2001. године због чега је Епархијски управни одбор Шумадијске епархије 11. јуна 2014. године, на препоруку Патријаршијског управног одбора СПЦ, ставио ван снаге своју одлуку од 24. априла 2001. године којом је простор задужбинске куће био стављен на располагање КУД-у *Опленац*.

Културно-уметничко друштво *Опленац*, која се иначе финансира значајним надокнадама родитеља деце која су полазници програма, средствима општине Топола и прилозима тополских привредника, ово нерадо извршава, па је тако тек 19. августа 2014. године потписало уго-

смислу је и одлука *Задужбине* да Културно уметничко друштво може да користи простор од готово 200 квадратних метара, без обзира што је досадашњим коришћењем онемогућавало праву задужбинску мисију. Важно је да се зна да завештана куће проте Ђорђа Ђорђевића није враћена реституциом Цркви, већ да је она власништво *Задужбине* која ће се пре свега старати да добијене приходе употреби за остваривање узвишених и племенитих циљева оснивача, док Епархијски управни одбор врши само надзор над начином остваривања завештаних циљева.

А ако се оствари обећање председника Скупштине општине Топола да је простор за рад Друштва *Опленац* обезбеђен у тополском биоскопу, напоскон се стварају прави услови да ово здање буде спашено од пропадања, обновљено како доликује и постане репрезентативно за Тополу и почне да доприноси да идеје благочестивог, добродетелног и племенитог проте Ђорђа Ђорђевића буду испуњене.

Небојша Ђокић, Николина Бабић,

## ТРЕЋИ ПРЕНОС МОШТИЈУ ЕВАНЂЕЛИСТЕ ЛУКЕ

У другој половини IV и током V века, у функцији стварања светитељских култова, успостављена је пракса *elevatio* и *translatio* моштију, сложен ритуал у функцији светитељског прослављања, који је, у пракси као и у хагиографији, добио заокружен облик у средњовизантијском раздобљу, који подразумева реликвије већином у виду костију. Мошти су непропадљиви чудотворни посмртни остаци тела или делова тела Светитеља. Поштовање моштију у хришћанству утемељено је на вери у повезаност Духа Светога са моштима и присуство душе Светитељеве у њима. Оне су врхунски израз ритуала прослављања светих личности. Због њихових исцелитељских моћи оне и носе словенски назив мошти или моћи. Реч мошти у преводу носи значење и кости, јер су се светим сматрале саме кости много пре нетрулежних тела. Од самих почетака хришћанства светим гробовима и моштима одавано је поштовање да би се преко успомена на светитеље и њихове врлине (често преточене у хагиографске списе) емотивно и морално утицало на вернике. По Василију Великом, онај који дотакне кости мученика, постаје судеоник његове светости. Постоји мноштво писаних подробних описа о транслацији моштију (често у облику костију), с обиљем појединости о начину сахране, врсти ковчега у које су полагане или с подацима о њиховом распарчавању. Пример су мошти многих знаменитих светитеља, рецимо Светог Стефана, Светих апостола Андрије, Луке и Тимотеја или честрdesеторице севастијских мученика, чија су проналажења и транслација имали нарочито снажан одјек у тадашњем свету. Овај рад, како је то насловом назначено, бавиће се трећом транслацијом (преносом) моштију Светог евангелисте Луке, једним од значајних примера у историји транслације, онако како је то описано у сачуваним изворима.

У историји је забележено пет преноса моштију апостола и евангелисте, првог иконописца и „љубљеног лекара“ Луке, и то путем Сирија – Цариград – Рогос – Смедерево – Јајце – Венеција. Краткотрајан, али важан је моменат боравка Лукиних моштију у Србији. Преноси (транслације) те знамените хришћанске реликвије од Рогоса преко Смедерева до Венеције извршене су од 1453. до 1463. године, за време османских освајања, а мотивисан је потребом да се угроженој Деспотовини обезбеди небески покровитељ.<sup>1</sup> Такође, обављен је на иницијативу владара и под његовим покровитељством, а представља последњу *translatio reliquiarum* у српској средњовековној држави. Баш по угледу на древне хришћанске обичаје, али и српску реликвијарну праксу, он је замишљен као величанствена церемонија по тачно утврђеним етапама и појединостима. Са становишта процедуре, као и функције, обред је имао и непосредног претечу – пренос моштију Свете Петке из Видина у Србију 1398. године. Ову транслацију, за разлику од осталих, карактерише документованост релативним обиљем писаних извора, па поред описа на књижевном, имамо и опис на народном језику, са мноштвом нових појединости, значајних за

истраживање како на књижевној, тако и на историјској равни. У доба последњег преноса постављено је питање аутентичности Лукиних моштију. Појавиле су се још две верзије преноса – падованска и самостана Светог Вилма у јужној Италији. Обе верзије су настојале да докажу да је Лукино тело пренето из Цариграда у њихова места и да су мошти у њиховим местима аутентичне, а не оне у Венецији.



Проблем преноса моштију евангелисте Луке од Рогоса до Смедерева ни до данас није у целини проучен у српској историографији. Било је само три озбиљнија покушаја од којих су прва два од пре скорог века и по<sup>2</sup> трећи од пре пола века.<sup>3</sup>

Основни извори за догађаје везане око преноса моштију евангелисте Луке из Рогоса до Смедерева су два ћирилска рукописа, који представљају неколико међусобно независних прозних химнографских састава, а у којима су описани ови догађаји. Први је познат као *Врднички*,<sup>4</sup> а други као *Париски* ћирилски рукопис.<sup>5</sup> Ниједан од ова два ћирилска рукописа српске редакције нису дуго били у Смедереву. *Врднички рукопис* се најкасније од 1512. године налазио у Раваници, а одатле је вероватно 1690. године пренет у Врдник. *Париски рукопис* је доспео у Париз на непознат начин, а зна се да га је Национална библиотека у Паризу 1879. године откупила од тамошњег апотекара. Он представља зборник који садржи пет прозних састава посвећених историјату Лукиних моштију, међу којима су нарочито интересантни четврти и пети: *Слово* о трећем преносу из Рогоса у Смедерево и текст о чудима која су се збила у Србији.<sup>6</sup> *Врднички* рукопис

је у науци познат и под називом *Београдски*, чак и *Крушедолски*. Из записа јеромонаха Михаила из 1512. године произилази да је рукопис чуван у манастиру Раваници. Године 1641. у зборнику је запис оставио и патријарх Пајсије, који је књигу позајмио како би начинио још један препис.<sup>7</sup> Из Раванице књига је пренета у Врдник, где ју је пронашао и делимично публиковао И. Руварац. Он обухвата две службе: главну, за 18. октобар, и *Службу* преносу моштију за 12. јануар, условно названа *Смедеревска*. Од химнографских састава ту је и један параклис који сачињавају молбане стихире и канаон. Уз њих *Врднички рукопис* садржи и „повест“ о преносу моштију у Србију и Смедерево.

Готово је сигурно да су аутори оба рукописа били сведоци преноса моштију и да су вероватно живели у Смедереву. Рукописи су настали независно један од другог и доста се разликују у детаљима, иако се у основним цртама поклапају. Према рукописи обилују и византијском реториком и ученим теолошким расправама, ипак у њима има доста примеса народног говорног језика. Нарочито *Врднички рукопис* обилује византијском реториком и ученом теолошким надградњом на однегованом књижевном језику, а и дужи је од *Париског рукописа*. *Париски* је писан простијим, народским језиком и краћи је, али се у њему налази знатно више историјских података. *Врднички рукопис* је настао нешто касније, али су извесно оба настала пре пада Смедерева, тј. пре 1459. године.<sup>8</sup>

Постојала је и служба Лукином преносу у Смедерево, али она није сачувана. Једино постоји запис да је ову службу која је била „Ђурђа деспота у граду Смедереву“ дао преписати патријарх Пајсије за манастир Раваницу.<sup>9</sup>

У време кад започиње „српско“ раздобље светог Луке, његове мошти и транслације истих имале су за собом миленијум дугу историју. Почетком јесени 1448. године,<sup>10</sup> деспот Ђурађ се налазио са својом војском на босанском земљишту код града Теочака.<sup>11</sup> Једног дана му је неки непознати стари калуђер у име грађана Рогоса<sup>12</sup> понудио да купи тело еванђелисте Луке, како би се избавио „божјег гнева“, јер су се за њега интересовали и Латини.<sup>13</sup> Знајући да је било много подметања лажних моштију, деспот Ђурађ се прво обратио српском патријарху Никодиму са питањем да ли је то оригинално Лукино тело. Одговор је био потврдан, али са препоруком да се ипак ствар провери преко севтогорског прота. По писању Ђурђевог унука,<sup>14</sup> ту мисију је извршио смедеревски владика са даровима и деспотовом препоруком. Из Кареје је лично дошао прота и на основу старих књига уверио деспота да је право Лукино тело било у Рогосу.<sup>15</sup> Иначе, осим српских житија и Ciriaco de' Pizzicollis<sup>16</sup> који је почетком XV века посетио Рогои спомиње да су се у тамошњој цркви чувале мошти Светог Луке.<sup>17</sup>

Према подацима из *Париског рукописа*, деспот је, након потврде да је тело Лукино, послао свог изасланика игумана лештјанског кир Венедикта Црепојевића<sup>18</sup> султану Мехмеду II, молећи га да нареди турском војводи у Рогосу да му преда Лукино тело. Успешном исходу мисије, по општем уверењу, битно је допри-

нело посредовање султаније Маре, деспотове кћерке, јер познато је да је прибављање дозволе за пренос моштију могао да буде сложен задатак, што се види и на примеру иницијативе кнегиње Милице да дође у посед моштију свете Петке, коју је описао Г. Цамлблук. По подацима из *Врдничког рукописа*, Ђурђевог изасланик није био игуман Венедикт, већ један од деспотових саветника. Султан је у Једрену написао на пергаменту писмо турском војводи у Рогосу да преда мошти Ђурђевог посланицима. Писмо је донето деспоту у Смедерево. Он је ради преноса послао у Рогос делегацију са султановим писмом и много слуга за ношење ковчега. Посланство су предводили призренски архиепископ Михаило, бољар Стефан и Венедикт Црепојевић.<sup>19</sup>



Турски војвода у Рогосу морао је да се послужи лукавством да би омогућио да њивот буде крадом изнесен. Морао је тако да уради јер су становници Рогоса у моштима Лукиним гледали одбрану својих поља од олује, а кућа од куге и краста.<sup>20</sup> Познато је да је у средњем веку, што се реликвија тиче, „света крађа“, као и „побожна лаж“, имала оправдање једино ако је била руковођена мотивисаним „побожним разлогом“. У *Врдничком рукописи* овај српски поступак је потпуно оправдан, чак је и награђен елементима чудесног, посебно у наводима да је одлазак у Србију била жеља апостола Луке, као и у подвлачењу да је посланство, прелазећи реку, чудесно остало суво, што може бити аналогно Мојсијевом преласку Јордана и преноса ковчега завета. Околности у којима је српско посланство отишло из Рогоса са моштима, показује да је изостао

свечани полазак (profectio), који је прва етапа сваке целовито уобличене транслације.

Путујући од Рогоса до Смедерева посланици су прошли преко Косова. Ради одмора они су извесно време провели са ковчегом у манастиру Грачаници. У летопису Бранковићевом забележено је да је пре доношења Лукиних моштију (крајем 1452. године) у Грачаници умро грачанички митрополит Доситеј.<sup>21</sup>

Дочек моштију (occursus и adventus) у српској земљи организован је као свечана церемонија највишег ранга, у којој су учествовали представници свих друштвених слојева. По *Париском рукопису*, мошти је на Морави дочекао патријарх Никодим, а по *Врдничком рукопису*, патријарх је због болести на дочек моштију на Морави послао своје свештенике.<sup>22</sup> По *Врдничком рукопису*, деспот је ишао у сусрет моштима на седам дана хода од Смедерева, а Јерина на пет попришта.<sup>23</sup> По *Париском рукопису*, деспот је мошти дочекао близу Смедерева и то са својом породицом и пратњом. Том приликом је богато обдарио мошти са златом, сребром и драгим камењем.<sup>24</sup> По *Париском рукопису* његов син Лазар је поклонилу скупоцени ковчег са златним прекривачем,<sup>25</sup> а по *Врдничком* – поклонилу је фелон.<sup>26</sup>

Опис ове свечаности у *Врдничком рукопису*, под-



робно изведен, представља јединствено сведочанство у српском књижевном наслеђу, по документарној вредности и сликовитом, стварном, приказу атмосфере позносредњовековне градске процесије. Стога је утврђено мишљење да је аутор овог рукописа био очевидац догађаја. Ипак, религиозно осећање становништва, које је прекидало своје послове и излазило да испрати пролазеће мошти, део је традиционалног, ритуалног облика понашања уобичајеног код важних транслација. За ову свечаност у Смедереву се 12. јануара 1453. године окупио народ са свих страна. Интересантно је да *Врднички рукопис* бележи да је у маси била и упадљива група младих у чијем срцу „беше безверје“ и „који су киптели од досетака“. Они су нарочито стављали примедбе на аромате који су излазили из ковчега и мирисали час на крин, час на јабуку, ливан или цвеће. Неки од њих су говорили да су ти мириси повремено тамо стављани. Лукине мошти су унете у град и стваљене у придворску цркву, што представља завршни део церемоније (ingressus и depositio). Пред

вече су унете у саму палату, у велику салу државног савета, где је и деспот био на бденију. Ујутру су опет мошти однете у цркву. За време ношења моштију око тврђаве певани су стихови „Стјени града да утврдит се и непоколебими пребудут“. Читава поворка на челу са члановима владарског дома и највишим представницима црквене јерархије асоцира на библијски образац ношења ковчега завета око Јерихона. На крају су мошти однете у смедеревску митрополијску цркву Благовештења „коју је деспот изнова сазидео и украсио са десне стране поред двора“.<sup>27</sup>

Предвече је деспот предао митрополиту Атанасију и градском епископу хрисовуљу са својим потписом које је све баштине и приходе даровао цркви у којој је Лукино тело. Повеља је запечаћена и стављена у ћивот на тело.<sup>28</sup> Реликвије су биле пропраћене и чудима, попут испадања сигурносних катанаца три ноћи заредом, по чему је светитељ манифесовао количину своје моћи довољне да сам себе чува, као и пример ђакона који је занемео кад је покушао да приђе ћивоту. Што се самог облика и изгледа моштију тиче, по састављачу *Врдничког рукописа*, мошти који су доспеле у Рогос биле су „целе и невреждане“ и испуштале „многа благоухања“, што је најцењенија врста реликвија

која својом целовитошћу потврђује хришћански науку о будућем васкрсу тела и доказ да избраници Божји нису подложни пропадљивости. Међутим, по неким исказима, мошти у Смедереву нису стигле у целовитом стању, што опет, не би требало да представља ништа необично, с обзиром да је распарчавање моштију била устаљена пракса у хришћанском свету током читавог средњег века. Уз мошти се везује и чудесно излечења полагањем болесних уз посребрену раку са моштима. Сама рас-

кош која је окруживала ћивот додатно је утицала на средњовековног човека и његову перцепцију светости, те подстицала повишена религиозна осећања. Луки се преписује и каталог од осам чуда изнетих у *Париском рукопису* (*О чудесех светаго евангелиста Луке*).

Интересантно је да Л. Павловић појам градског епископа објашњава као викара или дворског епископа.<sup>29</sup>

На крају је, по обичају, деспот наредио да се у Смедереву установе два празника у част еванђелисте Луке – јесењи, на дан смрти 18. октобра, и зимски, 12. јануара, када је извршена транслација из Рогоса у Смедерево. Карактеристично је да други датум пада на дан смрти Светог Саве што значи да у то време култ Светог Саве још увек није могао да се упоређује са култом еванђелисте Луке.<sup>30</sup>

Српска Деспотовина, која је била на самом прагу своје пропасти, у моштима евангелисте Луке тражила је небеског посредника и заштитника српске државе и народне заједнице, али и чувара вере у васкрснуће новог века. Може се сматрати да је смедеревски култ



Светог Луке, упркос кратком боравку моштију у српској престоници, превазишао локални и попримио и шири национални значај. Међутим, као што је познато, Смедерево је предато без борбе, 20. јуна 1459. године, и мошти су, заједно са Бранковићима, морале да се повуку у Јајце, тадашњу престоницу Стефана Вукомановића, чиме је започета четврта транслација, а затим наставиле пут Венеције, где су доживеле своју пету, последњу транслацију. И данас се налазе у храму Светог Бенедикта, и даље веома цењене, али без оног ширег друштвеног значаја и политичке актуелности, које су имале у свом српском раздобљу.

Објављени извори

Новаковић Р., 1960: Новаковић Р., *Бранковићев летопис*, Београд 1960.

Павловић И., 1882: Павловић И., *О св. Луци и преношењу његовог тела*, Гласник СУД 51, Београд 1882, 70 – 101.

Раčki F., 1867: Раčki F., *Prilozi za zbirku srpskih i bosanskih listina*, Rad JAZU 1, Zagreb 1867.

Ruvarac I., 1868: Ruvarac I., *O prienosu tiela sv. Luke u Smederevo*, Rad JAZU 5, Zagreb 1868, 178 – 186.

Стојановић Љ., 1902: Стојановић Љ., *Стари српски записи и натписи књ. I*, Београд 1902.

### напомене:

<sup>1</sup> Ајдачић Д., 2000, 167 – 178.

<sup>2</sup> Ruvarac I., 1868, 178 – 186; Павловић И., 1882, 70 – 101.

<sup>3</sup> Павловић Л., 1963, 33 – 60.

<sup>4</sup> Ruvarac I., 1868, 178 – 186;

<sup>5</sup> Павловић И., 1882, 70 – 101.

<sup>6</sup> Још увек једино издање: Павловић И., 1882, 70 – 101; Јовановић Т., 1981, 311.

<sup>7</sup> Стојановић Љ., 1902, бр.412, 1347.

<sup>8</sup> О времену настанка ових рукописа као и могућим ауторима детаљније видети у Павловић Л., 1963, 41 – 44.

<sup>9</sup> Стојановић Љ., 1902, бр. 412 и 1347.

<sup>10</sup> Ruvarac I., 1868, 179 и 182; Павловић И., 1882, 90.

<sup>11</sup> Ruvarac I., 1868, 182.

<sup>12</sup> Код Грка овај средњовековни град се звао Рогои (грчки: Ρογοί or Ρωγοί), данашња Неа Керасунта, недалеко од Превете, у северозападној Грчкој. Рогои се налазио на месту античког града Бухети-она (Βουχέτιον) напуштеног крајем I века пре Христа. Град је обновљен вероватно у IX веку а играо је значајну улогу у XIV и првој половини XV века. Краће време је био у српским рукама. Пао је под османску власт 1449. године и убрзо након тога је напуштен. Velikou M., 2012, 47, 286, 293, 311, 476 – 478; Brooks A., 2103, 145 – 154, 193, 246, 285 – 289, 293.

<sup>13</sup> Ruvarac I., 1868, 182; Павловић И., 1882, 90.

<sup>14</sup> Код Леонтија Павловића стоји грешком деспотова унука Мара уместо деспотова унука Јелена. Павловић Л., 1963, 38.

<sup>15</sup> Раčki F., 1867, 160 – 163.

<sup>16</sup> Ciriaco de' Pizzicollì (31 July 1391 – 1453/55) је био познати италијански хуманиста из Анконе. Многи га сматрају оцем археологије. Пропутовао је цели источни Медитеран о чему је оставио обимне белешке у виду дневника са терена. Walsh T., 1907.

<sup>17</sup> Velikou M., 2012, 478; Brooks A., 2103, 152.

<sup>18</sup> Павловић И., 1882, 90; Марковић В., 1920, 133.

<sup>19</sup> Павловић Л., 1963, 38.

<sup>20</sup> Павловић Л., 1963, 38.

<sup>21</sup> Новаковић Р., 1960, 54 – 55.

<sup>22</sup> Ruvarac I., 1868, 183; Павловић И., 1882, 93; Пурковић М. М., 1976, 151.

<sup>23</sup> Ruvarac I., 1868, 183.

<sup>24</sup> Павловић И., 1882, 93.

<sup>25</sup> Павловић И., 1882, 95.

<sup>26</sup> Ruvarac I., 1868, 185.

<sup>27</sup> Ruvarac I., 1868, 171 и 185.

<sup>28</sup> Павловић Л., 1963, 39.

<sup>29</sup> Павловић Л., 1963, 39.

<sup>30</sup> Павловић Л., 1963, 40



*Владимир Ђорђевић*

## ПИСАРЕВА ПАЉБА НА ИВАНКОВЦУ 1805.

– сценски приказ –

*Лица:*

Ђорђе Петровић Карађорђе

Отац Спиридон

Петар Добрњац

Миленко Стојковић

*Карађорђе стоји на пропланку, на Гилъ брду код Јагодине. Разгледа положаје својих војника. Одоздо, уз брдо, ка возду, ужурбано, сав задихан иде стари монах, отац Спиридон.*

**Отац Спиридон:** Каква те мука натера вожде да се по овим брдима састајемо, и каква је ово војска притисла Гилъ брдо, све од Јагодине доведе, сабља до сабље, не може да се прође?

**Карађорђе:** Устанак је оче, није вашар. Оче Спиридоне благослови.

**Отац Спиридон:** Бог те благословио, радости моја.

**Карађорђе:** Не замери старче, што те из Раванице твоје изводим и мир молитвени нарушавам, али потребнија је данас твоја молитва овде војсци, потребна онолико колико беше и молитва црноризаца наших пред бој на Косову. Сутра ће нам на брдима око Мораве бити ново Косово, не смемо дозволити да нам се оно у Шумадију пресели, мада нема бојазни за њу, она је већ увелико под устанком.

**Отац Спиридон:** Да, да Господ, да нам је више таквих попут тебе, што спознаше Лазарев завет и што љубе отаџбину у Христа гледајући.

**Карађорђе:** Порта је послала силну воску, коју предводи Хафиз-паша, хоће устанак да угуше, Београд да поврате, тамо су на Везировом брду код Ђуприје, удариће сутра десном или левом обалом Мораве. Зато сам тамо послао Петра Добрњаца и Миленка Стојковића са око 2000 устаника. Ја сам овде на овом Гилъ брду, ако крену левом обалом, не могу нас мимоићи, нас је око 5000.

**Отац Спиридон:** А турака?

**Карађорђе:** Има их петнаес иљада.

**Отац Спиридон:** О, Господе благи, молитве да утростручимо.

**Карађорђе:** Зато сам те и звао оче, само Бог нам може помоћи. Само молитва приљубљена уз српско јунаштво може да згази гују која већ палаца на Београд. А она хоће и даље, да отрује овај српски бедем, да га отровом развали, па Европу да пороби. Е Срби ће крстом пробости звер оче, друге нема, него да победимо, иначе...

**Отац Спиридон:** Претпоставио сам шта се збива, и већ разаслао мојсињске монахе међ војску, да се сваки јунак причести. Крв и тело Христово даће вам мир којим ћете победити адску ватру.

**Карађорђе:** Сутрашњи бој је српско раскршће, али наши путокази су јасни, ми немамо дилеме, крвљу



ћемо исписати да је наш пут светосавски, ту нема збора. Нека војска буде напојена из златних путира, а светлост Васкрслога Христа, неће дати да се наше њиве претворе у мочваре, него голгота у васкрсење да се преобрази.

**Отац Спиридон:** На колена вожде, на колена, нека нам ова ноћ буде свитање, нека нам ова молитва буде извест и завет, нека нас позна Свевишњи.

**Карађорђе:** На колена оче.

*Обојица клекну.*

**Отац Спиридон и Карађорђе:** Оче наш, иже јеси на небесјех, да свјатитсја имја Твоје...

*Миленко Стојковић и Петар Добрњац на Иванковцу.*



**Петар:** Е мој брате, отуда од преко Мораве долази мирис тамљана, а одовуд од Везирова брда, онај оцин пој, па једно удара одовуд и блажи душу, а друго отуд, и све ме нека језа хвата уз леђа.

**Миленко:** Да знаш, и на мене нека туга навалила,



ма не да ми се ни молитву срочити ни ока склопити. Мислим се, хоћемо ли моћи?

**Петар:** Шта хоћемо ли моћи?

**Миленко:** Како шта, да поједемо све те баклаве што су турци са собом донели. Не питам те то сигурно. Знаш ли ти колико је њих, а колико нас?

**Петар:** А знаш ли ти колико је било турака на Косову пољу, а колико је војске било око Лазара.

**Миленко:** Ти се то већ за небеса припремаш?

**Петар:** Небеса нам не гину, само је питање хоћемо ли горе стићи ко људи или ко изроди?

**Миленко:** Па ми бисмо волели ко људи, али видиш изрода колико има, напали са свију страна.

**Петар:** Ако вере и слоге имамо, моћи ћемо све, а и онај наш вожд увек има неко изненађење, он као да неку тајну силу има.

**Миленко:** Ма, сутра ће се видети све силе ко на длану, па која победи знаћемо да је права.

**Петар:** Нека нам Господ да, да нам сутрашњи дан не смркне и пре но што се сване.

**Миленко:** Нисмо ваљда у толиком греху?

*Отац Спиридон и Карађорђе на Гиљ брду.*



**Карађорђе:** Оче, морамо преко Мораве, турци ударили ка Миленку и Петру, тамо ка Иванковцу.

**Отац Спиридон:** Значи морамо мечки на рупу.

**Карађорђе:** Не бој се оче, није Србија сама. Није Србија копиле бачено у јарак да га рита свака крвава која путем прашњавим прође. Србија је моје све и ја сам сав њен, са све ово војске што видиш. Нису то силници раскалашни, освајачи и лопови, који туђе грабе, то су, оче, јунаци Христови, који свој праг бране до последњег удаха. Пет векова су нам развејавали гумна, пет векова су нам огњишта палили, пет векова су нам олтане скрнавили, пет векова су нам орање газили, пет векова су нам димњаке загасивали, пет векова су нам колевке разбијали, пет векова су нам свето поганили... Е па, не дам више, не дам ја, Ђорђе Петровић. Нек се чује да је Србин устао, неће више на коленима опанке туђину да љуби ... На колена само пред икону може да падне и никако друкше... Нека сам најмањи у царству небеском Боже, али само данас дај, да на пољу бојном велики будем у јунаштву, да ме позна бич неверника, и види да кад освајаш туђе, да онда губиш све...

**Отац Спиридон:** Нека чује Господ молитву ову. Хајдемо.

Господе помилуј, Господе помилуј, Господе помилуј...

*Миленко Стојковић и Петар Добрњац на Иванковцу.*

**Петар:** Миленко, они надиру, погледај доле, оно крило код оне доље, као да попушта.

**Миленко:** Шаљи тамо појачање, изгину нам доста момака.

**Петар:** Читав дан само губимо људе, а нема ни вожда... Да нас... Можда...?

**Миленко:** Шта то хоћеш да кажеш? Шта да нас... Није можда? Петре, Петре, морамо прво међу нама непријатеља да победимо, па ћемо лако и туђина победити. Шта мислиш, да ће нас вожд оставити... Еј није то било ко, видећеш тек ко је Црни Ђорђије, он није вођ српског устанка, он је вођ нечег много већег...

**Петар:** Ко зна да ли ће тога ико у данима будућим бити свестан?

**Миленко:** Одох ја левим крилом да појачам тамо око нашег баријака, а ти хајде доле помози Синђелићу, велики је то јунак.

**Петар:** Читав дан вије турке, одакле му више снаге не знам.

**Миленко:** Ако Бог да, да сутра осванемо, видећеш, ово ће га унапредити у војводу.

**Петар:** Да Бог да и једно и друго, и да осванемо и да Синђелић постане војвода.

**Миленко:** Е па ако хоћеш да тако буде, ти потечи, хајде потечи, јуначино.

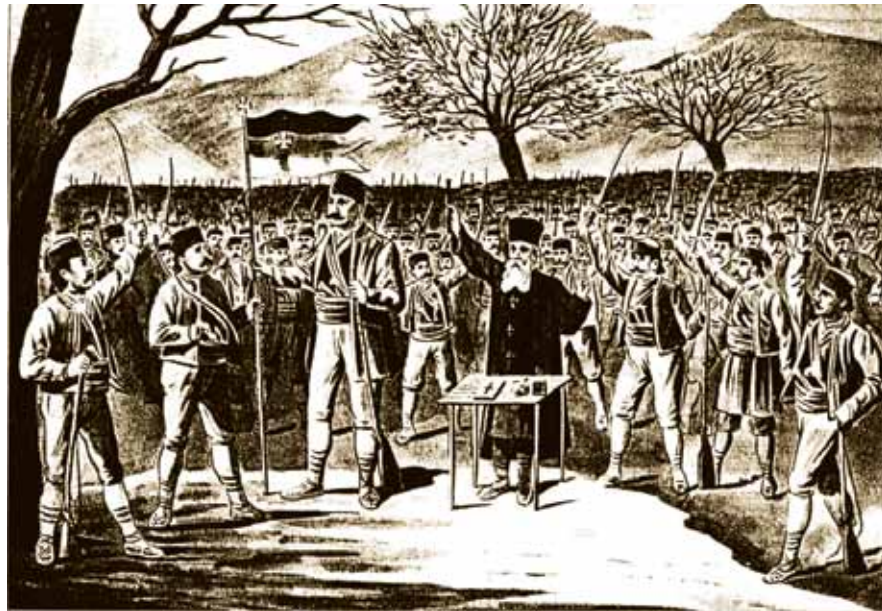
*Отац Спиридон и Карађорђе, близу Мораве, на једном пропланку, гледају ка Иванковцу.*

**Отац Спиридон:** Добро је, пада вече да се и војска мало одмори. Ваљда ће и турци ноћас да предахну.

**Карађорђе:** Видим, ено турци се повлаче у логор, заноћи ће у Параћину. Гласник рече да су се Добрњац и Миленко држали како доликује, да су бој били како се није до сада виђало, а и да се у боју издвојио

Синђелић, са мном је од почетка устанка, кажу читав дан није ни предах начинио.

**Отац Спиридон:** То јунаштво српско, то не виде досад свет овај, а мислим да неће ни будући. Само, плаше ме толики јунаци. Много јунаштва много и жртве искаће, али не, не бојим се. Када то Срби нису били спремни на жртву? Корачају увек ка својој Голготи, не само усправно него и поносито, носећи свој



крст. То други народи не могу, зато ћемо у будућности велики гнев других народа на себе навући.

**Карађорђе:** Нека војска предахне, раном зором све моје снаге придодајем на Иванковац, овамо нису више потребни, сутра ћемо тирјанству стати ногом за врат.

**Миленко Стојковић и Петар Добрњац на Иванковцу.**

**Миленко:** Ево и зоре, само да светло овога дана издржимо...

**Петар:** Ево зоре, а вожда нема...

*Долази отац Спиридон. Они се изненадише.*

**Отац Спиридон:** О јунаци, Бог вас благословио.

**Петар:** Благослови оче.

**Миленко:** Благослови оче.

**Отац Спиридон:** Бог вас благословио, како издржасте...

**Миленко:** Ако нам вожд не дође, бојим се...

*Утом наилази Карађорђе.*

**Карађорђе:** Нисам знао да има страшљивих. Какав сам ја вожд кад ми се јунаци плаше.

**Петар:** Ма сунце нас огрејало, е сада смо јаки.

**Миленко:** Петре иди одмах крило по средини ослободи, нека вождови момци наиђу.

*Петар одлази.*

**Карађорђе:** Видиш оче, одмах вожда кроз средину, тамо где је најгоре.

**Миленко:** Па, најбољему јунаку најтежа се сабља и искова.

**Карађорђе:** Како стоје ствари, не знам колико ће моја сабља да помогне.

**Отац Спиридон:** Хоће вожде, Господ ће да је подигне.

**Миленко:** Мртвих је много и наших и турака, да нам Синђелића није, одавно би Београд поново ропству могао да се радује.

А сада, твоји устаници када уђу међ турке, свет се нема питати ко је то зауставио османлијско копље да се не забоду Европи у срце.

**Отац Спиридон:** Е, вожде, васиона те прославила.

**Карађорђе:** Пусту оче моју славу, важна је Србија.

*Петар дотрчава.*

**Петар:** Вожде, вожде.

**Миленко:** Говори Петре.

**Петар:** Вожде, Стева заузео топ и хоће да пали из њега.

**Карађорђе:** Па шта с тим, нека пали, мало ли их је потпалио наш Стева Синђелић.

**Петар:** Ма не он, него писар Стева.

**Миленко:** Ма који писар Стева, немој ја да му се потпишем, и то сабљом.

**Карађорђе:** Ти би тако Миленко, мало што нас турци кољу, него и међу собом да се убијамо.

**Отац Спиридон:** Само нам још то треба, братоубиство је опасније од непријатеља са стране.

**Петар:** Зузео нашим тобџијама топ, или њи да упали, или топ. Каже, зна који је пашин шатор, па је нанишанио право у њега.

**Миленко:** Е, чекај ја њега да нанишаним. Само нам сада треба и игре, усред ватре и лома. Тако ђулад да се троше, писари да пале топ.

**Карађорђе:** Па кад не пале војводе, нек пале писари. Е нека га, нека опали, баш му реци да сам ја дозволио. Ако нас то једно ђуле осиромаше, нисмо требали ни опасивати сабље.

*Петар одлази.*

**Отац Спиридон:** Само да нам Господ молитве услиши.

**Миленко:** Вожде, ако добијемо бој, спремај се за владара.

**Карађорђе:** Е мој Миленко, ти ко да не знаш где си порастао, овде се успех не прашта.

**Отац Спиридон:** Добићемо и бој и много више, добићемо државу браћо.

**Миленко:** Оче, ти то онако, или нас убеђујеш да си прозорљив.

*Петар дотрчава.*

**Петар:** Вожде, вожде, Стева победи.

**Миленко:** Е, јес тај Синђелић јунак.

**Петар:** Ма не он, него Стева писар.

**Миленко:** Шта је урадио?

**Петар:** Погодио пашин шатор, ено велика се војска око шатре сакупила, сигурно се са пашом нешто десило, сви су турци као изгубљени, а наши само бију по њима.

**Отац Спиридон:** Велики је Господ, чува оне што светињу бране.

**Карађорђе:** Реко ли ти оче, нема нама друге, него да победимо.

**Крај**



# СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

*Његово преосвеиштенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. фебруара 2015. године до 31. марта 2015. године*

## Осветити:

Иконе на улазу у храм Вазнесења Господњег у Рудовцима, Архијерејско намесништво колубарско-посавско, 8. фебруара 2015. године;

Крстове и звоно за храм Светог великомученика Георгија у Крагујевцу – Шумарице, Архијерејско намесништво крагујевачко, 9. фебруара 2015. године;

Крст за палионицу свећа при храму Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског у Ердечу, Архијерејско намесништво лепеничко.

## Рукоположити:

Небојшу Поповића, теолога, у чин ђакона 1. фебруара 2015. године у храму Силаска Светог Духа у Корићанима.

## Одликovati:

Орденом Светог Симеона Мироточивог:  
Обрена Ћетковића.

Орденом Војда Карађорђа:  
Томислава Ђурђевића.

Правом ношења црвеног појаса:  
Јереја Родољуба Војиновића.

## Поставити:

Новорукоположеног ђакона Небојшу Поповића на дужност парохијског ђакона при храму Свете Петке у Крагујевцу – Виногради, Архијерејско намесништво крагујевачко;

Јеромонаха Онуфрија (Вранића) на дужност економа Светониколајевског манастира Драче;

Протојереја ставрофора Мићу Ћирковића, привременог пароха Прве парохије аранђеловачке при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу и архијерејског намесника опленачког, на дужност почасног члана Црквеног суда Епархије шумадијске;

Протонамесника Срећка Зечевића, привременог пароха Прве крагујевачке парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, на дужност почасног члана Црквеног суда Епархије шумадијске;

Протојереја ставрофора Миладина Михаиловића, пензионисаног пароха у Тополи и архијерејског намесника опленачког, на дужност заменика почасног члана Црквеног суда Епархије шумадијске.

## Разрешити:

Протојереја ставрофора Милутина Петровића, пензионисаног пароха баточинског и бившег архијерејског намесника беличког, даље дужности почасног члана Црквеног суда Епархије шумадијске;

Протојереја ставрофора Драгослава Степковића, пензионисаног пароха крагујевачког и бившег архијерејског намесника крагујевачког, даље дужности почасног члана Црквеног суда Епархије шумадијске.

## Пиделити канонски отпуст:

Милошу Вулићу у свезу клира Митрополије аустралијско-новозеландске;

Стефану Д. Дамјановићу у свезу клира Епархије новограчаничко-средњезападноамеричке.

## Покренути црквеносудски поступак:

Против протојереја ставрофора Радована Ракића, пензионисаног пароха јагодинског.

Поделити благослов за упис на постдипломске студије на Римокатоличком теолошком факултету у Минстеру:  
Марку Делићу.



**Продајни  
центар  
Епархије  
шумадијске**

**Интернет продавница  
црквених предмета за  
цео свет**

**www.eparhija.rs**

**Опрема за храмове  
Опрема за свештенство  
Иконе, крстови, тамјан  
Филигрански програм  
Јеванђеља, књиге  
Црквени артикли**

За свештенство,  
монаштво и  
црквене општине **-15%**

**www.eparhija.rs**



# СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНІСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

*Од 1. фебруара 2015. године до 31. марта 2015. године*

ФЕБРУАР 2015:

1. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Свете Тројице у Корићаним и рукоположио у чин ђакона Небојшу Поповића;  
Венчао у Саборној крагујевачкој цркви Предрага и Зорицу Вулетић.

2. фебруар 2015:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

3. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Примио председника градске општине Младеновац Небојшу Чокића;  
Отворио у Епархијском центру у Крагујевцу изложбу полазника Иконописачке школе Духовног центра Светог Јована Златоустог.

4. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац током које је крстио Тамару, кћерку ђакона Миљана Антића;  
Учествовао, у пратњи протојереја ставрофора мр Рајка Стефановића, пријему који је приредио Министар одбране Србије Братислав Гашић.

5. фебруар 2015:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;  
Председавао седници Епархијског управног одбора;  
Посетио, у пратњи архитекте Александра Лукића и Драгана Вуковића, Епархијску кућу у селу Бабама ради надгледања текућих радова.

6. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Присуствовао у згради ректората Универзитета у Крагујевцу, у пратњи протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора Крагујевачке богословије, првој седници Савета града Крагујевца за реализацију Пројекта ревитализације „Кнежевог арсенала“, којој је председавао председник Републике Србије Томислав Николић.

7. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Григорија Богослова у Грошници и пререзао славски колач поводом храмовне славе;  
Рад у Епархијској канцеларији.

8. фебруар 2015:

Служио у Вазнесенској цркви у Рудовцима Литургију поводом двестогодишњице подизања Другог српског устанка и парастос свештенику Ранку Митровићу, једном од организатора устанка; освештао мозаичке иконе на улазу у ову цркву; одликовао правом ношења црвеног појаса пароха рудовачког јереја Родољуба Војиновића; у Центру за култу-

ру у Рудовцима присуствовао предавању проф. др Чедомира Антића о Другом српском устанку;  
Посетио Епархијску кућу у селу Бабама ради надгледања текућих радова.

9. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Освештао крстове и звоно за цркву Светог великомученика Георгија у Крагујевцу – Шумарице.

10. фебруар 2015:

Служио у Саборној крагујевачкој цркви Литургију и молитве Призива Светог Духа поводом заседања Епархијског управног савета; председавао пленарном годишњем заседању Епархијског управног савета.

11. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

12. фебруар 2015 – Света Три јерарха:

Служио Литургију у тополској цркви Света Три јерарха и пререзао славски колач поводом храмовне славе.

13. фебруар 2015:

Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Састао се са генералом Љубишом Диковићем, начелником Генералштаба Војске Србије;  
Рад у Епархијској канцеларији.

14. фебруар 2015:

Служио у манастиру Драчи Литургију и годишњи парастос монахињи Јустини;  
Служио парастос брату Миленку у Бечмену;  
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

15. фебруар 2015:

Служио у цркви Вазнесења Господњег у Орашцу Литургију поводом годишњице подизања Првог српског устанка; служио код споменика у Марићевића јарузи помен устаницима; служио помен Карађорђу Петровићу у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу;  
Ванчао у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу Ненада и Дубравку Мијатовић из Раниловића;  
Учествовао у Крагујевцу у манифестацијама којима је обележен Дан државности Републике Србије.

16. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;  
Рад у Епархијској канцеларији;

17. фебруар 2015:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу; одликовао Ореденом Војда Карађорђа Томислава Ђорђевића из Зеока;

Председавао у лазаревачком Парохијском центру богословско-пасторалном семинару *Литургијски живот свештеника* за свештенике Космајског, Бељаничког и Колубарско-посавског архијерејског намесништва Шумадијске епархије.

18. фебруар 2015:  
Рад у Епархијској канцеларији.

19. фебруар 2015. године:  
Служио Литургију у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Учествовао, као заменик члана Светог архијерејског синода, на састанцима у Патријаршији СПЦ.

20. фебруар 2015:  
Рад у Епархијској канцеларији.

21. фебруар 2015:  
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Смедеревској Паланци;  
Рад у Епархијској канцеларији.

22. фебруар 2015:  
Служио Литургију у цркви Покрова Пресвете Богородице у Вреоцима;  
Предводио покладно богослужење у Саборној крагујевачкој цркви.

23. фебруар 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Читао канон Преподобног Андреја Критског у Саборној крагујевачкој цркви.

24. фебруар 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Читао канон Преподобног Андреја Критског у Старој крагујевачкој цркви.

25. фебруар 2015:  
Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Читао канон Преподобног Андреја Критског у манастиру Липару.

26. фебруар 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Читао канон Преподобног Андреја Критског у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором.

27. фебруар 2015:  
Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

28. фебруар 2015:  
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Крагујевцу – Шумарице;  
Служио на Варошском гробљу у Крагујевцу опело Милеве Јанковић, мајци адвоката Владе Јанковића.

МАРТ 2015:

1. март 2015:  
Служио Литургију у цркви Светог Теодора Тирона у Великим Пчелицама и пререзао славски колач поводом храмове славе;  
Посетио сестринство манастира Липара;  
Служио вечерње богослужење посвећено Недељи православља у Саборној крагујевачкој цркви и предводио литију улицама Крагујевца у славу победе над иконобрачком јереси.

2. март 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Рад у Епархијској канцеларији.

3. март 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Служио у родном селу Добраче опело брату Милоју.

4. март 2015:  
Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Дрену код Лазаревца – исповест свештенства Колубарско-посавског архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије);  
У Цркви Светог архангела Гаврила у Шопићу из Светог Престола извадио Свете мошти;  
Посетио цркву Свете Петке код Лазаревца ради надгледања текућих радова;  
Посетио цркву брвнару у Барошевцу.

5. март 2015:  
Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Посетио Врњачку Бању и упознао се са током радова на обнови Патријарашке виле.

6. март 2015:  
Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог апостола Томе у Конатицама – исповест свештенства Бељаничког архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије);  
Посетио Епархијску кућу у селу Бабама ради надгледања текућих радова.

7. март 2015:  
Служио Литургију у цркви Свете Петке у Лапову;  
Служио у Смедеревској Паланци четрдесетодневни парастос Ратку Сенићу.

8. март 2015:  
Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;  
Посетио у Тополи *Задужбину протe Ђорђа Ђорђевића*.

9. март 2015:  
Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Примио игуманију манастира Каленића Нектарију, Мирјану Андрић, директорку Републичког завода за заштиту споменика културе и архитекте Саву Стражмештерова ради договора о подизању конака у манастиру Каленићу.

10. март 2015:  
Служио у манастиру Прекопечи Пређеосвећену Литургију и четрдесетодневни парастос монахињи Урили.



11. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Николе у Сибници – исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије);  
У Основној школи у Сопоту присуствовао приредби *Васкршњи час*;  
Посетио касарну Војске Србије у Крагујевцу поводом постављања иконостаса у војној капели.

12. март 2015:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Састао се са начелником Генералштаба Војске Србије генералом Љубишом Диковићем;  
Са Његовом светошћу Господином Иринејем, патријархом српским, учествовао у Дому Војске Србије на отварању изложбе и на предавању *Војно свештенство у ослободилачким ратовима Србије (1804-1918)*.

13. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Саве и Светог Симеона Мироточивог у Кусаку – исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије);  
Посетио цркву Рођења Пресвете Богородице у Глибовцу ради надгледања текућих радова на обнови;  
Посетио цркву Преображења Господњег у Смедеревској Паланци ради надгледања текућих радова на обнови.

14. март 2015:

Служио у манастиру Вољавчи Литургију и годишњи парастос схијгуманији Тајси.

15. март 2015:

Служио Литургију у Светониколајевској цркви и Ердечу и освештао крст за палионицу свећа.

16. март 2015:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Примио Његово Преосвештенство Господина Пахомија, епископа врањског.

17. март 2015:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Рад у Епархијској канцеларији.

18. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Мијатовцу – исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије).

19. март 2015:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Рад у Епархијској канцеларији;  
Примио Његово Преосвештенство Господина Пахомија, епископа врањског;  
Примио новинаре Радио телевизије Србије ради разговора о месту и улози свештенства у Војсци Србије.

20. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светих Косме и Дамјана у Сипићу – исповест свештенства Рачанског архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије).

21. март 2015:

Служио Литургију у цркви Светих врачева Косме и Дамјана у Загорици;  
Примио Његово преосвештенство Господина Георгија, епископа канадског.

22. март 2015:

Служио у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродором Литургију на којој је саслуживао Његово преосвештенство Господин др Давид, епископ крушевачки; током Литургије крстио је Анђелију, кћерку ђакона Милоша Ђурића и рукопроизвео (по благослову надлежног архијереја) у чин архимандрита јеромонаха Прокопија (Антиохијска патријаршија).

23. март 2015:

Великопосна богослужења у параклису Владичанског двора у Крагујевцу;  
Рад у Епархијској канцеларији.

24. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог великомученика кнеза Лазара Косовског у Крагујевцу – Белошевац – исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва (опширније у летопису Епархије).

25. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради – исповест свештенства Архијерејског намесништва крагујевачког (опширније у летопису Епархије);  
Предводио у Саборној крагујевачкој цркви богослужења Првог великопосног бденија.

26. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у Саборној крагујевачкој цркви;  
Рад у Епархијској канцеларији.

27. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Сабора српских светих у Јунковцу – исповест свештенства Архијерејског намесништва опленачког (опширније у летопису Епархије);  
Предводио у Саборној крагујевачкој цркви богослужења Другог великопосног бденија.

28. март 2015:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Илије у Бунару код Јагодине;  
Рад у Епархијској канцеларији.

29. март 2015. године:

Служио Литургију у цркви Светог апостола Марка у Великим Црљенима.

30. март 2015:

Служио Пређеосвећену Литургију у цркви Светог Романа Српског у Рековцу – исповест свештенства Архијерејског намесништва левачког (опширније у летопису Епархије).

31. март 2015:

Учествовао, као заменик члана Светог архијерејског синода, на састанцима у Патријаршији СПЦ.  
Посетио у Влади Републике Србије Милету Радојевића, директора Управе за односе са црквама и верским заједницама Министарства правде.



# ДЕЧИЈА СТРАНА



«КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЊИ»

Свети Владика Николај Српски

## ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ ДРАГА БРАЋО И ДЕЦО!

Родио се у пећини, васкрсао у слави, Господ наш преславни. Небо беше отворено и при рођењу и при васкрсењу Његовом. Небо Божје светло, што дуго ћуташе затворено грехом Адамовим. И Ангели разговараху са људима. Он је и сишао на земљу, да отвори људима небо и збратими људе и ангеле. Он, Бог наш и Спаситељ наш, заогрнут човечијим телом, као порфиром вечни Цар Славе. Он, сама чистота и смиреност, родио се од пречисте и смерне Деве у пећини, а васкрсао у слави, да и ми слично Њему, све што почињемо деловати, почињемо са чистотом и смерношћу, јер то је од Бога указани пут ка вечној слави.

(...)

Творио је превелика дела милосрђа и љубави наспрам људи, а васкрсао у слави, наш нежни Чудотворац љубави. Да и ми показујемо милост наспрам суседа својих немоћних, и то првенствено милост у мислима мислећи добро о њима, милост у молитви, молећи се Богу за њих, и милост на делу чинећи им добро од добра које нам је од Бога. Да будемо слични Господу Христу у милости, као што су деца слична родитељима својим. Јер без милости нико се никад није прославио пред Богом и ангелима Божјим светлим.

(...)

На крст био пропет и закован, исмејан у мукама, умртвљен и у земљу погребен, али васкрсао у слави, свесилни Створитељ и Бог наш, да се и ми научимо примати све горчине, које нас у животу стигну или сретну, с неограниченом покорношћу вољи Божјој, слично Њему праобразу и прототипу нашем, свечовечанском и пречистом, свагда говорећи као Он: *Оче мој, нека буде воља твоја!*

(...)

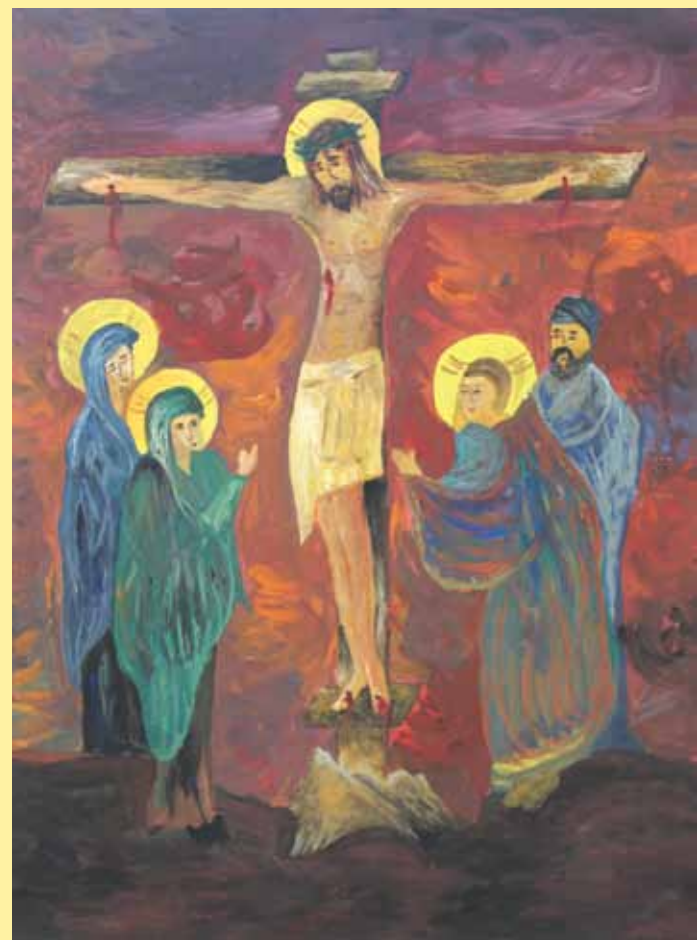
О, нека би ваш удео, браћо, био са оним блаженима које Господ *изабра и прими*. А блажени су они који личише на Господа. И бише малена огледала, у којима се огледа Бог. Нико не може бити потпун као Он, али сви можемо личити на Њега. Треба при том знати, да није важно да ми личимо на Господа Славе по сили и моћи чудотворној. То је Он задржао у Својој руци, и то Он дарује коме хоће, како хоће, и када хоће. По величини силе чудотворне нико се неће ни судити ни награђивати на Страшном Суду. Али је важно, и врло важно, да ми личимо на Господа по оних седам великих врлина: по чистоти, по смерности, по трудољубљу, по милосрђу, по молитвености, по трпљењу и праштању, и по покорности вољи Божјој.

(...)

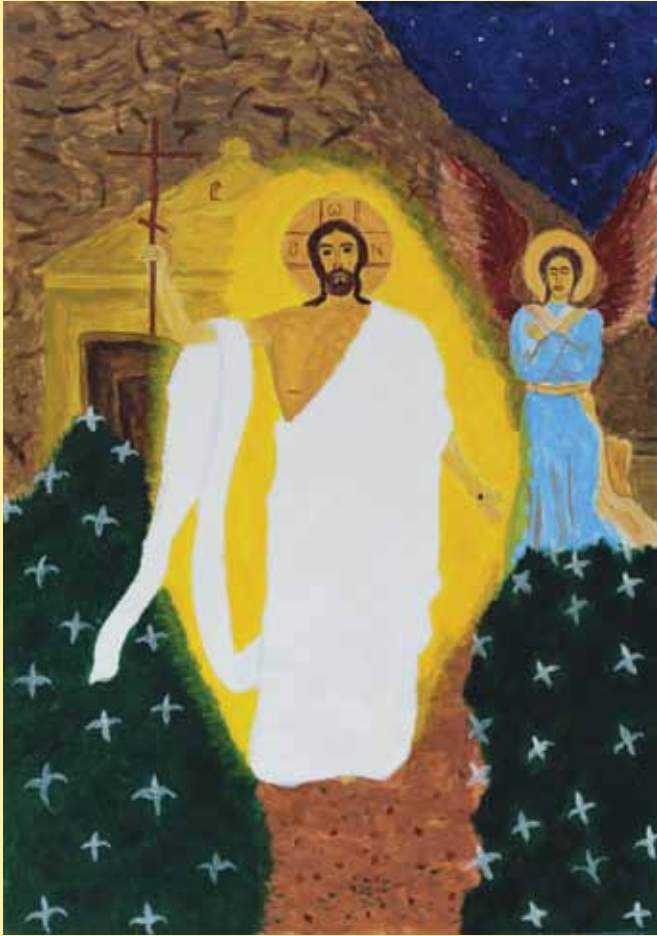
Васкрсли Господ нека би вазда био посреди нас као што је био посреди апостола, и светлио нам примером својим на путу спасења, крепио нас љубављу Бога Оца и оживљавао силом Духа свог животворног, сада и навек. *Амин.*



Из Васкршње посланице, 1929. године







ДЕЧИЈА СТРАНА

# ПРОВЕРИТЕ СВОЈЕ ЗНАЊЕ

1. Како се звао човек кога је Господ Исус Христос подигао из мртвих?

- А) Јован
- Б) Лазар
- В) Радован

2. Како данас називамо празник Христовог уласка у Јерусалим?

- А) Преображење
- Б) Вознесење
- В) Цвети

3. На којој животињи је Господ Исус Христос ујахао у Јерусалим?

- А) На камили
- Б) На магарцу
- В) На коњу

4. Ког дана је била Последња вечера?

- А) У четвртак
- Б) У петак
- В) У суботу

5. Како се назива недеља Христовог страдања?

- А) Светла седмица
- Б) Чиста недеља
- В) Страсна седмица

6. Шта се догодило на Велики петак?

- А) Христос је разапет
- Б) Христос је васкрсао
- В) Христос се вазнео

7. Колико је разбојника разапето са Господом Исусом Христом?

- А) Три
- Б) Један
- В) Два

8. Ко је први изашао на гроб Господа Исуса Христа?

- А) Апостоли
- Б) Мироносице
- В) Јеврејски првосвештеници

9. Ког дана је васкрсао Господ Исус Христос?

- А) У недељу
- Б) У понедељак
- В) У уторак

10. Како се назива прва недеља по Васкрсењу Господа Исуса Христа?

- А) Маркова
- Б) Лукина
- В) Томина



1. Б, 2. В, 3. Б, 4. А, 5. В, 6. А, 7. В, 8. Б, 9. А, 10. В.  
Решња



СВЕТА ТРОЈИЦА, АНДРИАНА РАДОВАНОВИЋ, III, ОШ ХЕРОЈ ИВАН МУКЕР,  
СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА, вероучитељ Мирко Савић



# ПРАВОСЛАВНА ГИМЕРИЈА



## *Александар Соколов*



ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

# Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

Јован М. Фундулис

**СЛОВЕСНО БОГОСЛУЖЕЊЕ**



Каленик

Алексеј Афанасјевић Дмитријевић

**СПОЗНАЈУЋИ ТАЈНУ КРСТА И  
ВАСКРЕСЊА ГОСПОДЊЕГ**

– изабрани чланци и студије –



Каленик

Митрополит Николаос Кашиниколау

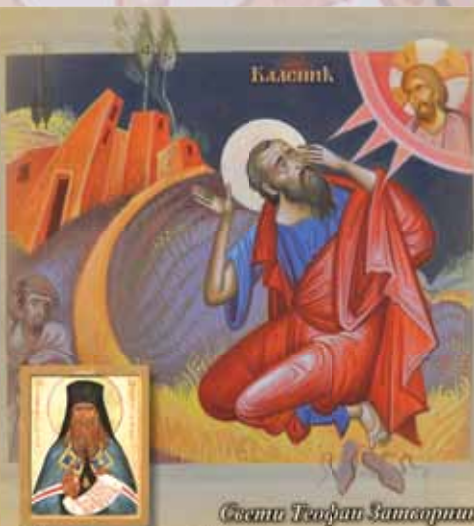
**СЛОБОДНИ ОД ГЕНОМА**

ПРИСТУПИ ПРАВОСЛАВНЕ БИОЕТИКЕ



Каленик

Каленик



Свети Теофан Затворник

Тумачење Друге посланице  
светог апостола Павла  
**Солуњанима**

**ИКОНА И  
ИКОНИЧНОСТ**

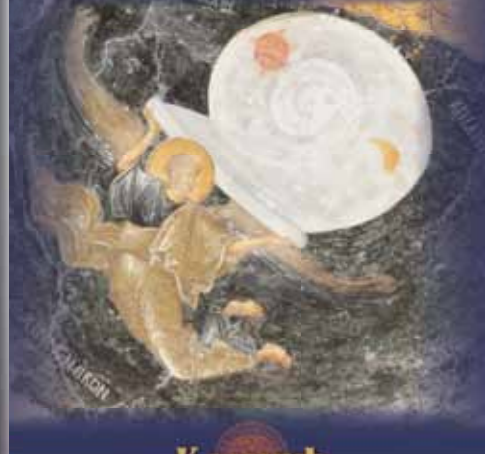


Валериј Лепахин

Каленик

Архимандрит Василије Бакојанис

**ЗНАЦИ ВРЕМЕНА И  
СВРШЕТАК СВЕТА**



Каленик

[www.eparhija.rs](http://www.eparhija.rs)